

Tampereen yliopisto
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Elina Järvenpää
**Lumi, teknologia ja nainen –
kehysanalyysi arktisuuden esittämisestä
Suomen maakuvassa This is Finland -lehdessä**

Kansainvälinen politiikka
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2019

Tampereen yliopisto
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma/Kansainvälinen politiikka
JÄRVENPÄÄ, ELINA: “Lumi, teknologia ja nainen –
kehysanalyysi arktisuuden esittämisestä Suomen maakuvasa This is Finland -lehdessä”
Pro gradu -tutkielma, 88 s.

Tutkielmassa tarkastellaan arktisuuden esittämistä osana Suomen maakuvaa, tapauksena This is Finland -lehti vuosina 2016–2019. Tavoitteena on luoda käsitys siitä, millaisia representaatioita esittämiseen käytetään, miten arktisuuden esittäminen perustellaan ja mikä tämän toiminnan tavoite on osana maakuvatyötä. Arktisuus nähdään näin ollen käsitteenä, jolle voidaan antaa erilaisia merkityksiä esittämisen tavoista riippuen. Tavanomaisia merkityksiä ovat luonnon asettamat ääriolosuhteet, selviytyminen sekä maskuliinisuus. Arktisuuden käsitteen määritelmä muodostaa tutkielman teoreettisen perustan, jonka ontologinen näkökulma sitoutuu sosiaalisen konstruktivismin piirissä käytyyn keskusteluun merkityksien rakentamisesta kielen avulla.

Näistä lähtökohdista on lisäksi perusteltua väittää, että valtioilla on maakuvia, joita tietoisesti tuotetaan ja joiden avulla voidaan vaikuttaa kansainväliseen yleisöön, käsityksiin ja merkityksiin sekä muuttaa valtion asemaa kansainvälisesti. Maakuvat muodostavat tutkielman analyttisen viitekehyksen. Maakuvat voidaan käsittää kahdella keskeisellä tavalla. Yhtäältä ne ovat valtioiden ylläpitämiä ja osittain hallitsemia käsityksiä valtioista, toisaalta ne ovat vastaanottajien mielissä syntyneitä käsityksiä valtioista, jotka perustuvat paitsi valtioiden harjoittamaan maakuvatyöhön, myös aiempaan tietoon ja esimerkiksi populaarikulttuurista ja turismista saatuihin mielikuviin. Tutkielmassa maakuvia tarkastellaan valtiolähtöisestä näkökulmasta käsin.

Tutkimuskysymys on, miten arktisuutta esitetään osana maakuvaa This is Finland -lehdessä. Tarkoituksena on ensisijaisesti ymmärtää arktisuuden esittämisen ilmiötä ja tulkita sitä suhteessa valittuun kontekstiin. Tutkielman empiirinen aineisto on Suomen ulkoministeriön tuottama This is Finland -lehti vuosina 2016–2019, toisin sanoen kaikki sen julkaistut numerot. Aineiston analyysi nojaa sosiaalisen konstruktivismin kautta tunnistettuun arktisuuden määritelmään ja maakuvien analyttiseen viitekehykseen. Menetelmäksi on valittu kehysanalyysin, jonka sovellus rakentuu Entmanin määritelmien pohjalta. Lisäksi metodologiaan vaikuttavat mediatutkimuksen periaatteet, joihin kuuluvat esimerkiksi sanan ja kuvan tarkastelun keskeisyys.

Tutkielman avulla voidaan saada tietoa arktisuuden esittämisestä ja johtopäätöksenä on, että arktisuutta esitetään aineistossa kahden temaattisen kehyksen avulla, jotka ovat “ääriolosuhteiden arktisuus” ja “innovaatioiden arktisuus”. Kehyksiin kuuluu erilaisia representaatioita, mutta kehyksiä perustellaan läpi aineiston ilmastonmuutoksen arktisuuteen kiinnittämällä huomiolla ja globaalilla uhalla. Tavoitteena on määritellä arktisuuden käsite halutulla tavalla, esittää Suomi arktisuuden asiantuntijana ja näin saavuttaa kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Samalla kirkastetaan Suomen maakuvaa ja luodaan käsityksiä siitä, mitä arktisuus on.

Avainsanat: *Suomi, maakuva, maakuvatyö, sosiaalinen konstruktivismi, arktisuus, kehystäminen*

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
1.1 Tutkimuskysymys	7
1.2 Aikaisempi tutkimus	10
2. Teoreettiset lähtökohdat	12
2.1 Sosiaalinen konstruktivismi	14
2.2 Arktisuuden määritelmä	17
2.3 Arktisuus ja Suomi	25
3. Maakuvat viitekehyksenä	27
3.1 Maakuvan määritelmä	28
3.2 Maakuvat käytännössä	34
3.3 Maakuvien merkitys	37
3.4 Yhteydet muihin käsitteisiin	39
4. Esittämisen analysointi	43
4.1 Tutkimuksen aineisto	44
4.2 Mediatutkimus	47
4.3 Kehysanalyysi	51
5. Arktisuus This is Finland -lehdessä	58
5.1 Ääriolosuhteiden arktisuus	60
5.2 Innovaatioiden arktisuus	64
5.3 Sanomatta jäävät teemat	68
5.4 Yhteenvedo: arktisuuden tarina	71
6. Johtopäätökset	75
7. Lähteet	80

1. Johdanto

Maailman koskemattomimmasta kolkasta saadaan [arktista] vettä, jonka koostumus on ainutlaatuinen. -- Jääkauden jälkeen muodostunut, suojattu ja ihmisen koskematon. Lähtöisin Suomen syrjäiseltä arktiselta alueelta. -- Tämä luonnollinen eliksiiri, elämän perusta, joka on ultrapuhdas, ultrarikas ja kuitenkin hellä. -- On vertaansa vailla.¹

Koskematon jää, lukkiutuneena tuhansiksi vuoksi ja yhä raikkaana kuin päivänä, jolloin se satoi lumena, poimitaan käsin lyhyen elämänsä hetkinä, ennen kuin se sulaa ikuisiksi ajoiksi arktiseksi vedeksi. Kun se kerätään, sulatetaan ja pullotetaan, syntyy Svalbarði.²

Edeltävissä lainauksissa suomalainen Lumene ja Norjan Huippuvuorilta alkunsa saanut Svalbarði esittävät arktisuutta muodostaakseen positiivisia tuotemielikuvia. Huolimatta siitä, että kuvaukset on luotu tuotemarkkinoinnin tarkoituksiin, niissä esitetään samankaltaisia arktisuuden kuvauksia, joita tutkijoiden mukaan myös valtiot ovat esittäneet.³ Arktisen konstruktivistinen tutkimus onkin 2000-luvulla ehdottanut, että arktisuutta on mahdollista esittää monin tavoin ja monenlaisten tavoitteiden saavuttamiseksi.⁴ Arktisuudesta keskustellaan useissa konteksteissa ja myös osa arktisista valtioista⁵ on korostanut arktisuuttaan kansainvälisesti, joidenkin näkemysten mukaan varsinkin ilmastonmuutoksen tuotua aiheelle uudenlaista huomiota.⁶ Valtioiden on katsottu olevan halukkaita korostamaan arktisuuttaan esimerkiksi vaikuttaakseen kansainväliseen asemaansa ja maineeseensa, mikä tekee arktisuuden esittämisestä kansainvälisen politiikan tutkimuksen kannalta tarkastelemisen arvoista sekä sitoo sen valtioiden maakuviin.⁷

Suomalaiset saavat syntymässään arktisuuden asenteen. Suomi on maailman johtava valtio monissa luokissa arktisen ilmaston vuoksi, ei siitä huolimatta. Suomalaiset eivät ainoastaan tule toimeen [arktisuuden] kanssa – he myös nauttivat siitä.⁸

---

¹ Lumene 2016. Oma käännös.

² Svalbarði 2019. Oma käännös.

³ Ks. esim. Duda 2017, 41–42; Houltz 2013.

⁴ Ks. esim. Keskitalo 2007; Sørensen 2011.

⁵ Arktisilla valtiolla tarkoitetaan Arktisen neuvoston A8-valtioita, jotka ovat Yhdysvallat, Kanada, Venäjä, Islanti, Tanska, Norja, Ruotsi ja Suomi.

⁶ Arktisuuden korostuksista ks. esim. Paradis et al. 2017.

⁷ Ks. esim. Medby 2014, 257.

⁸ FPB 2019. Oma käännös.

Suomen suhdetta arktisuuteen kuvataan edeltävän lainauksen mukaisesti maakuvatyöhön erikoistuneella Finland Toolbox -sivustolla, jonka tavoitteena on vaikuttaa kansainvälisten vastaanottajien käsityksiin Suomesta. Arktisuuden käsitettä ei määritellä ennen sen liittämistä osaksi maakuva, joten esimerkiksi tulkinnat “arktisuuden asenteesta” ja “arktisesti ilmasta” jäävät vastaanottajien muodostettaviksi. Sosiaalisen konstruktivismin piirissä on käyty keskustelua jaetuista käsityksistä, jonka mukaan käsitteet puhutaan todeksi ja näin muokataan sosiaalisia ilmiöitä.⁹ Samaan tapaan maakuvat muodostuvat valtion tuottamasta maakuvaista sekä toisaalta käsityksistä, joita vastaanottajat liittävät niihin muualta, esimerkiksi mainonnasta.¹⁰ Oletan, että maakuvat ja niissä esitettävät käsitteet, kuten arktisuus, muodostuvat (toistuvista) kontekstisidonnaisista esityksistä, joiden avulla vaikutetaan jaettuihin käsityksiin. Tulkitsemalla käsitteiden esittämistä voidaan saada tietoa myös Suomen ja arktisuuden tapauksesta.

Tutkielman tavoitteena on tarkastella, miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuva. Näkökulma ammentaa arktisen konstruktivistisesta tutkimuksesta, jonka piirissä arktisuuden kielellistä tuottamista on tutkittu jo 2000-luvun alkupuolelta alkaen. Silti arktisuuden esittämisestä osana maakuvia tiedetään vielä verrattain vähän.¹¹ Esimerkiksi Suomen tapoja esittää arktisuutta maakuvan kontekstissa ei ole vielä tutkittu, vaikka se lukeutuu maakuvatyön keskeisiin strategisiin viesteihin.¹² Selkeän tutkimusaukon lisäksi tutkimusasetelman muodostamista ohjaa kolme merkittävää huomiota. Ensiksi arktisuuden käsite on keskeinen Suomen strategisille tavoitteille sekä kansainvälisesti. Toiseksi maakuvat voidaan nähdä tiedonhallinnan välineenä, mikä tekee kontekstista ajankohtaisen. Kolmanneksi esitän, että kansainvälisen politiikan tutkimuksen tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten valtiot voivat määritellä käsitteitä ja muokata käsityksiä maakuvien avulla. Kun valtiot “puhuttelevat” suoraan kansainvälisiä vastaanottajia, ne käyttävät valtaa sosiaalisen todellisuuden rakentajina. Tarkennan seuraavaksi näitä tutkimusasetelman muodostamiseen johtaneita havaintoja.

---

⁹ Wendt 1995, 73.

¹⁰ Hytönen 2012, 133.

¹¹ Arktisuutta osana maakuva ovat tutkineet esim. Paradis et al. 2017; Medby 2014.

¹² FPB 2017, 4.

Arktisuuden käsite viittaa olemukseen tai ominaisuuteen, joka on suhteessa arktiseen alueeseen.¹³ Käsitteen keskeisyyttä voidaan tarkastella monista näkökulmista. Esimerkiksi YK:n entinen pääsihteeri Ban Ki-moon on todennut arktisuuden olevan sidottu maailman kaikkien rantakaupunkien kohtaloon ilmastonmuutoksen kautta.¹⁴ Toisin sanoen ilmastonmuutoksen uhka on nostanut etäisen arktisen alueen ja sitä edustavan arktisuuden kansainvälisesti keskeiseksi. Toisaalta Kelmanin mukaan asioita ei ole tarkoituksenmukaista “arktisoida”, jotta voitaisiin löytää arktisuutta, luoda sitä tai keskustella siitä. Kuitenkin kaikkia aiheita, joissa on mahdollisuus merkittäviin ideoihin ja tekoihin tulisi tarkastella – ja arktisuus on tällainen aihe.¹⁵ Käsitän tämän tarkoittavan, että arktisuuden olemassa olo ei tee siitä merkityksellistä. Sen sijaan se, että arktisuus muuttaa valtioiden toimintaa ja vaikuttaa näiden ulkosuhteisiin tekee siitä aiheen, josta kansainvälisen politiikan tutkimuksen tulee olla kiinnostunut. Maakuvien näkökulmasta arktisuus korostuu Medbyä mukailien siksi, että käsitteestä on muodostunut ikään kuin pohjoisuuden “uusi brändi”. Toisin sanoen valtiot kertovat itsestään ja ominaisuuksistaan arktisuuden kautta saavuttaakseen kilpailuetuja, koska arktisuuden ajatellaan “myyvän”.¹⁶

Arktisuuden ja maakuvien suhteen lisäksi maakuvien konteksti on ajankohtainen, koska maakuvat ovat eräs väline tiedonhallintaan nykyisen “informaatiotulvan” aikana. Informaatiotulvan käsitteellä viitataan tiedon määrän äkilliseen kasvuun ja sen hallinnan aiheuttamiin haasteisiin globaalisti.¹⁷ Englanninkielinen käsite “information explosion” kuvaa tilannetta osuvasti; tiedon määrän ja saatavuuden räjähdysmäinen muutos on aiheuttanut ikään kuin kriisitilan, johon sopeutumiseen tarvitaan uudenlaisia tiedonhallinnan välineitä. Maakuvat ovat tällainen väline, sillä niiden avulla valtiot voivat erottautua, jäädä mieleen ja saavuttaa kilpailuetuja suhteessa toisiin valtioihin. Huolimatta maakuvien tarkoituksesta vaikuttaa vastaanottajiin niiden tiivistetyt käsitykset valtioista ovat houkuttelevia, sillä niiden avulla

---

¹³ Medby 2017, v.

¹⁴ Ban 2016.

¹⁵ Kelman 2017, 5.

¹⁶ Medby 2017, v.

¹⁷ Webster et al. 2004, 5–6.

voidaan käsitellä suuria tietokokonaisuuksia.¹⁸ Nämä ominaisuudet ovat tehneet maakuviasta suosittuja ja valtioista halukkaita hallitsemaan niitä. Näkemykseni mukaan maakuvat muodostavat ajankohtaisen kontekstin, jonka puitteissa valtiot pyrkivät toimimaan globaalisti.

Kansainvälisen politiikan tutkimuksen tulee olla kiinnostunut siitä, miten valtiot hyödyntävät käsitteitä (kuten arktisuus) uudenlaisissa konteksteissa (kuten maakuvat) vaikuttaakseen vastaanottajiin. Valtiot voivat maakuvien avulla “puhua” suoraan vastaanottajille, joihin halutaan vaikuttaa esimerkiksi turismin, suorien ulkomaisten investointien ja valtion brändiviennin edistämiseksi.¹⁹ Tutkielma tarkastelee erästä tapausta tällaisesta toiminnasta, mutta se voidaan nähdä laajemmin esimerkkinä valtioiden tavasta esittää käsitteitä ja ilmiöitä haluamallaan tavalla osana maakuvaansa. Väitän, että tiedonhallinta ja julkisen keskustelun kontrollointi ovat tulleet entistäkin keskeisemmiksi tavoitteiksi valtioiden toiminnalle. Maakuvatyö on väline, jonka avulla valtiot voivat esittää teemoja haluamassaan valossa ja näin muokata jaettuja käsityksiä. Toisin sanoen valtiot ottavat käsitteitä “omakseen” ja määrittelevät, miten niistä puhutaan. Sosiaalisen konstruktivismin näkökulmia mukaillen pidän tätä vallankäyttönä. Esimerkiksi Wendt määrittelee vallan juuri kyvyksi muokata ja tuottaa vallitsevia käsityksiä.²⁰ Tämän vuoksi maakuvia tulisi käsitellä brändimuutosten sijaan merkityksien luonnin ja vallankäytön kautta.

Näistä lähtökohdista nostan tutkimuskysymyksen; miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuvaa. Maakuvan kokonaisuuden tarkastelu ei ole mahdollista tämän tutkielman puitteissa, joten olen rajannut aineiston keskeiseen maakuvatyön kanavaan, *This is Finland* -lehteen. Tarkastelun kohteena ovat lehden julkaisut vuosilta 2016–2019, jotka muodostavat kattavan 160 sivun media-aineiston. Kuten tutkimuskysymys osaltaan osoittaa, tutkielma on luonteeltaan kuvaileva ja reflektiivinen. Tämän huomioon ottaen olen valinnut menetelmäksi kehysanalyysin, jota pidän eräänä diskurssianalyysin muotona. Kehysanalyysin avulla tarkastelen, esitetäänkö arktisuutta, mihin teemoihin se liitetään, millaisia representaatioita käytetään (tekstuaalisesti ja visuaalisesti) sekä mikä on representaatioiden suhde arktisuuden määritelmään, tavanomaisiin

---

¹⁸ Anholt 2005, 224–226.

¹⁹ Olins 2005, 172.

²⁰ Wendt 1999, 342.

käsityksiin arktisuudesta. Soveltamani kehysanalyysin menetelmä ammentaa erityisesti Entmanin määritelmistä sekä Matthes & Kohringin kuvaamasta manuaalis-holistisesta kehysanalyysistä.²¹ Teoreettinen näkökulmani nousee siis sosiaalisen konstruktivismin kautta arktisuuden käsitteen määrittelystä ja se toteutuu maakuvan analyttisessä viitekehyksessä. Tutkimusasetelma jatkaa arktisuuden konstruktivistista tutkimusta ja toimii tutkielman rajoitteet tunnistaen keskustelunavauksena valtioiden tavasta määritellä keskeisiä käsitteitä haluamallaan tavalla.

Tutkielman johdanto jatkuu tutkimuskysymyksen ja aikaisemman tutkimuksen kuvauksella, joita seuraavat toisessa luvussa teoreettiset lähtökohdat. Teoreettiset lähtökohdat muodostuvat sosiaalisen konstruktivismin, arktisuuden käsitteen ja Suomen arktisuuden taustojen määrittelystä. Luvussa kolme rakennan maakuvan analyttisen viitekehysten, joka toimii analyysin asemointina kansainvälisen politiikan tieteenalalle. Esittelen maakuvan käsitteen, käytännön sovelluksen, merkityksen ja yhteydet muihin käsityksiin. Luvussa neljä käyn lävitse analyysin rakennuspalikoita, jotka ovat aineisto, mediatutkimuksen periaatteet ja valittu menetelmä, kehysanalyysi. Nämä osat tuodaan yhteen luvussa viisi, jossa sovellan aiempien lukujen osia aineiston analyysiin. Aineiston analyysi muodostaa tapaustutkimuksen arktisuuden esityksistä This is Finland -lehdessä ja jakautuu löydettyjen kehysten mukaan. Lopuksi kokoon tutkielmassa läpikäytyt vaiheet johtopäätöksiin, joissa esitän suuntia tulevalle tutkimukselle.

1.1 Tutkimuskysymys

Tutkielma kietoutuu keskeisesti arktisuuden ja maakuvan käsitteisiin, mutta tarkoituksena ei ole tuottaa uusia määritelmiä näille käsitteille. Sen sijaan tulkitsem, millaisin representaatioin arktisuudesta puhutaan ja millaisiin kehyksiin nämä representaatiot liitetään. Samalla on mahdollista saada lisäksi uutta tietoa siitä, mitä arktisuudesta puhumisella tavoitellaan ja mistä lähtökohdista käsitteen käyttöä perustellaan. Vastatakseni tähän tutkimusasetelmaan olen nostanut tutkimuskysymykseksi miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuvaa, jota tarkastellaan This is Finland -lehden tapauksessa. Tutkimuskysymyksenasettelu ottaa kantaa

---

²¹ Entman 1991; Matthes & Kohring 2008.

arktisuuden aikaisempaan tutkimukseen, jossa yhdeksi mahdolliseksi tulkinnaiksi on nostettu arktisuuden kielellinen tuottaminen.²² Ammentaen tästä keskustelusta esitän, että valtiot ovat halukkaita esittämään käsitteitä itselleen edullisella tavalla etenkin osana maakuviaan. Nostamalla arktisuuden maakuvan (ja näin ollen ulkopolitiikan) keskeiseksi viestiksi Suomi ottaa osaa kansainvälisesti vaikuttavaan keskusteluun, jota tutkimuskysymyksen avulla tarkastellaan.²³

Tutkielman toimijana on valtio, joka viestii maakuvan avulla Olinsia mukaillen “tavallisille” vastaanottajille tai valtioon mahdollisesti sijoittaville yrityksille.²⁴ Kansainvälisen politiikan tieteenalalla “kansainvälisen” on kuitenkin usein katsottu tarkoittavan valtioiden ja muiden toimijoiden kanssakäymisen sijaan rajatummin valtioiden välisiä suhteita.²⁵ Se, että maakuvia tuottavat valtiot, kertoo kuitenkin osaltaan tutkimuskysymyksen kuuluvan kansainvälisen politiikan tutkimuskenttään. Toisaalta se, että toiminnan kohteena ovat yksilöt ja yritykset, voidaan tulkita astumisena sivuun kansainvälisestä politiikasta, sillä näitä on pidetty tieteenalalla toissijaisina.²⁶ Väitän, että tieteenalalla voidaan tarkastella myös valtioiden ja yksilöiden välistä viestintää. Silti alan rajanvetojen tunnistaminen on keskeistä kansainvälisen politiikan itseään määrittelevän luonteen vuoksi, sillä on tapana rajata tarkasti, mitä voidaan tutkia ja millaisista teoreettisista lähtökohdista käsin.²⁷ Suhtaudun kuitenkin kriittisesti tieteenalaa rajoittaviin ääniin, sillä näkemykseni mukaan juuri rohkeus asettaa uudenlaisia tutkimuskysymyksiä kehittää alaa.

Tutkielma sitoutuu osin totuttuihin kansainvälisen politiikan teemoihin, kuten pehmeään valtaan ja toisaalta laajentuu uuteen suuntaan esimerkiksi korostamalla valtion ja yksilöiden välisen maakuvaviestinnän merkitystä. Maakuvien tarkastelu ammentaa esimerkiksi markkinoinnin tutkimuksesta. Käsitän kansainvälisen politiikan tieteenalan olevan perustaltaan pluralistinen ja tieteidenvälinen, minkä vuoksi muista tieteenaloista ammentavien tutkimuskysymysten voidaan väittää kuuluvan alan kehitykseen. Uskonkin, että on luontevaa liikkua tutkimuskysymyksen

---

²² Ks. esim. Keskitalo 2007; syvennyn tähän aikaisemman tutkimuksen esittelyssä.

²³ FPB 2017, 4.

²⁴ Ks. esim. Olins 2005.

²⁵ Kantola & Vallenius 2007, 10.

²⁶ Smith 2000, 378.

²⁷ Kantola & Valenius 2007, 10.

ehdoilla; Wendtiä mukaillen kiinnostuksen tutkittavan aiheen ontologiaan tulisi määritellä, mitä kysymme – ei kysymisen epistemologian ja tutkimusalan tottumusten.²⁸ Siksi olen nostanut käyttämäni käsitteet ja muotoillut tutkimuskysymyksen, miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuva, eri tutkimusaloilta lainaten. Tutkimuskysymys sijoittuu kansainvälisen politiikan ja (kansainvälisen) markkinoinnin rajapinnalle, ja toisaalta tutkielman käsitteitä (kuten esittäminen, representaatio) käytetään lisäksi mediatutkimuksessa ja viestinnän alalla.

Tutkimuskysymys on muotoiltu siten, että se kuvailee tutkittavaa ilmiötä sen kontekstissa. Tutkielma ei tuota yksiselitteistä, esimerkiksi kausaatioon perustuvaa tietoa.²⁹ Sen sijaan tutkimuskysymyksen avulla on mahdollista muodostaa tulkinnallinen ja tutkielman kontekstissa perusteltu näkemys arktisuuden esittämisestä. Ymmärrän tämän tarkoittavan, että tutkielmassa rakentamaani käsitystä on mahdollista kyseenalaistaa ja täydentää. Tällaisia postpositivistisia tutkimuksia onkin kritisoitu tulkinnallisuudesta (ks. esim. Biersteker 1989, Lapid 1989, Loughlin 2012), jonka on ollut tarkoitus vastata positivismiin näkökulmissa havaittuihin puutteisiin. Olen kuitenkin kriittinen suhteessa postpositivismiin usein liitettyihin mielikuviin, kuten Lapidin esittämään näkemykseen, jonka mukaan postpositivismia mukaileva tutkimus voi “ensin ampua nuolen ja vasta sitten piirtää maalitaulun sen ympärille”.³⁰ Tämän katsotaan johtuvan mitattavien analyysiyksiköiden puutteesta. Tästä poiketen väitän, että postpositivismi mahdollistaa entistä moninaisempien ilmiöiden tarkastelun osana kansainvälistä politiikkaa, kun mitattavia tutkimuskohteita täydennetään tulkittavilla kohteilla. Olennaista kuitenkin on, että postpositivismia harjoittavat tutkijat avaavat mahdollisimman tarkasti käsitteet ja taustatiedot, joita tutkimus seuraa. Tunnistan nämä rajoitteet ja vastaan niihin määrittelemällä mahdollisimman tarkasti käyttämäni käsitteet ja tutkielman analyttisen viitekehysten.

---

²⁸ Wendt 1999, 90.

²⁹ Lamont 2015, 18–21.

³⁰ Lapid 1989, 247–248. Oma käänös.

1.2 Aikaisempi tutkimus

Arktisuuden käsitteen esittämistä on tarkasteltu arktisen konstruktivistisessa suuntauksessa, joka muodostui 2000-luvulla kritiikiksi perinteisen arktisen tutkimuksen vastakkainasettelulle neorealismien ja liberalismien näkökulmien välillä. Dittmer et al. mukaan arktisen tutkimusta (oma tutkimusalansa, “Arctic IR”) leimannut vastakkainasettelu korosti valtioiden toimintaa arktisella alueella; toisin sanoen tapana oli tutkia positivistisesti, muodostuuko alueelle konflikti vai yhteistyötä valtioiden välillä.³¹ Sørensen kritisoi tätä näkemystä sen sokeudesta arktisuuden globaalille merkitykselle, jota voidaan hänen mukaansa tarkastella arktisen konstruktivismien kautta. Arktisen konstruktivistinen tutkimus nostaa tarkastelun keskiöön mielikuvat ja käsitteet, laajentaen arktisuuden merkityksen koskemaan koko kansainvälistä yhteisöä.³² Myös Young on tuonut tutkimuksessaan esiin näiden uudenlaisten mahdollisuuksien tarkastelun näkökulman.³³

Arktisuudesta tuotettujen merkityksien tarkastelu on laajentunut myös valtioiden maakuviissa esittämän arktisuuden tutkimukseksi, jota esimerkiksi Paradis et al. sekä Medby pitävät ajankohtaisena.³⁴ Arktisuutta maakuvatyön ja kansallisen identiteetin näkökulmasta tutkinut Medby kuvailee valtioiden korostavan omaa arktisuuttaan maakuvatyön keinoin oikeuttaakseen poliittisia päätöksiä alueella ja määrittääkseen, keillä on oikeus käyttää valtaa arktisella alueella. Haasteena on hajaannus arktiseen alueeseen nähden, sillä Medbyn mukaan monien arktista maakuva tuottavien valtioiden kansalaiset asuvat etäällä varsinaisesta arktisesta alueesta ja tuntevat vain vähän yhteyttä arktisuuden käsitteeseen.³⁵ Medbyn näkemyksestä poiketen Paradis et al. näkevät arktisuuden erottamattomana osana arktisten valtioiden maakuva ja kansallista identiteettiä. Heidän mukaansa suurempi haaste on arktisuuden tulkinnallinen määritelmä.³⁶ Näistä haasteista keskeinen on näkemykseni mukaan arktisuuteen liitettävä tulkinnallisuus, sillä käsitettä on mahdollista määritellä erilaisista näkökulmista käsin tarkoituksesta riippuen.

---

³¹ Dittmer et al. 2011, 205–206. Ks. myös Young 2011; Sørensen 2013.

³² Sørensen 2013, 2. Ks. myös Keskitalo 2004.

³³ Young 2010; Young 2011.

³⁴ Medby 2014, 252; Paradis et al. 2018, 183.

³⁵ Ks. esim. Medby 2014, 252–253.

³⁶ Paradis et al. 2018, 183; Medby 2014, 257.

Arktisuuden kielellistä tuottamista on tutkinut myös Keskitalo, joka toteaa arktisuuden olevan luotu kielellisten valintojen kautta, ammentaen yleistyneistä historiallisista ja poliittisista kuvista. Tulkinnan mukaan arktisuus tulee nähdä poliittisena ja sen pääasiallinen olomuoto on sosiaalisesti rakentunut ja kielellinen, ei luonnonmukainen.³⁷ Näkökulma nojaa oletukseen siitä, että valtioiden on mahdollista maakuvia hallitsemalla tuottaa toisistaan poikkeavia arktisuuden merkityksiä, sillä uudet mielikuvat rakentuvat kielen käytön kautta. Keskitalon mukaan arktisuuden kuvat eivät olekaan annettuja tai lukittuja, vaan muutosalttiita kontekstissaan.³⁸ Keskitalon ja Paradis et al. mukaan keskeinen arktisuuden rakentaja on Kanada, joka tavoittelee roolia arktisista suurimpana.³⁹ Tämän lisäksi Medby on esittänyt, että Norja tähtää maakuvasaan arktisuutta korostamalla kohti roolia arktisena johtajana.⁴⁰ Oletan, että roolien tunnistamisen lisäksi on keskeistä arvioida, ovatko otetut roolit uskottavia. Tällainen tarkastelu on mahdollista avaamalla ja tutkimalla niitä representaatioita, joita arktisuudelle maakuvisa annetaan.

Medby ja Keskitalo esittävät arktisuuden esittämisen osana maakuvaa tähtäävän poliittiseen valtaan arktisella alueella sekä poliittisen legitimitetin saavuttamiseen arktisille teoille. Esimerkiksi julkisten varojen käyttö arktisella alueella voidaan legitimoida antamalla arktisuudelle merkityksiä osana maakuvaa, eräänlaista valtion tarinaa. Lisäksi valtiot voivat näin sulkea kilpailijoitaan arktisuuden ulkopuolelle.⁴¹ Arktisen omistajuuden ottaminen sekä legitimitetin tavoittelu maakuvan keinoin voidaan nähdä myös ongelmallisena arktisen alueen kolonialistisen historian takia. Nielsen Gremaudin mukaan valtiot näyttävät yhä kävelevän alkuperäisväestön yli arktisuuden kielellisissä korostuksissa.⁴² Hänen mukaansa valtiot myös esittävät arktisuutta korostaakseen tietynlaista arvopohjaa, erityisesti asiantuntijuutta ilmastonmuutoksen kysymyksissä.⁴³ Toisaalta tämä aseointi saattaa toimia vain rajatun yleisön

---

³⁷ Keskitalo 2007, 188.

³⁸ Ibid, 196–198.

³⁹ Ibid, 202; Paradis et al. 2018.

⁴⁰ Medby 2014, 257.

⁴¹ Medby 2014, 253–257; Keskitalo 2007, 201–202.

⁴² Nielsen Gremaud 2017, 204–205.

⁴³ Ibid, 198.

keskuudessa, sillä Keskitalon mukaan arktisuuden määritelmät ovat niin hajanaisia, että alueen toimijat, yhteistyö ja näiden tavoitteet esimerkiksi ilmastonmuutoksen suhteen ovat verrattain tuntemattomia.⁴⁴ Tästä poiketen esitän, että arktisuuteen liitetyt mielikuvat ovat kuitenkin tulleet tunnetuiksi julkisen keskustelun myötä. Medbyn mukaan määritelmällisistä haasteista huolimatta arktisuuden kielellisen tulkinnan avulla voidaankin tarkastella alueen hallintaa, sillä rakennetut merkitykset tuovat etäisen alueen lähemmäs keskeisiä kansainvälisiä toimijoita.⁴⁵

Tutkielma jatkaa arktisuuden esittämisen tarkastelua maakuviissa näistä aikaisemman tutkimuksen lähtökohdista. Toisaalta käsillä oleva tutkimusasetelma myös laajentaa aikaisemman tutkimuksen näkökulmia, sillä arktisuuden esittämistä osana maakuvaa on aiemmin kuvattu pääasiassa sen perustelun ja tavoitteiden kautta, jolloin tutkimukset eivät varsinaisesti avaa havaittuja arktisuuden esittämisen tapoja, representaatioita. Vastaan tähän haasteeseen analysoimalla juuri arktisuuden esittämistä ja niitä kehyksiä, joita arktisuuden ympärille on Suomen maakuvassa rakennettu, ottaen kuitenkin huomioon myös tämän perustelut ja tavoitteet.

2. Teoreettiset lähtökohdat

Kansainvälisen politiikan tutkimuksen on katsottu muotoutuneen alan keskustelua määrittäneiden suurten debattien kautta.⁴⁶ Sidon teoreettiset lähtökohtani niin sanottuun neljänteen debattiin, jonka nähdään alkaneen 1980-luvulla epistemologisten oletusten vastakkainasettelusta. Debattia on kuvattu selittämisen ja ymmärtämisen, positivismin ja postpositivismin sekä toisaalta rationalismin ja reflektivismin väliseksi.⁴⁷ Debatin voidaan lisäksi väittää jatkuvan edelleen, sillä se on muodostanut jakolinjan tutkimukseen.⁴⁸ Tämän vuoksi näen tarpeelliseksi asemoida myös oman tutkielmani teoreettiset lähtökohdat suhteessa tähän keskusteluun. Lisäksi näen, että debatti ulottuu laajemmin koko sosiaalisen maailman jäsentämiseen. Kutsun debattia tässä tutkielmassa rationalismin ja reflektivismin väliseksi. Rationalismilla tarkoitan Smithiä mukaillen

---

⁴⁴ Ks. esim. Keskitalo 2007, 202.

⁴⁵ Medby 2014, 252–253.

⁴⁶ Toisaalta tätä käsitystä voidaan myös kritisoida, ks. esim. Smith 2008, 726.

⁴⁷ Hollis & Smith 1991; Keohane 1988.

⁴⁸ Ks. esim. Waever 1996, 164–170.

tieteenteoriaa, jonka mukaan olemassa olevaa säätelevät lait, joita voidaan tarkastella erilaisten kausaalimekanismien avulla. Lait nähdään itsenäisinä, ei sidoksissa aikaan tai paikkaan.⁴⁹ Toisin sanoen rationalismin tarkoituksena on selittää lopputuloksia suhteessa lähtökohtaan kausaalisesti.

Rationalismin ja reflektivismin debatin keskeisenä määrittelijänä pidetään Keohanea, joka kuvaa reflektivismin tarkastelevan pohdiskelua (reflektiota) sekä intersubjektivejä merkityksiä, joita kansainvälisessä politiikassa tuotetaan. Tarkoituksena on pelkän toiminnan sijaan ymmärtää, miten toimijat näkevät institutionaaliset normit ja toisaalta diskurssin, joka niihin on upotettu. Toisin sanoen toimintaa ohjaavat preferenssit eivät ole annettuja, vaan toimijat itse muodostavat niitä toimiessaan esimerkiksi diskurssia tuottaen.⁵⁰ Rationalismista poiketen reflektivismin piirissä “lait” ovat sidoksissa kontekstiin ja siihen miten niitä tulkitaan. Tämän tutkielman tutkimuskysymys asettaa tutkielman reflektivismiin piiriin, Keohanen esittämää mukailien.

Reflektivismiin piiriin kuuluvat Smithin mukaan ainakin kriittinen teoria, konstruktivismi, poststrukturalismi, postmodernismi ja feminismi.⁵¹ Nämä teoriat eroavat kuitenkin empiiristen painopisteiden kautta; näkemykseni mukaan soveltuvim lähestymistapa tähän tutkielmaan on konstruktivismi. Mukailen esimerkiksi Wendtin esittämää näkökulmaa siitä, että materiaalisesta todellisuudesta tulee merkittävä ihmisten toiminnalle ainoastaan jaettujen käsitysten kautta, joihin se sitoutuu.⁵² Tästä näkökulmasta maakuvaan kontekstissa tuotettujen esitysten tarkastelu on mielekästä, sillä arktisuus ei ole olemassa “tuolla jossain”, vaan sitä rakennetaan ja tulkitaan esittämisen kautta. Epistemologian kannalta tämä tarkoittaa, että tutkielman keskiöön nousevat tulkinnat, ja näenkin käsitteiden esittämisen tulkinnan tarjoavan tietoa itse käsitteistä. Tutkielmaa ohjaa mielenkiinto siitä, miten arktisuutta *tehdään*, ei ainoastaan mitä se *on*.

---

⁴⁹ Smith 1996, 21.

⁵⁰ Keohane 1988, 382.

⁵¹ Smith 1996, 12.

⁵² Wendt 1995, 73.

2.1 Sosiaalinen konstruktivismi

Arktisuuden analysointi maakuvassa perustuu oletukseen siitä, että todellisuutta rakennetaan sosiaalisessa kanssakäymisessä ilmaisujen ja niiden kontekstin, toisin sanoen kielen kautta. Sosiaalisen konstruktivismin kentällä esimerkiksi Kratochwil ja Onuf ovat esittäneet, että kielen avulla ei ainoastaan kerrota sosiaalisesta todellisuudesta vaan myös rakennetaan sitä.⁵³ Kielen merkitystä korostavan sosiaalisen konstruktivismin tarkoituksena onkin siis osoittaa, että annettuina otetut käsitteet ja ilmiöt, kuten arktinen alue ja siitä johdettu arktisuus, ovat sosiaalisesti rakentuneita. Rakentuminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan se on intersubjektiivista ja kontekstisidonnaista. Fierken mukaan tällä viitataan siihen, että toimijat muuttavat kielen avulla rakenteita ja rakenteet vaikuttavat toimijoihin ja näiden tapaan käyttää kieltä.⁵⁴ Käsitän tämän tarkoittavan, että kielen avulla rakennetut merkitykset voivat lopulta muuttua rakenteiksi, mikä tekee kielen tarkastelusta merkityksellistä yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Toisaalta merkityksien ja rakenteiden intersubjektiivinen ja kontekstisidonnainen suhde on myös huomioitava konstruktivismin oletuksia mukailevassa tutkimuksessa. Kuten Fierke toteaa, merkityksien tulkinnassa on otettava huomioon, ettei niitä voida tulkita esimerkiksi irti ajasta ja alueesta, jotka muuttavat merkityksien sisältöä. Tulkinnassa onkin keskeistä huomioida esittämisen konteksti, esimerkiksi aiotut vastaanottajat.⁵⁵ Tulkittaessa arktisuuden esityksiä juuri maakuvan kontekstissa luodaan maakuvan käsitteeseen sidottuja oletuksia; on esimerkiksi selvää, että arktisuutta esitetään kansainväliselle, ”tavallisten” vastaanottajien muodostamalle yleisölle.⁵⁶ Maakuvat ja niiden muodostama viitekehys luovat kontekstin, jossa arktisuutta esitetään ja tulkitaan. Voidaan esimerkiksi havaita, että esitykset vastaavat maakuvatyön eri tavoitteisiin, joista on Kratochwilia mukailen mahdollista saada tietoa kielen merkityksiä tarkastelemalla.⁵⁷

---

⁵³ Kratochwil 2000, 76; Onuf 1998, 59.

⁵⁴ Fierke 2001, 116–117.

⁵⁵ Fierke 2001, 7–8.

⁵⁶ Olins 2005.

⁵⁷ Kratochwil 1984, 707.

Jos oletetaan, että kielen avulla tuotetut esitykset ovat kontekstisidonnaisia, tiettyihin käsitteisiin liitettyjen merkitysten tarkastelu voi paljastaa jotain myös kielen käyttäjästä ja siitä rakenteesta, johon kielen avulla pyritään vaikuttamaan. Kratochwil onkin esittänyt, että odotukset ja premissit, eli vastaanottajan ennako-oletukset määräytyvät totuttujen rakenteiden mukaan.⁵⁸ Toisin sanoen uudet esitykset ovat aina suhteessa edellisiin esityksiin ja kontekstinsa rajoituksiin, eivätkä voi poiketa liikaa näiden asettamista odotuksista, sillä muuten ne menettävät uskottavuutensa. Arktisuuden esittämisen tapauksessa ennako-oletukset rakentuvat tiedosta ja uskomuksista suhteessa arktisuuteen sekä maakuvan kontekstin tuntemuksesta. Teemat vetoavat vastaanottajiin, jos niitä voidaan pitää aiemman tiedon valossa uskottavina. Toisaalta esimerkiksi Kornprobst on esittänyt, että vaikuttavimmat kielen avulla tuotetut kehykset syntyvät, kun vastaanottajille kulttuurisesti kongruentteihin teemoihin yhdistetään uusia näkökulmia.⁵⁹

Edelliset sosiaalisen konstruktivismin huomiot perustuvat oletukseen siitä, että annettuina ottamamme käsitteet ja ilmiöt ovat itseasiassa dynaamisia ja ovat saaneet alkunsa jaetun ymmärryksen kautta. Nämä näkemykset edustavat varhaista, kieltä korostavaa konstruktivismia. Toisaalta osin samoista käsitteistä keskustellaan myös “valtavirtaistuneen” konstruktivismin piirissä, jonka kehittäjinä alalla pidetään esimerkiksi Wendtiä ja Adleria. He määrittelevät konstruktivismin olevan katsontakanta, joka huomioi maailman rakentuvan materiaalisesta ja ideaalisesta todellisuudesta, jotka ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisiinsa.⁶⁰ Tässä näkemyksessä ideat saavat voimansa jaettujen ymmärrysten lisäksi siitä, että niiden avulla voidaan käyttää valtaa. Wendt määrittelee vällan kyvyksi muokata ja tuottaa vällitsevia käsityksiä, joihin vaikutetaan käyttämällä kieltä tietynlaisten esitysten rakentamiseksi.⁶¹

Adlerin mukaan kansainvälinen politiikka ja sen keskeiset ilmiöt eivät ole kiveen hakatut, ja ne muodostuvat pääasiassa valtioiden päätöksistä nostaa sosiaalisia tosiasioita esille.⁶² Arktisuus itsessään ei ole *uusi* ilmiö, mutta valtioiden tiivistynyt keskustelu aiheen ympärillä on tehnyt siitä

---

⁵⁸ Kratochwil 1984, 8–9.

⁵⁹ Kornprobst 2017.

⁶⁰ Adler 1997, 322–323; Wendt 1999, 90.

⁶¹ Wendt 1999, 342.

⁶² Adler 1997, 323.

uudella tavalla merkittävän ilmiön, jota voidaan tarkastella. Sosiaalisen konstruktivismin teoreettisen kehyksen mukaan näyttää olevan mahdollista tulkita arktisuudelle annettuja merkityksiä, näiden merkitysten perusteluja ja ennakko-oletuksia sekä tavoitteita, joita valtio pyrkii saavuttamaan käyttämällä valtaa käsitteen määrittelyssä. Pyrinkin vastaamaan analyysissä kaikkiin näihin osa-alueisiin ja näen niiden kuuluvan saman tutkimuskysymyksen alle, miten arktisuutta esitetään osana maakuva. Sen sijaan analyysin avulla ei voida vastata siihen, vaikuttaako tämä esittäminen vastaanottajien käsityksiin tai lopulta arktisuuden ymmärrykseen. Onkin kyse ideoiden ja sosiaalisen todellisuuden suhteesta; Wendtin mukaan tätä voidaan tarkastella tutkimalla merkityksiä, vaikka materiaalisen todellisuuden muutokset eivät paljastu.⁶³

Sosiaalisen konstruktivismin ja siihen nojaavien analyysien selitysvoimasta on keskusteltu katsontakannan suuntausten välillä sekä osana kansainvälisen politiikan tieteenalan kehitystä. On esimerkiksi kyseenalaistettu, voidaanko kieltä ja merkityksiä tutkimalla saada luotettavaa tietoa todellisuudesta.⁶⁴ Toisaalta esimerkiksi Kratochwilin mukaan edes (valtavirtaistunut) konstruktivismi ei kiinnitä tarpeeksi huomiota kielen todellisuutta muokkaavaan ja rakentavaan merkitykseen.⁶⁵ Konstruktivismia ei myöskään aina pidetä varsinaisena kansainvälisen politiikan teoriana, vaan laajempänä katsontakantana, mikä on nostattanut osaltaan kritiikkiä. Adler onkin todennut, että konstruktivismin ajatuksista voidaan johtaa erilaisia konstruktivistisia teorioita, kuten Kratochwilin ja Onufin sekä Wendtin ja Adlerin muodostamat “konstruktivismit” osoittavat.⁶⁶ Vaikka konstruktivismin eri suuntaukset eroavat toisistaan, ne käsittelevät osin samoja ilmiöitä. Lisäksi Adler ja Wendt ovat kuvanneet konstruktivismia “via mediana” näkökulmien välillä ja toisaalta se korostaa ilmiöiden ja käsitteiden intersubjektiivisuutta.⁶⁷ Vaikka kaikki konstruktivistit eivät jaa tätä näkemystä, oletan että konstruktivismin suuntaukset voivat osin täydentää toisiaan ja ammennan tutkielmassa konstruktivismin eri suuntauksista.

---

⁶³ Wendt 1999, 66.

⁶⁴ Kessler & Steele 2016, 7–8.

⁶⁵ Kratochwil 2000, 73–74.

⁶⁶ Adler 1997, 323.

⁶⁷ Zehfuss 2002, 250–252.

Konstruktivismin suuntausten välinen valtakamppailu on aihe, joka on läsnä teoreettisen viitekehyksen määrittelyssä, mutta ei suoraan suhteessa käsillä olevaan analyysiin. Tieteenalalla on käyty keskustelua siitä, onko konstruktivismi kehittynyt “oikeaan” suuntaan ja miten teoriaa tulisi jatkossa kehittää.⁶⁸ Konstruktivismin tai edelliseen viitaten konstruktivististen teorioiden kritiikki on perusteltua, mutta esimerkiksi tämän tutkielman tapauksessa se ei kohdistu olennaisiin seikkoihin; mielestäni on toissijaista nimetä ajatuksia tarkasti teorioiksi tai katsontakannoiksi ja keskeistä tunnistaa näkemysten vaikutus tulkintoihin. Keskustelussa konstruktivismin suuntauksista nojaan yhtäältä Wendtin ja Adlerin käsityksiin vallankäytöstä käsitteiden kautta. Toisaalta pidän keskeisinä myös Kratochwilin näkemyksiä kielen todellisuutta rakentavasta asemasta. Konstruktivismin palasiksi purkamisen ja kehityssuuntien kritisoinnin sijaan valitsen nähdä konstruktivismin moninaiset lähtökohdat mahdollisuutena tarkastella ilmiöitä, joita sitä edeltäneet kansainvälisen politiikan teoriat eivät huomioi yhtä ansiokkaasti.⁶⁹ Oman käsitykseni mukaan sosiaalinen konstruktivismi pitää sisällään merkityksien rakentamisen kielen avulla ja toisaalta näiden merkityksien suhteen ympäröivään todellisuuteen vallan kautta. Tämä näkemys kulkee läpi tutkielman teoreettisena kehyksenä, eräänlaisena mahdollistajana. Analyysissa esitetyt teoreettiset näkökulmat ammentavat arktisuuden ja maakuvan määritelmistä, jotka saavat merkityksensä eräänlaisesta konstruktivistisesta katsontakannasta kansainväliseen politiikkaan. Syvennyn seuraavaksi määrittelemään arktisuutta tutkielman näkökulmasta.

2.2 Arktisuuden määritelmä

Arktisuuden käsite viittaa olemukseen tai ominaisuuteen, joka on suhteessa arktiseen alueeseen.⁷⁰ Käsitteet tilallistetusta arktisesta alueesta mahdollistavat erilaisten olemusten ja ominaisuuksien liittämisen kielen avulla tähän tilaan, jota on alettu käsitellä kansainvälisesti erityisenä sen ilmastonmuutoksen globaalin vaikutuksen vuoksi.⁷¹ Alueen tilallistaminen kielen kautta tarkoittaa, että sen ominaisuuksia esitetään tekstuaalisesti ja visuaalisesti. Tarkoituksena on luoda

---

⁶⁸ Kessler & Steele 2016; Sterling-Folker 2002.

⁶⁹ Esimerkiksi realismin tai liberalismien kirjoon kuuluvat teoriat eivät mahdollista tällaista tarkastelua.

⁷⁰ Medby 2017, v.

⁷¹ Ks. esim. Keskitalo 2007; Young 2011; Sørensen 2013.

kuva siitä, mitä tila todellisuudessa on, jotta voidaan vaikuttaa alueesta käytävään keskusteluun ja sitä koskeviin päätöksiin.⁷² Tästä johtaen arktisen alueen tilallistaminen kielen kautta on arktisesta alueesta kiinnostuneiden valtioiden maakuvarhallinnalle keskeinen väline. Arktisen alueen käsite esimerkiksi muuttuu, jos sen kuvauksiin liitetään toistuvasti jääkarhuja; syntyy käsitys alueella luonnonvaraisesti liikkuvista, suojelua kaipaavista jääkarhuista. Konstruktivismiin ajatuksia mukailleen nämä käsitykset voivat olla yhtä vaikuttavia kuin materiaallinen todellisuus.⁷³

Arktisen alueen tilallistamisen, kielen avulla rakentamisen mahdollistaa osaltaan alueen tulkinnanvarainen määritelmä, sillä alueella ei ole selkeitä rajoja. Rajojen asettaminen muokkaa tilaa ja antaa sille sosiaalisia merkityksiä, joita representoidaan esimerkiksi mediassa. Toisaalta tilan ominaisuudet voivat myös muokata alueen rajoja.⁷⁴ Esimerkiksi Neumann on esittänyt, että alueet kuten Eurooppa voidaan nähdä puhetekoina, ne siis tehdään oleviksi kielen avulla ja niiden voidaan sanoa tarkoittavan erilaisia asioita tilanteen mukaan; Eurooppa voi tarkoittaa esimerkiksi länsimaisuutta.⁷⁵ Tulkinnallisuus on keskeistä myös arktista aluetta määriteltäessä; arktiseksi voidaan puhua jäämeren rannikkovaltiot Norja, Tanska, Venäjä, Kanada ja Yhdysvallat eli A5-valtiot, toisaalta myös Suomi, Ruotsi ja Islanti, jotka ovat mukana A8-valtioissa. Lisäksi arktisista valtioista puhuminen kantaa oletuksen *ei-arktista* valtioista, joille ei myöskään ole tarkkarajaisia määritelmää; oletan niiden olevan valtioita, joilla ei ole alueellista tai toiminnallista edellytystä kutsua itseään arktiseksi. Keskeistä onkin huomata, että arktisuus perustuu valintoihin.

Valtioihin ja näiden rajoihin perustuva määritelmä ei ole ainoa tapa rajata arktista aluetta, ja tulkintatapana se tarkoittaakin ongelmallisten oletusten tekemistä arktisesta omistajuudesta, siitä kenellä on oikeus arktiseen tai ketkä suljetaan sen ulkopuolelle.⁷⁶ Valtioita mukaileva tulkinta jättää esimerkiksi huomiotta alueella vaikuttavat valtiorajattomat yhteisöt, alkuperäisväestöt. Sen lisäksi arktisia asioita voidaan käsitellä kansallisen tason lisäksi alueellisesti tai ylikansallisesti.⁷⁷

---

⁷² Piller 2010, 124–126.

⁷³ Wendt 1999, 24.

⁷⁴ Paasi 2007, 72; 80.

⁷⁵ Neumann 2016, 21.

⁷⁶ Nielsen Gremaud 2017, 204–205.

⁷⁷ Medby 2014.

Suomikin liitetään valtiotasolla arktiseen alueeseen tulkinnallisista perusteista, sillä käsitys arktisuudesta perustuu “valtakunnalliseen mielenkiintoon”, joka on vahvistanut näkemystä koko Suomesta arktisena valtiona.⁷⁸ Valtiorajoista poiketen ja luonnontieteellisiä rajoja mukailleen vain valtion pohjoisimmat, 60-leveyspiirin pohjoispuolelle jäävät osat kuuluvat arktiseen alueeseen; tällaista käsitystä myös vahvistetaan usein arktisen alueen kartografisissa esityksissä.⁷⁹

Luonnontieteellisiä määritelmiä arktiselle alueelle annetaan ilmaston ja kasvillisuuden kautta. Käsitteisiin arktisesta ilmastosta kuuluvat valon ja lämpötilan asettamat ääriolosuhteet ja kasvillisuus on niukka, maanpeite vaihtelee metsästä jäätiköihin. Ilmastonmuutoksen nähdään kuitenkin muuttavan näitä luonnonmukaisia olosuhteita tulevaisuudessa.⁸⁰ Ilmastonmuutos ei kuitenkaan voi muuttaa arktisen alueen olemassaoloa, sillä alue on olemassa myös sosiaalisesti. Luonnontieteelliset määritelmät pakottavatkin ajattelemaan arktisen alueen kahta rinnakkaista ulottuvuutta, joista toinen on erillinen materiaallinen tila ja toinen sosiaalisesti rakennettu idea.⁸¹ Keskitalon mukaan tästä arktisuuden dualismista voidaan päästä yli toteamalla, ettei alue ole välttämättä luonnollinen tai annettu, vaan arktisten toimijoiden ja näiden tarpeiden tuottama rakenne, jota muokataan ja rakennetaan kielen avulla erilaisista perusteista.⁸² Käsitän tämän tarkoittavan myös maakuvan kontekstissa tapahtuvaa alueen tilallistamista arktisuudeksi.

Olen valinnut tutkimuksen kohteeksi arktisuuden käsitteen, sillä alueen selkeiden rajojen puuttuessa on keskeistä tutkia, miten sen ominaisuudet käsitetään ja miten niitä tuotetaan. Lisäksi arktisuuden käsite on pätevä tarkastelemaan luonnonmukaisia sekä sosiaalisesti rakentuneita ominaisuuksia konstruktivismista ajatusten mukaisesti ja arktisesta käytyä dualistista keskustelua kunnioittaen. Arktisuuden käsite on myös eräänlainen keskeinen alueeseen liittyvien käsitteiden viidakossa; puhutaan arktisesta alueesta ja alueista, pohjoisesta ja pohjoisuudesta. Käsitteet ovat moninaisia ja päällekkäisiä, mutta arktisuuden käsite pitää sisällään niiden keskeisimmät mielikuvat – erityisesti vastaava englanninkielinen termi “arctic” on tutkimuksessa käytetty.

---

⁷⁸ Arktinen strategia 2013.

⁷⁹ Heininen et al 2007, 137.

⁸⁰ Ks. esim. Maxwell 1992, 11–12.

⁸¹ Dittmer et al 2011, 2.

⁸² Keskitalo 2004, 187–188.

Käsitteen räjähdysmäistä kasvua on kuitenkin myös kritisoitu, ja esimerkiksi Medby on esittänyt, että arktisuus on eräänlainen markkinointitemppu.⁸³ Arktisuuden käsitteen näkeminen markkinointitemppuna, tai “pohjoisuuden uutena brändinä”⁸⁴ kuten Medby muotoilee, on kuitenkin näkemykseni mukaan toissijaista, sillä käsitteiden asettamisen ja tilannekohtaisen määrittelyn tarkoituksena onkin aina vaikuttaa, kuten konstruktivismin mukainen näkemys kielestä olettaa. Sen sijaan esimerkiksi Kelmanin mukaan arktisuuden käsitettä pitäisi jopa vahvistaa englanninkielisessä tutkimuksessa uudella käsitteellä “arcticness”, joka entisestään painottaa käsitteen merkitystä tutkimuksessa.⁸⁵ Se, että käsitteen käytön vaikutus voi näkyä tulevaisuudessa jopa uutena lisäyksenä käytettyyn kieleen, kertoo sen merkittävyydestä. Huomioin kuitenkin, että sitoutuminen vain käsitteen suoriin esityksiin ei palvele analyysia, ja tulkitsen arktisuuden näkyvän myös epäsuorina tekstuaalisina ja visuaalisina representaatioina, joiden Thurlow et al ovat esittäneet olevan keskeisiä tilallistettujen käsitteiden tutkimuksessa.⁸⁶

Syvennyin nyt luvun alussa esittämäni huomioon, jonka mukaan arktisuuden käsite viittaa olemukseen tai ominaisuuteen, joka on suhteessa arktiseen alueeseen.⁸⁷ Toisaalta se on myös olemisen tila, sillä arktisuutta ei voi olla arktisen alueen ulkopuolella, vaikka siitä voidaan puhua ja sitä voidaan esittää missä tahansa. Alueen määritelmien moninaisuus tarkoittaa, että myös siihen liitettävät ominaisuudet voivat saada eri merkityksiä. Tunnistan, että käsitteelle luomani määritelmä onkin eräs mahdollinen tulkinta, ja se sisältää keskeisimpiä luonnonmukaisia ja sosiaalisesti rakentuneita ominaisuuksia, joiden kautta arktisuutta on tavanomaista esittää. Arktisuuden luonnonmukaiseen ulottuvuuteen kuuluvat olemukset ja ominaisuudet kuvailevat havaittavissa olevaa aluetta, luontoa ja ihmisiä, erityisesti alkuperäiskansoja. Alkuperäiskansalla tarkoitetaan erään määritelmän mukaan ihmisryhmää, joka asuttaa pitkäaikaisesti tiettyä aluetta, käyttää valtaväestöstä poikkeavaa kieltä ja jonka kulttuuri eroaa valtaväestöstä.⁸⁸ Arktisen alueen alkuperäiskansoja ovat esimerkiksi inuiitit (Kanada, Yhdysvallat, Tanska) ja saamelaiset (Suomi,

---

⁸³ Medby 2017, iv.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Kelman 2017, 5.

⁸⁶ Thurlow et al. 2010.

⁸⁷ Medby 2017, v.

⁸⁸ AHDR 2007, 48.

Ruotsi, Norja). Arktiset alueen alkuperäiskansoja käsitetään perinteisten elinkeinojen kuvien kautta, joihin kuuluvat esimerkiksi poronhoito, metsästys, kalastus, keräily ja muut luontaiselinkeinot.⁸⁹ Kuitenkin poliittisessa diskurssissa alueen kehitysmahdollisuudet ja esimerkiksi energia-ala ovat nousseet 2000-luvulla keskeisiksi, mutta silti alkuperäisväestön elinkeinot hallitsevat edelleen arktisuuden toiminnan mielikuvia ja esittämistä.⁹⁰

Arktisuutta määritellään arktisella alueella asuvien ihmisten ja näiden toiminnan lisäksi ympäröivän luonnon kautta. Mediassa ja populaarikulttuurissa arktisuus kuvataan eksoottisen luonnon kautta, jonka keskeisiä kuvia ovat lumi ja jää, aavat ja erämaat, koskemattomat avoimet tilat sekä kylmyys. Lisäksi luontoa käsitellään ääriolosuhteiden, esimerkiksi kesän ja talven valosuhteiden kautta; kesä on valoisa ja talvi pimeä.⁹¹ Arktisuuteen kuuluu vahvasti myös ihmisten ja eläinten vuorovaikutus. Tyypillisiä eläinkuvia ovat jääkarhut, naalit, porot sekä erilaiset linnut, joita voidaan nähdä erityisesti järjestöjen luomissa arktisuuden esityksissä.⁹² Arktisuutta ei ole tapana kuvata alueella sijaitsevien kaupunkien tai muiden rakennelmien kautta. Matkailualan kuvauksissa esiintyvät kuitenkin nähtävyyksien joukossa esimerkiksi alueella sijaitsevat lomakeskukset, jotka jäljittelevät usein luontoa ja alkuperäiskansojen asumuksia. Asumusten kuvauksissa tyypillisiä ovat perinteiset luonnonmateriaalit kuten lumi, jää, nahka, villa ja puu.⁹³ Luontoa ja sen osatekijöitä laajempi arktisuuden koti eli ympäristö, johon arktisuus sijoitetaan, voidaan nähdä rikkaana tai äärimmäisen niukkana.⁹⁴ Poliittisessa esittämisessä korostuvat usein alueen runsaat resurssit, jotka tekevät arktisuudesta tavoittelemisen arvoista.

Sosiaalisesti rakennettuun ulottuvuuteen kuuluvat olemukset ja ominaisuudet liittyvät vahvasti selviytymiseen, äärimmäiseen kekseliäisyyteen, hiljaisuuteen ja seikkailuihin, jotka yhdessä rakentavat arktisuudesta maskuliinisen kokonaisuuden.⁹⁵ Nämä olemukset ja ominaisuudet

---

⁸⁹ Joona 2011, 143.

⁹⁰ Duda 2017, 41.

⁹¹ Ibid, 41–42.

⁹² WWF, 2018.

⁹³ Kaksilauttanen resort 2019.

⁹⁴ Duda 2017, 41.

⁹⁵ Nielsen Gremaud 2017; Paradis et al. 2018, 183; Houltz 2013, 293.

muodostavat eräänlaisen vakiintuneen, mutta valinnoista muodostuneen arktisuuden luonteen, joka liitetään sosiaalisesti muihin arktisuuden tekijöihin, kuten luonnonmukaisen ulottuvuuden tekijöihin. Selviytyminen, kekseliäisyys, seikkailut ja maskuliinisuus yhdistyvät myös markkinointiviesteissä ja arktisuutta korostavissa tuotteissa.⁹⁶ Lisäksi näitä korostetaan usein arktisuudesta kertovissa näyttelyissä, taiteessa, elokuvissa, dokumenteissa ja kirjallisuudessa.⁹⁷ Arktisuuden luonteen lisäksi poliittisissa diskursseissa korostuvat alueen valtiollinen rakentaminen ja yhteistyö instituutioiden kautta. Aiemmin käytiin lisäksi runsaasti keskustelua resurssikilpailusta alueella, joka on kuitenkin vähentynyt viime vuosina.⁹⁸ Nämä näkökulmat eivätkä ne ole kuitenkaan pystyneet korvaamaan vallitsevia arktisuuden kuvia.⁹⁹ Arktisuuden käsitteen vääristymistä poliittisessa diskurssissa on myös kritisoitu; on kuitenkin oikeutettua rakentaa ideoita ja käsityksiä alueista, elinkeinoista, kansoista ja ympäristöstä. Haasteena on löytää näistä ideoista käyttökelpoista ja tarpeellista aineistoa arktisuuden määrittelyyn.¹⁰⁰

Sosiaalisesti rakennetun ulottuvuuden tarkkojen kuvausten sijaan arktisuutta käsitellään ulkopuolisen yleisön ehdoilla, sillä arktisuutta esittämällä voidaan vahvistaa yleisön ennakkokäsityksiä arktisuudesta ja muodostunutta arktista imperatiivia, determinististä pyrkimystä suojella eksoottista aluetta ilmastonmuutokselta.¹⁰¹ Sosiaalisesti rakennetun ulottuvuuden keskeinen osa onkin ilmastonmuutos ja sen torjuminen. Arktisuuden esiin nostaminen toimii Nielsen Gremaudin mukaan globaalina kantimena ilmastonmuutoksen ja lisäksi geopoliittisen asemoinnin diskursseille. Valtiot voivat arktisuuden kautta korostaa asiantuntijuutta näillä politiikan osa-alueilla.¹⁰² Arktisuus kuvataan puhtaana, koskemattomana mahdollisuuksien alustana. Tämä on uskottavinta ulkopuoliselle yleisölle, sillä nämä mielikuvat eivät pyri vastaamaan tarkasti todellisuutta. Kun puhutaan arktisuudesta, tila kuvataan usein ikään kuin tyhjänä ja esimerkiksi alueen palvelut jäävät sivuun. Useissa kuvauksissa arktisuuteen

---

⁹⁶ Nokian renkaat 2019.

⁹⁷ Houltz 2013, 293.

⁹⁸ Koivumaa 2011.

⁹⁹ Kelman 2017, 5.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Duda 2017, 41–42.

¹⁰² Nielsen Gremaud 2017, 198.

liitetään tekojen tai toimijoiden sijaan “tyhjiä” mahdollisuuksia.¹⁰³ On kuitenkin myös esitetty, että arktisuus olisi vain diskurssien kautta tuotettu tila; Keskitalon mukaan arktinen alue ei ole luonnollinen alue, vaan arktisten toimijoiden ja tarpeiden tuottama superstruktuuri, yhteiskunnan rajat ylittävä rakenne. Hänen mukaansa arktisuus on käsitys pohjoisesta ulottuvuudesta, joka on kehittynyt erityisesti historiallisen tutkimusmatkailun ja tieteellisen tutkimuksen *kuvista*.¹⁰⁴ Arktisesta luodut käsitykset ja kuvat voidaan nähdä myös ongelmallisina kansainvälisen politiikan tutkimuskentällä. Nielsen Gremaudin mukaan arktista käsitellään poliittisissa diskurssissa ja maakuva-työssä eräänlaisena unelmien ulottuvuutena, ei todellisena ympäristönä.¹⁰⁵ Vältän näitä yksinkertaistuksia toteamalla, että oletan diskurssien esittävän arktisuutta, joka kuitenkin osaltaan perustuu havaittavissa olevaan, luonnonmukaiseen ulottuvuuteen.

Arktisuuden käsite on merkittävä kansainvälisen politiikan tutkimukselle monista syistä. Medby viittaa arktisuuteen pohjoisen ulottuvuuteen uutena brändinä, joka heijastelee muita arktisella alueella tapahtuneita muutoksia kuten ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä kansainvälisen yhteistyön ja instituutioiden roolin syventymistä. Alueelliset muutokset eivät kuitenkaan ole luoneet sisäistä tarvetta arktisuuden esittämiselle, vaan käsite on yleistynyt palvelemaan erityisesti alueen ulkopuolisia yleisöjä.¹⁰⁶ Tällä ulkopuolisella yleisöllä tarkoitetaan keskustelussa arktisten A8-valtioiden ulkopuolisia toimijoita. Kuitenkin arktisuuden käsite auttaa myös tutkijoita jäsentämään eksoottista, pohjoista ulottuvuutta ja sen tarkoituksena on tilallistettujen käsitteiden tapaan paljastaa ainakin näennäisesti, mitä alueella on ja mitä sieltä tulee.¹⁰⁷ Arktisuus ei ole merkittävä käsite ainoastaan geopoliittisesti, kuten runsas tutkimuskirjallisuus tästä näkemyksestä ohjaa ymmärtämään.¹⁰⁸ Käsite on merkittävä myös markkinoinnin ja maakuvien näkökulmasta, sillä valtiot käyttävät sitä kilpailuetujen saavuttamiseksi alueella.¹⁰⁹ Arktiset valtiot ovat tarttuneet arktisuuden käsitteeseen ja luoneet erilaisia poliittisia strategioita sekä

---

¹⁰³ Nielsen Gremaud 2017, 208-209.

¹⁰⁴ Keskitalo 2004, 187-188. (Kursiivi oma).

¹⁰⁵ Nielsen Gremaud 2017, 208-209.

¹⁰⁶ Medby 2017, iv.

¹⁰⁷ Thurlow et al. 2010, 7.

¹⁰⁸ Ks. esim. Heininen 2007; Dittmer et al. 2011

¹⁰⁹ Medby 2017, v.

maakuvatyöhön kuuluvia kampanjoita sitä hyödyntäen.¹¹⁰ Valtiot korostavat arktisuutta monien eri syiden vuoksi; on tarpeen korostaa omaa arktisuutta sekä määritellä, mitkä toimijat voivat käyttää valtaa arktisella alueella. Medbyn mukaan valtiot sekä esittävät arktisuuttaan kansainväliselle yleisölle maakuvatyön keinoin että nostavat arktisuuden sisäisesti osaksi valtiollista identiteettiä oikeuttaakseen poliittisia päätöksiä alueella.¹¹¹ Käsitteen käyttäminen on tästä näkökulmasta ulkopoliittinen teko, jonka valtiot ainakin toivovat vaikuttavan asemaansa kansainvälisessä yhteisössä sekä kansainväliseen tunnettuuteen ja maineeseen. Toisin sanoen käsitettä voidaan hyödyntää juuri maakuvatyön keskeisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arktisuuden käsitettä ja sen esittämistä voidaan kritisoida yksinkertaistuksista ja jopa harhaanjohtavista piirteistä, joita tutkitaan usein syventymättä arktisuutta tuottavien toimijoiden ominaisuuksiin.¹¹² Pohjoisesta ulottuvuudesta johdettuja ominaisuuksia kuvataan nykyäänkin harvoin muista kuin vakiintuneesta arktisuuden näkökulmasta.¹¹³ Lisäksi arktisuuden käsite on kilpailtu ja sen olemassa olosta käydään keskustelua. Pohjoisilla alueilla ja arktisissa valtioissa käsite herättääkin vain osittain kuuluvuuden tunteita tai tunnistettavuutta.¹¹⁴ Arktisen alueen merkityksen nousu kansainvälisessä politiikassa antaa kuitenkin syyn tarkastella alueesta kumpuavia mielikuvia, jotka osaltaan vaikuttavat päätöksentekoon. Arktisuuden käsite on puutteistaan huolimatta kilpailukykyinen ja käytetty väline tuotettujen kuvien tulkintaan ja jäsentelyyn, erityisesti edellä mainitut rajoitteet tunnistaen. Käsitän arktisuuden tarkoittavan pohjoisesta ulottuvuudesta kumpuavia mielikuvia, jotka ovat luonnonmukaisia kuten maisemien kuvauksia sekä sosiaalisesti rakennettuja kuten selviytymisen kuvauksia. Oletan arktisuuden ääriolosuhteita ja niistä selviytymistä kuvattavan eksoottisen pohjoisen jäsentämiseksi.

---

¹¹⁰ Esimerkiksi Suomi lanseerasi ensimmäisen arktisen strategian vuonna 2010. Vastaavia strategioita on myös ns. ei-arktisilla toimijoilla, kuten Kiinalla.

¹¹¹ Medby 2014, 252–253.

¹¹² Duda 2017, 42–43.

¹¹³ Ridanpää 2010, 326.

¹¹⁴ Medby 2014, 252.

2.3 Arktisuus ja Suomi

Meidän kansallinen luonteemme ja pohjoinen perintömme ovat nostaneet meidät kaikenlaisten valtiovertailuiden huipulle elämänlaadusta sananvapauteen. -- Arktinen ilmasto antoi meille kanttia – tai ‘sisua’ kuten meillä on tapana sanoa.¹¹⁵

Arktisuus nostetaan edeltävän lainauksen mukaisesti esiin ensimmäisenä Suomea kuvailevana tekijänä osana valtion tarinallista esittelyä, mikä vahvistaa käsitystä arktisuudesta merkittävänä ulkopoliittisena viestinä. Vastaava arktisuudesta viestiminen on nostettu jo 2017 Suomen maakuvatyön strategian päätavoitteiden joukkoon.¹¹⁶ Arktisuus on noussut toistuvasti esille myös osana Suomen muuta ulkopoliittista toimintaa, erityisesti kuluneella Arktisen neuvoston puheenjohtajakaudella 2017–2019. Aihetta on esimerkiksi korostettu julkisessa keskustelussa, Venäjän ja Yhdysvaltain huipputason tapaamisessa Helsingissä sekä ulkopoliitiikan johtajan, tasavallan presidentin valtiovierailulla Yhdysvaltoihin.¹¹⁷ Esimerkiksi Heininen on jo aiemmin esittänyt arktisuuden ja arktisten suhteiden merkityksen kasvaneen Suomen ulkopoliitikassa.¹¹⁸

Heininen on esittänyt, että Suomi etsii arktisuuden korostuksella vahvempaa roolia arktisena valtiona. Hänen mukaansa Suomi on noussut 2010-luvun aikana aiempaa suurempaan rooliin arktisessa yhteistyössä ja erityisesti julkisessa keskustelussa. Suomen keskeisimpinä päämäärinä Heininen näkee laajemman yhteistyön, Arktisen neuvoston roolin korostamisen keskustelufoorumina sekä vaikuttavamman näkyvyyden arktisille asioille.¹¹⁹ Suomen arktisuuden esittäminen näyttää mukailevan jopa Medbyn ja Dudan kuvailemaa arktista imperatiivia, aiheen nostamista politiikan kärkeen pyrkimyksenä suojella eksoottista aluetta ilmastonmuutokselta.¹²⁰ Näen arktisuuden keskeisenä osana Suomen maakuvaa sekä laajemmin ulkopoliitiikkaa, mistä ovat todisteena nostot maakuvatyön strategiaan sekä ulkopoliitiikan arktiset strategiat.

---

¹¹⁵ FPB 2017. Oma käänös.

¹¹⁶ FPB 2017, 4.

¹¹⁷ Talouselämä 28.6.2018; Talouselämä 28.8.2018.

¹¹⁸ Heininen 2011, 29.

¹¹⁹ Ibid, 80.

¹²⁰ Medby 2014, 254; Duda 2017, 41–42.

Ilmastonmuutos on vauhdittanut arktisuuden esittämistä osana Suomen ulkopoliittikkaa ja maakuvaa. Heinisen mukaan keskeistä Suomen arktisessa toiminnassa on ollut kuitenkin jo 1990-luvulta saakka alueen luonnon suojeleminen paitsi muuttuvassa ilmastossa myös poliittisessa tilanteessa. Kilpailevaksi intressiksi on noussut alueen työllistävä vaikutus; jopa yksi kolmasosa arktisen alueen asukkaista tulee Suomesta. Lisäksi perinteinen lännen ja idän portinvartijan asema korostuu myös arktisissa suhteissa ja ohjailee Suomen toimintaa.¹²¹ Arktisuuden korostaminen toimii myös arktisen päätäntävällän tavoittelun välineenä. Koivurovan ja Molenaarin mukaan Suomen keskeinen asema arktista yhteistyötä edistävissä Arktisessa neuvostossa ei takaa valtaa alueella, sillä neuvoston mandaatti näyttäytyy riittämättömänä. He huomauttavat, että neuvostossa tehty työ jää usein näkymättömiin kansainväliseltä yleisöltä ja valtiotasolla tuotettu politiikka ja diskurssit korostuvat.¹²² Tästä näkökulmasta ammentaan arktisuuden esittäminen osana maakuvaa voi olla jopa institutionalisoitunutta arktista yhteistyötä vaikuttavampi ulkopoliittinen teko, mikä osaltaan oikeuttaa sen tarkastelun.

Kasvava mielenkiinto ja vahvat perusteet arktisuuden korostukselle ovat tuoneet mukanaan Suomeen lukuisia arktisia toimijoita. Keskitalon näkemystä mukaillen nämä toimijat voidaan jakaa pieniin tutkimusryhmittymiin, akateemisiin tutkijoihin ja valtiotason toimijoihin, jotka kaikki tuottavat arktisuutta diskursiivisesti.¹²³ Tutkimusryhmittymistä merkittävimpiin lukeutuu Rovaniemellä toimiva Arktinen keskus, joka välittää tietoa ja tutkimusta monitieteellisesti arktisista asioista.¹²⁴ Arktisessa keskuksessa ja muissa yliopistojen tutkimuslaitoksissa tuotetaan arktista tutkimusta ja aihetta on myös mahdollista syventyä opiskelemaan tutkinto-ohjelmissa. Suomen arktisuuden esittämisestä on kuitenkin tuotettu verrattain vähän tutkimusta, sen sijaan tuotetussa tutkimuksessa korostuvat usein geopoliittiset lähtökohdat.¹²⁵ Maakuvatyön näkökulmasta arktinen on lähes koskematon suomalaisessa tutkimuksessa – Heininen kuitenkin

---

¹²¹ Heininen 2011, 20-22.

¹²² Koivurova & Molenaar 2009.

¹²³ Keskitalo 2007, 202.

¹²⁴ Arktinen keskus, 2018.

¹²⁵ Ks. esim. Dittmer et al. 2011.

toteaa A8-valtioiden tuottavan käsityksiä pohjoisuudesta ja heijastavan näitä arktisissa strategioissaan.¹²⁶ Heinisen näkemys tukee tutkielman väitettä arktisuuden käytöstä maakuvassa.

Tutkimusryhmien ja akateemisten tutkijoiden lisäksi arktisia toimijoita on valtiotasolla, ja esimerkiksi valtioneuvosto on laatinut 2010-luvulla useita arktisia strategioita. Ulkopolitiikan näkökulmasta näissä strategioissa määritellyt arktiset tavoitteet nousevat keskeisiksi, sillä ulkoministeriön harjoittama kansainvälinen arktinen politiikka perustuu näille tavoitteille. Nämä tavoitteet ovat “arktisen alueen vakauden ja arktisen yhteistyön vahvistaminen, Euroopan unionin arktisen politiikan vahvistaminen sekä Suomen arktisen maakuvan vahvistaminen”.¹²⁷ Maakuvan vahvistaminen arktisuuden esittämisen kautta on nostettu ulkopolitiikan keskiöön erityisesti 2016 uudistetussa arktisessa strategiassa, joka alleviivaa aiheen merkitystä Suomelle. Selkeän tavoitteen asettaminen arktisuuden ja maakuvan suhteelle vahvistaa tämän tutkielman analyysia, ottaen kuitenkin huomioon että arktisuus on vain eräs ulkopolitiikan painopisteistä.

3. Maakuvat viitekehystenä

Maakuvat ovat valtioista muodostettuja, vakiintuneita käsityksiä, jotka ovat perustaltaan ideoiden ja vaikutelmien kokonaisuuksia.¹²⁸ Maakuvia ja näistä jalostettuja maabrändejä on tutkittu usein tuotteiden markkinoinnista lainatuilla käsitteillä ja teorioilla, joita on pyritty soveltamaan erilaisiin valtioiden tapaustutkimuksiin lähes sellaisinaan. Tällaista 1990-luvulta saakka tuotettua tutkimusta on kritisoitu valtioihin sopivien teoreettisten mallien ja käsitteiden puutteesta. Lähestymistavan on nähty yksinkertaistavan ilmiötä valtioiden kontekstissa ja jopa estävän oman teoreettisen viitekehysten muodostamisen.¹²⁹ Kritiikkiin on vastattu 2000-luvulla uusien lähestymistapojen avulla, jotka ottavat huomioon maakuvien monet näkökulmat, kuten alueelliset tekijät, joihin valtiot ovat sidottuja.¹³⁰ Jatkan maakuvien viitekehysten määrittelyä

---

¹²⁶ Heininen 2012.

¹²⁷ UM 2018b.

¹²⁸ Kotler et al. 1993.

¹²⁹ Hytönen 2012, 21; ks. myös. Anholt 2007.

¹³⁰ Ks. esim. Fan 2010.

näistä lähtökohdista ja luon katsauksen maakuvan teoreettiseen ulottuvuuteen kansainvälisen politiikan alalla. Näen maakuvat analyyttisena viitekehystenä, jotka sitoutuvat ulkopolitiikkaan.

Maakuvista muodostamani analyttinen viitekehys alkaa maakuvan määritelmästä, jota laajennan maakuvan käytännön sovelluksilla ja merkityksellä sekä lopuksi katsauksella muihin käsityksiin, jotka ympäröivät ja täydentävät maakuvaa osana kansainvälistä politiikkaa ja alan tutkimusta. Maakuvan keskeisten ominaisuuksien lisäksi viitekehys vastaa maakuviin kohdistettuun kritiikkiin, jossa ne on usein virheellisesti rinnastettu tuotteiden markkinointiin käyttämällä yksinkertaistettuja maabrändejä. Perustelen, miksi olen valinnut juuri maakuvan käsitteen ja miten sitä voidaan käsitellä uudella tavalla osana kansainvälistä politiikkaa, erityisesti merkitysten ja jaettujen käsitysten rakentamisen kautta. Näkökulmani mukaan tämä tapahtuu käytännössä kuvanhallinnan keinoin ja esimerkiksi kielen tilallistuksien kautta. Rakentamani viitekehys on eräs mahdollinen näkökulma maakuviin ja toimii osaltaan tutkielman analyysin tukena. Esitän, että maakuvat ovat brändimuutoksia laajempi ilmiö, joiden kontekstissa voidaan rakentaa merkityksiä, määritellä käsitteitä ja vaikuttaa kansainvälisiin vastaanottajiin.

3.1 Maakuvan määritelmä

Maakuvien tutkimus on yleistynyt 1990-luvulta alkaen ja käytettävistä käsitteistä keskustellaan edelleen, minkä vuoksi on syytä määritellä käyttämäni käsitteet.¹³¹ Aluksi luon katsauksen maakuvan ensimmäiseen osaan, maan käsitteeseen. Suomeksi vakiintunut maakuvan käsite ei ole saavuttanut samaa asemaa englanninkielisessä tutkimuksessa, jossa käsitteet “nation image” ja “country image” esiintyvät vaihtelevasti ja samaa tarkoittavina.¹³² “Nation” eli kansakunta viittaa väestön ryhmään, jota yhdistää ainakin joidenkin tulkintojen mukaan sama rotu ja kieli. Kuitenkin esimerkiksi Suomen tapauksessa sama kansakunta käyttää useampaa virallista kieltä. “Country” eli maa taas tarkoittaa aluetta tai pinta-alaa, jota kansakunta pitää hallussaan. Käsitteellisistä eroista huolimatta kansakunnan ja maan käsitteitä käytetään usein maakuvien

---

¹³¹ Anholt 2007.

¹³² Szondi 2008, 5.

tutkimuksessa toisiaan vastaavina nimityksinä.¹³³ Käsitteelliset väittelyt ovat oleellinen osa maakuvista käytyä keskustelua ja tunnistan näiden käsitteiden määritelmällisen eron, mutta oletan niiden viittaavaan samaan ilmiöön, jota tässä tutkimuksessa kutsun maakuvaksi. Oleellista onkin, että maakuvat voivat englanninkielisiä käsitteitä mukailleen viitata samanaikaisesti kansakunnan (“nation”) sekä hallittavan maa-alueen (“country”) ominaisuuksiin.

Maakuvan käsitteen toisen osan, kuvan käsitteen määrittelyssä voidaan heijastella eroavaisuuksia sivuavaan maabrändin käsitteeseen. Onkin syytä huomata, että osassa tutkimuskirjallisuudesta maakuvan ja maabrändin käsitteitä käytetään toisiaan vastaavina nimityksinä. Esimerkiksi Hytönen määrittelee brändin kuvaksi, jonka muokkaamisen prosessista yritykset, tai laajennettuna valtiot, ovat kiinnostuneita.¹³⁴ On kuitenkin ongelmallista todeta käsitteiden vastaavan toisiaan avaamatta sitä, mitä ne oikeastaan tarkoittavat. Oletan näiden käsitteiden muistuttavan toisiaan, mutta myös eroavan toisistaan. Tämän vuoksi maakuvan ja maabrändin käsitteitä ei tule käyttää samaa tarkoittavina. Sen sijaan kuvan ja brändin käsitteiden aukikirjoittaminen voi syventää käsityksiä maakuvan määritelmästä. Avaamalla näkemykseni kuvan ja brändin eroista pyrin myös vastaamaan maabrändeihin kohdistettuun kritiikkiin osoittamalla, miksi juuri maakuvat käsitteenä soveltuvat valtioiden kontekstin tarkasteluun.

Tuotteiden markkinoinnista lainattu brändin käsite tarkoittaa niitä ominaisuuksia, jotka erottavat tuotteen tai palvelun sen kilpailijoista. Tällaisia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi nimi, käsite, merkki tai suunnittelu, tai näiden yhdistelmä.¹³⁵ Esimerkkinä vahvasta tuotebrändistä voidaan nostaa Applen iPad; se on tunnettu nimestään “iPad”, lanseeratusta käsitteestä “pad”, merkistä “Apple” ja pyöreäkulmaisesta suunnittelutyöstä.¹³⁶ Näiden ominaisuuksien tarkoituksena on lisätä myyntiä ja kasvattaa tuotteen tunnettuutta. Brändin tarkoituksena onkin tehdä tuotteesta tunnistettava ja lisätä sen arvoa.¹³⁷ Vaatimus tunnistettavuudesta määrittelee

---

¹³³ Fan 2006.

¹³⁴ Hytönen 2012, 133–135.

¹³⁵ Kotler 1991, 442.

¹³⁶ Apple 2019.

¹³⁷ Anholt 2007, 7.

brändin keskeisen ominaisuuden, sillä brändit syntyvät lopulta kuluttajien tulkinnoista.¹³⁸ Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi luksusbrändi on luksusta vain, jos kuluttajat tietävät sen ja ovat siitä samaa mieltä. Brändin käsite näyttää soveltuvan erinomaisesti tuotteiden tarkasteluun, kun taas valtion rakenteiden tiivistäminen brändiksi näyttää yksinkertaistavalta.¹³⁹

1950-luvulla muodostunut kuvateoria käsittelee kuvaa tulkinnallisena, valintojen kautta muodostuneena kuvauksena todellisuudesta, ei toisintona todellisesta. Kuvan käsite tarkoittaa mielikuvia, tulkintoja ja mielipiteitä, joita tietty kohde heijastelee ja herättää vastaanottajassa. Vastaanottaja tarkastelee kuvaa aiemman tiedon, uskomusten, kokemusten ja havaintojensa kautta.¹⁴⁰ Voidaan päätellä, että kuvat eivät muutu toisenlaisiksi, vaikka vastaanottajat liittäisivät niihin erilaisia ominaisuuksia, kuten brändin esimerkissä. Kuvien tarkoituksena ei ole muodostaa yhtä, vakiintunutta vaikutelmaa, vaan heijastella erilaisia tulkinnan mahdollisuuksia.¹⁴¹ Kuvat eivät siis ole yhtä tavoitteellisia kuin brändit, mikä erottaa nämä käsitteet. Toisaalta tulkinnallisuus myös yhdistää niitä; tulkinnat ovat keskeisiä molemmissa käsitteissä. Tulkinnat voivat saada brändin onnistumaan tai epäonnistumaan, kuvia ne muovaavat hiljalleen. Kuvissa ja brändeissä onkin aina kaksi osaa; esitys ja tulkinnat siitä. Tämä tekee niiden hallitsemisesta haastavaa. Jo vakiintuneiden käsitysten muuttaminen on vaikeaa, kuten arktisuuden tapauksessa havaittiin.¹⁴² Anholt onkin todennut varsinaisen (uudelleen) brändäämisen olevan mahdotonta, sen sijaan valtiot voivat edistää maakuvan kehitystä myönteiseen suuntaan.¹⁴³ Edellä käydystä keskustelusta huolimatta Szondi ja Fan ovat esittäneet, että kaikkea maineenhallintaa voidaan osaltaan kutsua brändäämiseksi, mikä osoittaa käsitteiden olevan suhteessa toisiinsa.¹⁴⁴

Maakuvan ja maabrändin suhdetta on myös ratkottu käsitteiden määritelmien sijaan tapauskohtaisesti. Suomen tapauksessa on tehty selkeä linjaus maakuvan ja maabrändin eroista.

---

¹³⁸ Anholt 2007, 5; ks. myös. Anholt 2003: 4.

¹³⁹ Anholt 2007, xi.

¹⁴⁰ Hytönen 2012, 133.

¹⁴¹ Moilanen & Rainisto 2008, 24.

¹⁴² Hytönen 2012, 48.

¹⁴³ Anholt 2007, xi.

¹⁴⁴ Szondi 2008: 5; Fan 2010.

Maabrändiraportti (2010) huomauttaa, että valtion brändäämistä pidetään mahdottomana, mutta maakuva voidaan tietyissä rajoissa hallita. Raportin mukaan maakuva hyödynnetään erottautumisen välineenä, ja se esittelee ihanteellisia ominaisuuksia. Tämän ja muiden tietojen pohjalta vastaanottajat muodostavat käsitysten ja kuvien kokonaisuuden. Maakuvatyön tarkoituksena on oman maakuvan ja vastaanottajien käsitysten yhteensovittaminen.¹⁴⁵ Tarkastelen maakuva juuri Suomen tapauksessa, mikä osaltaan oikeuttaa maakuvan käsitteen käytön valtion virallisen näkemyksen mukaisesti. Lisäksi kuvan käsitteen käyttäminen jättää enemmän tilaa tulkinnallisuudelle ja ymmärrykselle siitä, että tietynlaisen kuvan rakentaminen ei muodosta tietynlaista käsitystä vastaanottajassa. Brändin käsite tarjoaa rajoitetumman näkemyksen.¹⁴⁶ Käytän maakuvan käsitettä, sillä näen sen soveltuvan valtioiden tapaukseen.

Maakuvan käsitteellä tarkoitetaan valtioista muodostettuja, verrattain vakiintuneita käsityksiä, jotka ovat perustaltaan ideoiden ja vaikutelmien kokonaisuuksia.¹⁴⁷ Maakuvalla voi olla monia ulottuvuuksia, ja valtion maakuva voidaan tunnistaa monista erilaisista viesteistä. Esimerkiksi Suomen maakuvaan kuuluu osaltaan arktisuus mutta myös korkeatasoinen koulutus. Valtiot vahvistavat viestejä erilaisista ominaisuuksista maakuvatyön strategian perusteella, esimerkiksi Suomen strategiassa korostuvat tällä hetkellä keskeisinä viestit koulutuksesta, pohjoisesta luonnosta ja ratkaisukeskeisyydestä.¹⁴⁸ Onnistunut maakuvatyön strategia korostaa sellaisia viestejä, joita kansainväliset vastaanottajat pitävät uskottavina ja vaikuttavina suhteessa omiin käsityksiinsä. Viestit ovat uskottavia, jos ne perustuvat jo vallitseviin, jaettuihin käsityksiin valtioiden ominaisuuksista, kuten alueeseen ja siitä kumpuaviin erityispiirteisiin.¹⁴⁹ Maakuva voi kertoa esimerkiksi vastaanottajille maan kansallisista luonteenpiirteistä kuten sisukkuudesta.

Tulkinnallisuus on maakuvien keskeinen ominaisuus, sillä kansainväliset vastaanottajat suhteuttavat välitetyt viestit erilaisiin odotuksiin ja ennakko-oletuksiin.¹⁵⁰ Esimerkiksi

---

¹⁴⁵ FPB 2010, 25–27.

¹⁴⁶ Ks. esim. Anholt 2007.

¹⁴⁷ Kotler et al. 1993.

¹⁴⁸ FPB 2017, 4.

¹⁴⁹ Anholt 2007, 6.

¹⁵⁰ Hytönen 2012, 133.

ruotsalainen vastaanottaja tulkitsee Suomen maakuva viestejä eri tavalla kuin kiinalainen vastaanottaja. Silti tuotettu maakuva itsessään ei muutu, vaikka vastaanottaja käsittäisi sen eri tavalla. Sen sijaan vastaanottajan itse muodostama käsitys muotoutuu. Tämän vuoksi verrattain vakiintuneet maakuvat voivat olla olemassa, vaikka valtiot eivät tavoitteellisesti tuottaisi niitä. Valtiot ovat kuitenkin toimijoina innokkaita muokkaamaan muodostettuja maakuvia erilaisia viestejä välittämällä vaikuttaakseen kansainväliseen maineeseen ja asemaan.¹⁵¹ Valtioiden tarve muokata maakuvia voidaan nähdä kiihtyneen globalisaation seurauksena muodostuneen kilpailuasetelman vaikutuksena, joka saa valtiot kiinnittämään entistä enemmän huomiota siihen, miten ne esitetään ja nähdään kansainvälisesti.¹⁵² Toisin sanoen valtioiden ulkopoliittikkaan kuuluu osaltaan kiinnostus kansainvälisestä maineesta, joka on oleellinen osa maakuvia.

Maakuvat muuttavat valtion mainetta ja toisaalta ne rakentuvat maineen muodostamalle perustukselle. Tarkoitan maineella positiivista tai negatiivista vaikutelmaa, joka toimijalla on muiden silmissä. Maine on osa maakuvia kahdella tavalla. Ensiksi, valtion vallitseva maine vaikuttaa siihen, miten sen välittämiin maakuvan viesteihin suhtaudutaan. Jos valtiota esimerkiksi pidetään epäluotettavana, sen viestit luotettavuudesta eivät ole uskottavia. Maakuvan viestejä ei välttämättä hyväksytä osaksi uskottavaa maakuvaa. Toisaalta, jos valtio onnistuu maakuvatyössään, voi valtion vallitseva maine muuttua.¹⁵³ Jos valtio esimerkiksi viestii onnistuneesti koulutuksen korkeasta tasosta tai ympäristöystävällisyydestä, näistä seikoista muodostuu osa maakuvaa. Kun aihe liitetään osaksi vakiintunutta maakuvaa, vastaanottajat saattavat pitää sitä valtion ominaisuutena todisteista riippumatta. Maakuvien ja maineen merkitys on kasvanut globalisaation myötä, kun vuorovaikutus on tuonut etäisetkin toimijat lähemmäs toisiaan. Maakuvat ja maine ovat työkalu, jonka avulla voidaan saavuttaa vaikutusvaltaa ja yhteistyön mahdollisuuksia.¹⁵⁴ Ymmärrän tämän tarkoittavan, että valtiot voivat luoda suhteita ja edistää mainettaan esittämällä valittuja käsitteitä ja merkityksiä osana maakuvaansa.

---

¹⁵¹ Fan 2010, 97–98; Anholt 2007.

¹⁵² Anholt 2007; Olins 2002.

¹⁵³ Anholt 2010, 91.

¹⁵⁴ Anholt 2005, 224–226.

Valtioiden omien tavoitteiden lisäksi maakuvat ovat nousseet merkittäviksi siksi, että niille on kysyntää kansainvälisissä vastaanottajissa. Informaatiotulvan keskellä valtioiden tiivistäminen yksinkertaistuksiin ja valmiiksi jäseneltyihin maakuviin on muodostunut tavaksi valtioiden ja median toimesta, osittain vastaanottajan eduksi. Globaalin maailman monisyisten rakenteiden tarkastelun välineenä maakuvat ovat tarpeellisia. Valtiot pyrkivät kuvaamaan niistä muodostetut käsitykset eli maakuvat mahdollisimman positiivisina ja välttämään negatiivisia käsityksiä. Anholtin mukaan ideaalitulanteessa näin ei olisi syytä toimia, vaan valtioiden tiivistäminen maakuviiksi on ikään kuin pakon sanelemaa.¹⁵⁵ Toisaalta maakuvien väitetään olevan olemassa myös ilman valtioiden toimintaa, ja ainoastaan niistä hyötyminen on valtioiden toimintaa.¹⁵⁶ Oletan valtioiden pyrkivän maakuvien avulla yksinkertaiseen maineen hallintaan, jota voidaan myös kutsua kuvanhallinnaksi. Tämäkin on haasteellista, sillä valtiot eivät voi muuttaa maakuviaan täysin, vaan ne nojautuvat vahvasti vakiintuneisiin käsityksiin.¹⁵⁷ Valtiot ovat esimerkiksi sidottuja tiettyihin alueellisiin seikkoihin, joita ne eivät voi muuttaa. Sen sijaan ne voivat pyrkiä esittämään nämä seikat edullisina ja rakentamaan näille uudenlaisia merkityksiä.

Ennen siirtymistä maakuvien käytännön sovelluksiin kokoon yhteen käsitykseni maakuvan käsitteestä ja sen suhteesta kritisoituihin maabrändeihin. Maakuvat ovat valtioista muodostuneita käsityksiä, jotka ovat vakiintuneet, mutta hallittavissa. Nämä käsitykset perustuvat ideoihin ja vaikutelmiin, joita vahvistetaan erilaisilla viesteillä. Maakuvaa muokkaavien viestien tulee perustua uskottavasti valtion ominaisuuksiin kuten alueeseen. Viestien muodostamat kuvat ovat valtioiden tuottamia maakuvia, joista vastaanottajat muodostavat omat käsityksensä muiden tietojen avulla. Maabrändit ja maakuvat eroavat toisistaan laajuudessa ja tulkinnallisuudessa; brändi on yksinkertainen, kuva moniulotteinen kokonaisuus. Keskityn tarkastelemaan valtioiden tuottamia maakuvia, joita hallitaan maakuvatyön keinoin. Maakuvatyö on näkemykseni mukaan viestinnän prosessi, jota valtiot hyödyntävät vaikuttaakseen maineeseensa. Haasteelliseksi tämän tekee se, että maakuvat nojaavat käsityksiin, joita ei voida täysin muuttaa.¹⁵⁸ Tämä tarkoittaa, että

---

¹⁵⁵ Anholt 2005, 224.

¹⁵⁶ Anholt 2003, 129; Hytönen 2012, 125.

¹⁵⁷ Hakala et al. 2013, 542.

¹⁵⁸ Ibid.

itseasiassa maakuvat kertovat, mitä valtio on (ainakin näennäisesti) ja mitä sieltä tulee sekä toisaalta, mitä kansakunta on ja mitkä ominaisuudet tekevät siitä erityisen. Maakuvat ovat väline, jonka avulla valtiot voivat puhutella yksilöitä ja yrityksiä sekä vaikuttaa näiden käsityksiin.

3.2 Maakuvat käytännössä

Valtioiden luomat maakuvat eroavat monin tavoin yritysten luomista brändeistä, mikä tarkoittaa myös niiden tuottamisen ja hallinnan prosessien eroavan toisistaan. Keskeinen syy näille eroille on valtioiden monimutkaisuus, mikä tekee niiden kuvan muuttamisesta haastavaa tai jopa mahdotonta. Valtiot voivat kuitenkin hallita maakuviaan, vaikkakin ne ovat usein sidottuja alueellisista tekijöistä ja kansallisesta identiteetistä kumpuaviin mielikuviin.¹⁵⁹ Lisäksi valtiot eroavat yrityksistä maakuvan toimijakentän laajudessa, sillä maakuvaan vaikuttaa laaja joukko toimijoita, joilla voi olla erilaisia näkemyksiä ja tavoitteita maakuvalle.¹⁶⁰ Oletan näiden lähtökohtien haasteellisuuden ohjaavan valtioita käyttämään maakuvan tuottamiseen mahdollisimman yksinkertaisia toimia. Näkemys saa tukea myös maakuvan teoreettisessa keskustelussa, jossa hallitsevaksi näkemykseksi toiminnan tarkasteluun on vakiintunut kuvanhallinnan teoria.¹⁶¹ Kuvanhallinnalla tarkoitetaan valtioiden ohjailevia toimia maakuvan muokkaamiseksi monimutkaisten kommunikaatioprosessien sijaan. Syvennyn tarkastelemaan kuvanhallinnan periaatteita ja lopuksi niiden toteutumista käytännössä kielen tilallistuksissa.

Hyödynnän maakuvan kuvanhallinnan määrittelyssä Szondin tiivistämää mallia, joka tunnistaa kuvanhallinnalle tyypillisiä ominaisuuksia. Szondin tarkoituksena on määritellä kuvanhallintaa ja lisäksi esitellä uudenlainen malli, suhteiden rakentaminen. Suhteiden rakentaminen perustuu ajatukselle siitä, että valtiot pyrkisivät luomaan vuorovaikuttavia yhteisöjä ympärilleen.¹⁶² Suhteiden rakentamisen malli maakuviin on kuitenkin näkemykseni mukaan toiminnaltaan liian monimutkainen, jotta valtiot pystyisivät tehokkaasti hyödyntämään sitä maakuvatyoissaan. Mallin

---

¹⁵⁹ Dinnie 2008.

¹⁶⁰ Anholt 2007, 2.

¹⁶¹ Fan 2010, 101; Kotler & Gertner 2002.

¹⁶² Szondi 2010, 340–342.

mukaan valtioiden tulisi esimerkiksi rakentaa viestinsä jokaiselle kohdeyleisölle erikseen ja pyrkiä monisuuntaiseen viestintään vastaanottajien kanssa. Valtioiden toiminta näyttäytyy huomattavasti tätä näkemystä staattisempaan, vaikka sosiaalinen media on jo osittain vaikuttanut tähän asetelmaan. Näkemykseni mukaan kuvanhallinta on kuitenkin edelleen uskottavampi kuvaus valtioiden toiminnasta ja siksi keskityn sen tarkasteluun maakuvien tuottamisen tapana.

Kuvanhallinnan periaatteiden mukaan maakuvan vastaanottajana on laaja kansainvälinen yleisö, jonka rooli on melko passiivisen vastaanottajan rooli. Kuvanhallinnan kommunikaatio on varsin yksipuolista tiedonvälitystä, jossa maakuvaa tuottava valtio välittää staattisesti muotoiltuja viestejä kohdeyleisölle. Tarkoituksena on hallita niitä viestejä, joita vastaanottaja saa valtiosta.¹⁶³ Yleisön kokoluokan vuoksi on ymmärrettävä, ettei välitettäviä viestejä voida ohjata jokaiselle vastaanottajalle yksilöitynä, vaan niiden sisältöä ja jakelua ohjaa ennaltamääriteltä strategia. Oletan myös, ettei maakuvan viestejä ole syytä muotoilla yksilöllisesti, sillä vastaanottajan omat käsitykset, mielikuvat ja kokemukset muuttavat myös samanlaisen sisällön tulkintaa. Anholt tukee tällaista näkemystä toteamalla, että valtioiden kuvanhallinnassa keskeistä on välittää positiivisia viestejä, sillä ainoastaan niiden avulla voidaan hallita kestävämpien negatiivisten viestien vaikutusta vastaanottajaan.¹⁶⁴ Tämä oikeuttaa osaltaan myös kuvanhallinnan viestikeskeisyyden. Esimerkiksi Kotler & Gertner ovat esittäneet, että kuvanhallinnassa keskeisiä välineitä ovat viestit, jotka voidaan tarkemmin tiivistää avainsanoja ja metaforia hyödyntäviin lausahduksiin sekä visuaalisiin kuviin. Toisaalta he korostavat myös valmiiksi tunnettujen osa-alueiden kuten kansainvälistä huomiota keränneiden tapahtumien roolia viesteissä.¹⁶⁵

Laaja kansainvälinen yleisö on mahdollista tavoittaa massakommunikaatiota käyttäen, strategian ohjaamana. Strategiassa määritellyjä viestejä voidaan toistaa esimerkiksi maakuvaa käsittelevissä julkaisuissa, kuten *This is Finland* -lehdessä. Tällaisten massakommunikaation kanavien käyttäminen tarkoittaa kuitenkin, että kuvanhallinta on usein yksisuuntaista viestintää.¹⁶⁶

---

¹⁶³ Szondi 2010, 341.

¹⁶⁴ Anholt 2003, 133.

¹⁶⁵ Kotler & Gertner 2002, 254–255.

¹⁶⁶ Szondi 2010, 342.

Valtioiden ei ole mahdollista keskustella suoraan yksilöiden kanssa niissä kanavissa, joita laajan yleisön saavuttaminen vaatii. Sosiaalisen median hyödyntäminen osana kuvanhallintaa mahdollistaa viestinnän siirtymisen kohti monisuuntaisuutta, mutta se ei ole vielä syrjäyttänyt perinteisiä maakuvan massakommunikaation kanavia. Sosiaalista mediaa hyödynnetään yhtenä osana maakuvan kanavia, mikä mahdollistaa Szondin kuvaileman yhteisöjen luomisen valtion ympärille. Ymmärrän, että tulevaisuudessa näiden kanavien vaikuttavuus voi lisääntyä entistä enemmän. Tällä hetkellä maakuvan kuvanhallinta on kuitenkin edelleen markkinointiin sidottua, strategista viestintää, jonka syklit ovat verrattain lyhytkestoisia.¹⁶⁷ Tarkoitukseni ei ole ottaa kantaa, onko kuvanhallinta onnistunut tapa maakuvatyöhön vai pitäisikö maakuvatyössä siirtyä kohti Szondin esittämää suhteiden rakentamista. Käsitän kuitenkin kuvanhallinnan olevan alan vaikuttavin käsitys, jota pidän uskottavana näkemyksenä maakuvien tuottamisesta.

Kuvanhallinnan käsittelyssä voitiin huomata keskeisinä viestit, joiden tulee olla uskottavia vaikuttaakseen maakuvaan. Uskottavat maakuvaan vaikuttavat viestit kumpuavat esimerkiksi alueesta tai kansallisesta identiteetistä.¹⁶⁸ Simmelin mukaan kansallinen identiteetti ja alue ovat myös suhteessa toisiinsa, sillä alueen merkitys on oleellinen myös identiteetin rakentamisessa.¹⁶⁹ Tällainen alueen ja identiteetin yhdistävä, uskottava maakuvatyön viesti on esimerkiksi arktisuus, jota käsittelen tässä tutkimuksessa. Simmelin mukaan kansallinen identiteetti rakennetaan suhteessa alueeseen maantieteellisen kuvittelun, itsensä tilaan sijoittamisen, alueen omistajuuden ottamisen, alueelta poissulkemisen ja alueen jakamisen kautta. Nämä vaiheet tekevät identiteetin ja myös maakuvan rakentamisesta tilallista.¹⁷⁰ Sörlinin mukaan alueiden ja tilojen esittämisessä on kyse reviirin jäsentämisestä, jossa alueen piirteitä kuvataan tekstuaalisesti ja visuaalisesti esimerkiksi turismin edistämiseksi ja maakuvan kirkastamiseksi.¹⁷¹ Toisin sanoen maakuvan viestit rakennetaan siis usein suhteessa tilallistettuihin ominaisuuksiin.

---

¹⁶⁷ Szondi 2010, 340–342.

¹⁶⁸ Anholt 2010, 100; Dinnie 2008.

¹⁶⁹ Simmel 1997.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Sörlin 1999.

Thurlow et al. kuvailevat kansallisen identiteetin ja tämän kautta maakuvan rakentuvan osittain näkemyksestä valtion fyysisesti havaittavista piirteistä. Keskiössä on ollut teollisen vallankumouksen jälkeen koskematon erämaaluonto, jonka kautta määritellään valtion olemus. Thurlow et al. mukaan tätä olemusta voidaan esittää kuvallisesti, kartografisesti sekä tekstuaalisesti kuvanhallinnan viesteinä. Thurlow et al. tunnistavat 2000-luvulla tapahtuneen monitieteellisen tilallisen käänteen. Voidaan väittää, että tällainen käänne on tapahtunut myös maakuvien tutkimuksessa. Tilallisen käänteen mukaan tilat ja alueet ovat myös sosiaalisesti rakennettuja ja niistä voidaan hyötyä viestimällä esimerkiksi osana valtion maakuvatyötä.¹⁷² Tilallinen käänne on tehnyt alueista viestimisestä myös keskeisen maakuvanhallinnan osan. On kuitenkin syytä huomauttaa, että kuvanhallinnan viestit eivät aina käsittele aluetta ja tilaa, vaan valtiot voivat viestiä myös esimerkiksi sosiaalisista saavutuksista ja kulttuurista, joiden voidaan kuitenkin nähdä olevan suhteessa alueeseen sekä kansalliseen identiteettiin.

3.3 Maakuvien merkitys

Globalisaatio ja digitalisaatio ovat aiheuttaneet informaatiotulvan, mikä tarkoittaa että tiedonhallintaan tarvitaan entistä tehokkaampia välineitä. Maakuvat ovat tällainen väline valtioista kerätyn tiedon jäsentelyyn, sillä havainnot ja kuvat muodostavat tiedon kanssa jaettuina käsityksiä.¹⁷³ Eräs maakuvien keskeisistä merkityksistä onkin käsitysten muodostaminen yhdessä muun tiedon kanssa kontekstisidonnaisesti. Maakuvat ovat osa kansainvälisiä suhteita ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa alan muiden osien ja sen ulkopuolisten ilmiöiden kanssa. Tiedon käsittelyn lisäksi maakuvilla on keskeinen rooli osana valtioiden harjoittamaa viestintää yhdessä muiden viestinnän keinojen kanssa. Valtiot puhuvatkin monin eri tavoin, esimerkiksi instituutioissa, sopimuksissa ja kokouksissa. Valtioiden viestinnän ja niiden välisen vuorovaikutuksen tarkoituksena on vaikuttaa kohdeyleisöön sekä luotuihin merkityksiin. Maakuvat ovat yksi käytännön osoitus tästä pyrkimyksestä, jota on kuitenkin kritisoitu vedoten niiden pintapuolisuuteen ja jopa harhaanjohtavuuteen.¹⁷⁴ Tähän kritiikkiin voidaan kuitenkin

---

¹⁷² Thurlow et al 2010.

¹⁷³ Anholt 2003, 12.

¹⁷⁴ Hytönen 2012, 130; 143.

vastata toteamalla, että “harhaanjohtavuus” on eräänlainen nimitys vaikuttamiselle, joka on maakuvien ja jaettujen käsitysten rakentamisen tarkoitus. Käsitteeni mukaan tutkimuksen tulisikin tarkastella tätä vaikuttamista ja vallan käyttöä uusien teorioiden luomiseksi.

Maakuvilla on myös huomattava merkitys valtioiden välisissä suhteissa, sillä ne muodostavat perustan odotuksille ja asenteille valtiota kohtaan ja vaikuttavat näin sen toimintaan monilla eri osa-alueilla. Kuvat muista valtioista voidaan nähdä taustoitukseksi koko maailmankuvalle, ei ainoastaan suoran ja tietoisin tarkastelun kohteina.¹⁷⁵ Ne myös muodostavat perustan valtion maineelle, joka voidaan nähdä keskeisenä mahdollistajana valtion toimintamahdollisuuksille. Valtiot, joilla on positiivinen maine tulevat kuulluiksi kansainvälisessä päätöksenteossa ja keräävät arvostusta huomattavasti enemmän kuin valtiot, joiden maine on tuntemattomampi tai negatiivinen.¹⁷⁶ Jos luotetaan konstruktivistiseen oletukseen siitä, että kansainvälinen järjestelmä toimii sen mukaan kuin valtiot sen rakentavat, voidaan maakuva nähdä yhtenä perustana tälle rakentamiselle.¹⁷⁷ Maakuvat voidaan nähdä myös maineen kautta perustana valtioiden väliselle luottamukselle, joka mahdollistaa kansainvälisen yhteistoiminnan. Jos valtion maakuva on positiivinen, on syytä olettaa sen toimivan myös luotettavana kumppanina muille valtioille.

Maakuvilla on myös merkitystä kansallisen identiteetin rakentamisessa ja jakamisessa.¹⁷⁸ Vahva kansallinen identiteetti voi muuttaa valtion toimintatapoja ja vaikuttaa myönteisesti valtion sisäisiin suhteisiin, todennäköisesti myös kansainvälisesti.¹⁷⁹ Vahvojen ominaisuuksien liittäminen osaksi kansallista identiteettiä ja maakuvaa auttaa valtioita erottautumaan globalisaation kiihdyttämässä kansainvälisessä kilpailussa ja voi tuottaa valtiolle esimerkiksi huomattavia taloudellisia hyötyjä, jotka usein ohjaavat päätöksentekoa.¹⁸⁰ Toisaalta taloudellisten hyötyjen lisäksi maakuvien rakentaminen eri ominaisuuksien kautta voi korostaa valtion asiantuntijuutta tietyillä politiikan osa-alueilla. Esimerkiksi arktisuuden korostuksen osana

---

¹⁷⁵ Anholt 2010, 146.

¹⁷⁶ Ibid, 23; Hytönen 2012, 120.

¹⁷⁷ Wendt 1999.

¹⁷⁸ Hytönen 2012, 190.

¹⁷⁹ Anholt 2007, 28–29.

¹⁸⁰ Ibid, 116.

maakuvaa voidaan nähdä nostavan valtion asiantuntijuutta ilmastonmuutoksen ja ympäristön kysymyksissä.¹⁸¹ Lisäksi valtiot tekevät selkeästi vertailua toistensa maakuvatyöstä ja menestystarinoita ollaan halukkaita matkimaan. Toisaalta maakuvien haasteena on nähty mahdolliset epäonnistumiset, joiden korjaaminen voi olla valtiolle kallista ja riskialtista.¹⁸² Tämä kritiikki kohdistuu maakuvia tarkemmin maabrändeihin, jotka tähtäävät kunnianhimoisiin brändimuutoksiin. Maakuvat tulee erottaa tästä pyrkimyksestä, sillä niiden ensisijainen tarkoitus on rakentaa merkityksiä ja muuttaa jaettuja käsityksiä, ei luoda rajattuja brändejä.

Maakuvien merkitystä tarkasteltaessa keskeisimmäksi tekijäksi näyttää nousevan valtioiden kiihtynyt kilpailu globaaleilla markkinoilla, jonka oivallinen väline maakuva on. Maakuvat vaikuttavat ja ovat merkittäviä myös monien muiden tekijöiden kuten edellä mainittujen tiedonhallinnan, vuorovaikutuksen ja viestinnän, maineen ja vaikutusvallan sekä kansallisen identiteetin vahvistamisessa. Maakuvien teoreettisen tutkimisen avulla voidaan vahvistaa ymmärrystä kaikista näistä kansainvälisen osa-alueista. Kaikkiin näihin tekijöihin liittyy myös haasteita ja riskejä, joista maakuvia on kritisoitu. Vaikka maakuvien muuttamisen haasteellisuus on selvää myös tämän tarkastelun perusteella, voidaan todeta, että maakuvat eivät ole merkityksettömiä tai olemattomia. Tarkastelun perusteella niillä voidaan nähdä olevan merkitystä osana kansainvälistä toimintaa taloudellisesta, poliittisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Niillä on keskeinen rooli vallankäytön välineenä, sillä niiden avulla valtiot voivat hallita julkista keskustelua ja määritellä käytettäviä käsitteitä halutulla tavalla. Käsitteiden mukaan maakuvat muodostavat kontekstin, jonka toimintaa on syytä tarkastella osana kansainvälistä politiikkaa.

3.4 Yhteydet muihin käsitteisiin

Maakuvan ymmärtämiseksi on hyödyllistä tarkastella myös muita teoreettisia käsityksiä, jotka osittain täydentävät maakuvaa ja osittain kilpailevat sen kanssa. Maakuvasta käytävä teoreettinen keskustelu on noussut omaksi suuntaukseksi tuotteiden ja paikkojen markkinoinnin käsitteellisestä ja teoreettisesta viitekehyksestä, jonka keskeisiä käsitteitä ovat alkuperämaakuva

---

¹⁸¹ Nielsen Gremaud, 2017.

¹⁸² Hytönen 2012, 111.

(oma käännös, “country of origin effect”) ja kohdebrändi (oma käännös, “destination brand”).¹⁸³ Lisäksi maakuvan teoreettiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet vahvemmin kansainväliseen politiikkaan liitetyt käsitteet julkisuusdiplomatia, pehmeä valta ja kansallinen identiteetti, jotka ovat saaneet vaikutteita konstruktivistisesta viestinnän ja valtasuhteiden tutkimuksesta.¹⁸⁴ Maakuvan monitieteisten vaikutteiden esiin nostaminen ohjaa ymmärtämään aiheen laajat teoreettiset vaikutteet ja tieteidenvälisyyden, joka vaikuttaa myös aiheesta tuotettavaan tutkimukseen esimerkiksi käytettävien menetelmien kautta. Tarkastelen aluksi muilta tieteenaloilta nousseita alkuperämaan ja kohdebrändin käsitteitä, sitten kansainvälisen politiikan tutkimuskentälle keskeisiä käsitteitä pehmeä valta, julkisuusdiplomatia ja kansallinen identiteetti.

Valtioilla on ollut roolinsa kansainvälisen markkinoinnin tutkimuksessa jo ennen maakuvien nousua keskusteluun 1990-luvulla, jota ennen huomio kiinnittyi 1950-luvulta saakka kehitetyn kuvateorian ohjaamana alkuperämaakuvaan. Alkuperämaakuvalla tarkoitetaan ilmiötä, jossa valmistusmaasta luodut mielikuvat vaikuttavat siihen, miten siellä tuotettuihin tuotteisiin suhtaudutaan.¹⁸⁵ Alkuperämaakuva ja maakuva ovat erillisiä käsitteitä, mutta niiden välillä voidaan havaita selkeä suhde. Anholtin mukaan nämä käsitykset voivat muodostaa positiivisen kehän, jonka ansiosta onnistunut alkuperämaakuva voi muuttaa kuluttajien käsityksiä maasta ja sen maakuvasta. Positiivinen maakuva taas vaikuttaa alkuperämaakuvaan.¹⁸⁶ Käytännössä alkuperämaakuvalla tarkoitetaan tietyssä maassa valmistettujen tuotteiden suosimista tietyillä aloilla; esimerkiksi Saksassa valmistettua autoa pidetään laadukkaana, koska Saksa on “tekniikan maa”. Hyvä kokemus saksalaisesta autosta taas vahvistaa luottamusta tähän maakuvaan. Alkuperämaakuvan ja maakuvan suhde voidaan nähdä myös yläkäsitteen ja alakäsitteen kautta, sillä maakuva muodostaa ikään kuin katon, jonka alle alkuperämaakuva kuuluu.¹⁸⁷ Yläkäsite ja alakäsite ovat tyypillisiä erilaisille tuotebrändeille, esimerkiksi yläkäsite Mercedes-Benz ja alakäsitteet A, B, C, jne. Näkemystä voidaan kuitenkin kritisoida sen taipumuksesta yhdistää

---

¹⁸³ Fan 2010, 98. Oma käännös.

¹⁸⁴ Hytönen 2012, 18.

¹⁸⁵ Anholt 2003, 115.

¹⁸⁶ Ibid, 40.

¹⁸⁷ Ibid, 119.

valtioiden maakuvat tuotteiden kuvien ja brändien hallintaan, jota pidetään liian yksinkertaistavana näkemyksenä valtioiden harjoittamalle kuvanhallinnalle.

Valtioiden merkitystä kansainvälisen markkinoinnin tutkimuksessa on muokannut myös tieteenalalla laajasti tarkasteltu kohdebrändin käsite, jonka voidaan nähdä olevan suhteessa maakuvan käsitteen kehittymiseen. Kohdebrändejä pidetään yleisesti yhtenä paikkojen brändäämisen tutkituimmista aiheista, jos brändäämisen osa-alueet jaotellaan paikkoihin (place), tuotteisiin (product) ja ihmisiin (people).¹⁸⁸ Kohdebrändi on keskeinen osa maakuvan turismin osa-alueita, jonka voidaan nähdä olevan yksi keskeisimmistä maakuvan vaikutusaloista.¹⁸⁹ Anholtin mukaan kohdebrändiä ei kuitenkaan voida käyttää samaa tarkoittavana käsitteenä maakuvulle, sillä se kattaa ainoastaan turismiin liittyvät osa-alueet.¹⁹⁰ Käsitteet ovat kuitenkin suhteessa toisiinsa, sillä positiivinen käsitys kohteesta ohjaa kuluttajan valitsemaan sen matkakohteeksi. Maassa vierailu on merkittävä maakuvaa muuttava tekijä, sillä se tuottaa uutta tietoa koko maasta ja voi muuttaa jo muodostuneita käsityksiä.¹⁹¹ Kohdebrändi voidaan nähdä alkuperämaakuvan tapaan yhtenä osa-alueena, joka muodostaa maakuvan kokonaisuuden. On huomattava, että nämä käsitteet tarkastelevat aihetta kritisoidusta tuotemarkkinoinnista käsin.

Maakuvien ja kansainvälisen politiikan suhteen perustana voidaan pitää väitettä siitä, että globalisaation seurauksena syntynyt kilpailuasetelma on saanut valtiot kiinnittämään huomiota siihen, miten ne esitetään ja nähdään kansainvälisesti.¹⁹² Asetelma on myös johtanut siihen, että alalla vallitsee käsitys valtion maakuvan vaikutuksesta sen ulkopoliittisiin suhteisiin ja päinvastoin, erityisesti konstruktivismin suuntausten piirissä. Valtiot kohtaavat uudenlaisia haasteita ja näihin haasteisiin pyritään vastaamaan esimerkiksi maakuvien avulla, sillä vaikuttamisen muodot ovat eräiden näkemysten mukaan muuttuneet kovista pehmeiksi.¹⁹³ Tämä näkemys sitoo maakuvat osaksi valtioiden käyttämää pehmeää valtaa, joka voidaan Nyen

---

¹⁸⁸ Foroudi et al. 2016, 244.

¹⁸⁹ Olins 2005, 172.

¹⁹⁰ Anholt 2003, 131.

¹⁹¹ Anholt 2010, 89.

¹⁹² van Ham 2001, 3.

¹⁹³ Ibid, 3.

mukaan määritellä keinoiksi, jotka mahdollistavat valinnan pakottavuuden sijaan.¹⁹⁴ Pehmeä valta kattaa monia keinoja, joiden ytimessä ovat Nyen mukaan valtion kulttuuri, poliittiset arvot ja ulkopolitiikka. Jos muut valtiot näkevät nämä valtion heijastamat tekijät tavoiteltavina ja uskottavina, ne alkavat käyttäytyä valtion tavoitteiden mukaisesti.¹⁹⁵ Pehmeää valtaa voidaan kritisoida sen toimivuudesta, sillä tietynlaiset kulttuuri, arvot ja ulkopolitiikka eivät välttämättä ole houkuttelevia muissa ympäristöissä. Pehmeä valta tarjoaa kuitenkin tapoja käsittää valtioiden muita kuin kovaa valtaan, kuten aseelliseen voimaan liittyviä vaikutusvallan muotoja.

Pehmeän vallan käsitteen yhteydessä nostetaan usein esiin julkisuusdiplomatian käsite, joka kuvaa yhtä pehmeän vallan keskeisistä keinoista vaikutusvallan saavuttamiseksi. Kylmän sodan aikana julkisuusdiplomatiaa tutkineen Tuchin mukaan se on hallinnon kommunikaatioprosessi ulkomaiselle yleisölle, jonka tarkoituksena on tuoda ymmärrystä valtion ideoille ja ihanteille, instituutioille ja kulttuurille kuten myös kansallisille tavoitteille ja tavoille.¹⁹⁶ Yhdysvaltojen kylmän sodan julkisuusdiplomatiaan keskittynyt näkemys on edelleen käytetty, mutta sitä on täydennetty esimerkiksi toimijoiden osalta. Sharpin mukaan se on prosessi, jolla pyritään suoraan yhteyteen toisen valtion väestön kanssa, jotta voitaisiin edistää esiteltävän tahon intressejä ja arvoja.¹⁹⁷ Tässä näkemyksessä toimija on jätetty avoimeksi ja määritelmä korostaa prosessin tavoitteita toimijoiden sijaan. Näkemykseni mukaan julkisessa diplomatiassa on kyse prosessista, jossa monitasoiset toimijat aloittavat ja ylläpitävät kommunikaatioprosesseja ulkomaisen yleisön kanssa tuottaakseen näille sopivaa tietoa omista tavoitteistaan ja arvoistaan. Julkisuusdiplomatia on läheisesti yhteydessä maakuviin, mutta se on laajentunut ilmiöksi, joka ei ole enää ainoastaan viestintää vaan ulottuu myös politiikan toteutukseen.¹⁹⁸ Maakuvat ovat ikään kuin sen osa-alue.

Julkisuusdiplomatia ja maakuva käsittelevät osin kansallista identiteettiä, mikä tekee myös tästä käsitteestä oleellisen maakuvia tarkasteltaessa. Konstruktivistiset kansainvälisen politiikan teoriat nostavat usein tarkastelun keskiöön valtioissa muodostetut kansalliset identiteetit, joita on

---

¹⁹⁴ Nye 2004, 5.

¹⁹⁵ Nye 2008, 96.

¹⁹⁶ Tuch 1990, 3.

¹⁹⁷ Sharp 2005, 106.

¹⁹⁸ Anholt 2010, 95.

mahdollista jakaa esimerkiksi maakuvan kautta.¹⁹⁹ Kansallisella identiteetillä tarkoitan tiettyyn valtioon kuulumisesta muodostunutta kollektiivista identiteettiä, jonka ominaisuudet voidaan rinnastaa yksilön identiteettiin. Identiteetti on kuva itsestä tai ryhmästä, johon koetaan yhteenkuuluvuutta. Identiteetin kautta on mahdollista määritellä arvoja ja tulkita ympäröivää maailmaa. Se ei ole kuitenkaan muuttumaton rakenne, vaan identiteetti voi uudistua intressien toteutumisen kautta.²⁰⁰ Tällaiseen kansalliseen identiteettiin voi kuulua esimerkiksi käsitys niistä ominaispiirteistä, joita valtiosta tuleminen tarkoittaa, kuten Suomen tapauksessa arktisuus. Kansallisen identiteetin olemassaolo voidaan myös kyseenalaistaa, sillä on mahdollista että se heijastelee vain osan näkemystä eikä kuvaa koko ryhmää, johon se liitetään. Kritiikistä huolimatta se on voimakas käsitysten rakentamisen alusta, joka on suhteessa maakuviin.

4. Esittämisen analysointi

Tutkimuskysymystäni, miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuva, mukaillen tutkielman tiedonkeruun ja analysoinnin konteksti on maakuva, jota hallitaan maakuvatyön strategian mukaisesti eri kanavissa. Maakuva hallitaan esimerkiksi maakuvatyön sivustoilla This is Finland ja Finland Toolbox, maakuvatyöhön erikoistuneessa This is Finland -lehdessä sekä ulkoministeriön ja edustustoverkoston sosiaalisen median kanavissa.²⁰¹ Arktisuuden esittämistä tapahtuu kaikissa näissä kanavissa. Kuitenkaan koko maakuvatyön kokonaisuuden tarkastelu ei ole mahdollista (tai tarpeellista) tutkielman rajoissa, vaan aineisto on rajattava tarkemmin. Tämän vuoksi olen valinnut aineistoksi This is Finland -lehden, ainoan maakuvanhallintaan erikoistuneen suomalaisen mediajulkaisun. Esittelen luvussa aineiston ja perustelen sen valinnan, jotta lukijalle muodostuu selkeä käsitys analyysin kontekstista.

This is Finland -lehti on media-aineisto, joten sen tulkinta perustuu mediatutkimuksen ja median toimintatapojen tunnistamiseen, joita käsittelen omana alalukunaan. Tarkoituksena on luoda käsitys siitä, miten aineiston tuottaminen on tapahtunut ja miten sitä voidaan tutkia. Valittu

---

¹⁹⁹ Hytönen 2012, 190.

²⁰⁰ Wendt 1999, 224.

²⁰¹ UM 2018b.

aineisto edustaa arktisuuden esittämistä osana maakuva instrumentaalisesti, eli ilmiötä voidaan tarkastella suoraan sen kautta.²⁰² Tämä tarkastelu tapahtuu suhteessa luvussa kaksi käsiteltyyn reflektivistiseen epistemologiaan, jonka piirissä tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla ilmiötä niiden kontekstissa. Toisin sanoen tarkoitukseni on tarkastella tutkielmassa esittämisen *tapaa*, joten valittavan tutkimusmenetelmän täytyy tuottaa laadullista tietoa. Aineistossa keskeisiksi nousevat kielelliset esittämisen muodot, sana ja kuva, joista on tarkoitus muodostaa tulkinnallisia havaintokokonaisuuksia. Tarkoituksena on paljastaa esittämisen sisältö, perusteet ja tavoitteet. Näitä vaatimuksia voidaan lähestyä monilla menetelmillä, joista olen valinnut kehysanalyysin. Esittelen kehystämisen periaatteiden lisäksi oman sovellukseni, jota käytän analyysin välineenä.

4.1 Aineistona This is Finland -lehti

Tutkielman aineistona toimivat maakuvatyöhön erikoistuneen This is Finland -lehden julkaisut vuosilta 2016–2019, joka kattaa lehden kaikki numerot. Aineiston julkaisuun sijoittuu myös Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajakausi (2017–2019), jonka voidaan olettaa nostavan arktisuuden esiin valtiollisesti entistäkin näkyvämmiin. Lehteä on tarkasteltu tutkielmaa varten sähköisenä versiona sekä painettuina aikakauslehtinä. Lehteä julkaistaan kerran vuodessa ja aineiston muodostavat sen kaikki tähän mennessä julkaistut neljä numeroa. This is Finland -lehdet muodostavat 160 sivun mittaisen editoriaalisen media-aineiston, jota käsittelen yhtenä kokonaisuutena. Media-aineistolle tavanomaiseen tapaan lehti sisältää tekstuaalisia ja visuaalisia osia, jotka muodostavat arktikkelikokonaisuuksia. Kansainväliseen levitykseen suunnattua lehteä julkaistaan sisällöltään yhtenevänä kuudella kielellä, jotka ovat englanti, saksa, ranska, espanja, venäjä ja kiina.²⁰³ Tarkastelun kohteeksi on oman kielitaitoni perusteella valikoitunut englanninkielinen versio, josta esitän analyysissä omia käännöksiäni.

Tarkastelen valittua aineistoa kokonaisuutena luodakseni näkemyksen siitä, miten arktisuutta esitetään osana maakuva. Tämän lisäksi tarkoitukseni on osaltaan suhteuttaa aihetta maakuvan kokonaisuuteen. Tämä perustuu havaittujen esitysten määrään, kuitenkin ottamatta

---

²⁰² Hermann 2008, 151.

²⁰³ UM 2017, 4.

kantaa siihen, onko arktisuus “puhutuin” aihe osana maakuva. Ulkoministeriön maakuvatyön yksikkö vie-50 on nostavat arktisuuden keskeisten strategisten viestien joukkoon maakuvatyön strategiassa 2017 ja uudelleen verkkosivuillaan 2019.²⁰⁴ Näkemykseni arktisuuden keskeisyydestä perustuu näihin ulkoministeriön strategiin linjauksiin ja lisäksi omaan tulkintaani käydystä julkisesta keskustelusta. Tarkastelen, tuodaanko tämä aseman esiin valitussa aineistossa ja miten tämä esittäminen tapahtuu. Tämä ei tarkoita, että maakuvatyössä ei käsiteltäisi muita keskeisiä teemoja kuten koulutusta ja osaamisvientiä sekä ratkaisukeskeisyyttä.

Tutkielman aineisto on rajattu suuremmasta mahdollisten aineistojen joukosta, johon kuuluvat Suomen maakuvatyön kanavat, joita ovat maakuvatyön sivustot This is Finland ja Finland Toolbox, maakuvatyöhön erikoistunut This is Finland -lehti sekä ulkoministeriön ja edustustoverkoston sosiaalisen median kanavat, sillä näissä kanavissa tehdään valtion strategista maakuvatyötä, jonka esittämistä tutkielma tarkastelee.²⁰⁵ Tarkoituksena on tutkia juuri valtion suoraan vastaanottajille esittämää arktisuutta, minkä vuoksi asiantuntijahaastattelut tai muu itse tuotettu aineisto eivät sovellu tutkielman aineistoksi. Aineiston tulee lisäksi olla osa valtiolähtöistä maakuvan kontekstia, vaikka maakuva muokkaavat jatkuvasti muutkin kuin valtiolliset toimijat, kuten julkisuuden henkilöt, tuotemerkit ja yritykset.²⁰⁶ Asetelmaa voitaisiin laajentaa tulevaisuudessa koskemaan myös muita arktisuuden esittäjiä, kuten yrityksiä. Rajauksen tarkoituksena on sijoittaa arktisuuden esittäminen osaksi valtion toimintaa. Valtiokontekstissa maakuvatyön strategiaa mukailevien kanavien erottelu on osin keinotekoisia, sillä ne seuraavat samoja linjauksia, minkä vuoksi niiden sisältö on todennäköisesti vastaava.

Vaikka maakuvatyön kanavat eivät eroaisi todennäköisesti sisällöltään, aineiston rajauksen kannalta ne eroavat toisistaan muilla tavoilla. Maakuvan tarkoituksena on vaikuttaa ja painettuja lehtiä pidetään luotettavimpana tietolähteenä, minkä oletan olevan keskeinen tekijä valtion päätöksessä tuottaa This is Finland -lehteä.²⁰⁷ Valtion panostukset lehteen näkyvät kieliversioina

---

²⁰⁴ FPB 2017, 4; FPB 2019.

²⁰⁵ UM 2019, UM 2018b.

²⁰⁶ Kts. esim. Olins 2005.

²⁰⁷ Kantar 2017.

ja ilmaisena jakeluna kansainvälisesti, joita muista kanavista ei ole saatavilla. Tulkitsen näiden panostusten tarkoittavan, että kanava on valtion näkökulmasta keskeinen. Maakuvatyön tarkoituksena onkin tavoitella erilaisia kansainvälisiä vastaanottajia vaikuttavuuden takaamiseksi ja lisäksi maakuvan viestejä on tarkoituksenmukaista kohdentaa eri yleisöille kielen avulla.²⁰⁸ This is Finland -lehden tapauksessa nämä molemmat ehdot toteutuvat. Tämä tekee aineistosta sopivan valtion tarkoituksenmukaisesti esittämän arktisuuden tarkasteluun, sillä panostukset osaltaan osoittavat, että lehden ja sen teemojen toivotaan leviävän kansainvälisesti. Tästä ei voida kuitenkaan suoraan päätellä, onko kanava vaikuttavin – eikä tutkielma siihen pyrikään.

Lisäksi This is Finland -lehden aineiston esittämisen keinot ja laajuus poikkeavat muista kanavista. Se sisältää kielellisiä keinoja, joita voidaan tarkastella sanojen ja kuvien kautta. Jotta arktisuuden esittämistä voidaan tulkita perustellusti, aineistossa tulee olla riittävästi sanojen ja kuvien muodostamia representaatioita. Tämä vaatimus tarkoittaa, että sosiaalisen median tilit ja verkkosivustot olisivat melko pintapuolinen aineisto, sillä tekstuaalista ja visuaalista aineistoa ei tarjota niissä johdonmukaisesti tai riittävän laajasti. Ne voisivat soveltua toisenlaisen teoreettisen pohjan kautta tarkasteltaviksi, jolloin voitaisiin luoda erilainen, kuitenkin samoista teemoista ammentava tutkimusasetelma. Lisäksi triangulaatio näissä kanavissa esitettyjen näkemysten ja valitun aineiston välillä voisi lisätä uskottavuutta vahvistaen löydettyjä esityksiä.²⁰⁹ Triangulaatio ei todennäköisesti tarjoaisi uutta tietoa, sillä nämäkin kanavat seuraavat maakuvatyön strategiaa. Tämä tarjoaisi kuitenkin mahdollisuuden ikään kuin “testata” tulevissa tutkimuksissa, noudattavatko kaikki maakuvatyön kanavat samoja arktisuuden esittämisen tapoja.

This is Finland -lehden toimintatavat suhteessa politiikan toteutukseen mukailevat mediaa, sillä lehti nostaa esiin aiheita, säätelee näiden näkyvyyttä ja näkökulmaa sekä pyrkii vaikuttamaan. Medialla onkin keskeinen rooli suhteessa (kansainväliseen) politiikkaan; esimerkiksi Popkin on esittänyt, että media ei ainoastaan nosta aiheita esiin, vaan media jakaa ja säätelee tietoa kansainvälisesti. Median ja politiikan suhdetta on tutkittu laajasti julkisen tilan hallinnan ja lisäksi mediatisaation näkökulmasta, jonka mukaan mediassa käyty keskustelu säätelee

---

²⁰⁸ Olins 2005, 172; Szondi 2010.

²⁰⁹ Jick 1979, 602–603.

toteutetun (kansainvälisen) politiikan lopputuloksia (ks. lisää Habermas 1994; 2004, Mazzoleni & Schulz 1999, Krotz, 2008).²¹⁰ Käydyn keskustelun perusteella pidän median ja kansainvälisen politiikan suhdetta keskeisenä myös maakuvien tapauksessa, mikä osaltaan tekee This is Finland -lehdestä mielenkiintoisen kontekstin maakuvassa esitettävän arktisuuden tarkasteluun.

Olen valinnut This is Finland -lehden tapaukseksi arktisuuden esittämisestä maakuvassa, koska se on valtiolähtöinen, siihen on panostettu keskeisenä valtiotasolta kieliversioiden ja ilmaisen levityksen avulla ja se kuvaa osaltaan median ja politiikan suhdetta. Tulkitsen This is Finland -lehden olevan valtiolle keskeinen maakuvatyön kanava. Tämä ei tarkoita, että verkkosivustoilla tai sosiaalisella medialla ei olisi merkitystä maakuvan kontekstissa, päinvastoin näen tämän merkityksen kasvavan jatkuvasti. Suomen maakuvatyö ei rajoitu This is Finland -lehteen ja ymmärrykseni mukaan tähänkin tutkielmaan olisi voitu valita siis myös toisenlainen aineisto. Aineistoon onkin suhtauduttava kriittisesti sen rajoitteet tunnistaen; lehti luo katsauksen arktisuuden esittämiseen, mutta ilmiö ei rajoitu tähän kanavaan. Huomioin lisäksi, että lehden viestejä tarkastelemalla ei voida saada tietoa siitä, miten vastaanottajat tulkitsevat ne. Tutkielman kannalta oleellista on se, millaisia viestejä välitetään ja mitkä ovat niiden tavoitteet, sillä tarkoituksena on tutkia valtion esittämää arktisuutta, ei vastaanottajien käsityksiä.²¹¹ Onkin huomattava, että This is Finland -lehti ei ainoastaan välitä tietoa, vaan edistää tavoitteita kuten Suomeen kohdistuvaa matkailua. Tunnistan aineiston vaikuttamaan pyrkiväksi media-aineistoksi, jonka analysointiin vaaditaan oletuksia mediatutkimuksen periaatteista, joita avaan seuraavaksi.

4.2 Mediatutkimus

Tutkielma on aineiston näkökulmasta mediatutkimus, jonka kohteena on media-aineistosta nostettu tapaus. Erotan tutkielman kontekstin ja tapauksen toisistaan; This is Finland -lehti muodostaa kontekstin, jossa arktisuuden esittämisen tapausta tarkastellaan.²¹² Tapauksen

---

²¹⁰ Lilleker 2008.

²¹¹ Puhetekojen tulkinnasta ks. esim. Austin et al 1975.

²¹² Häikiö & Niemenmaa 2007, 49.

tarkastelussa voidaan hyödyntää erilaisia tutkimusmenetelmiä. Sopivan tutkimusmenetelmän valitsemiseksi on keskeistä luoda katsaus siihen, miten media-aineisto rakentuu ja miten sitä voidaan tutkia. Kuten lähes kaikki viestintä, myös median tekstuaaliset ja visuaaliset osat muodostuvat keskeisesti tuotannosta, viestistä ja vastaanotosta. Tarkastelun kohteena ovat viestit, mutta mediatutkimuksessa näitä ei voida erottaa tuotannosta ja vastaanotosta, joten määrittelen myös nämä käsitteet. Ymmärrän tuotannon tarkoittavan prosessia, jossa viestit muotoillaan toimijan tavoitteiden mukaisiksi ja vastaanoton viestien tulkitsemista omien “linssien” lävitse. Faircloughin mukaan media on kuitenkin muuttunut suuntaan, jossa vastaanottaja on saanut roolin passiivisena katsojana, ei osallistuvana tahona. Silti vastaanottajat antavat viesteille erilaisia merkityksiä omasta näkökulmastaan käsin, eli muokkaavat niitä.²¹³ Sosiaalisen konstruktivismin kentälläkin on keskusteltu viestien suhteesta tuotantoon ja vastaanottajaan; tätä mukaillen viestille annetaan tuotannossa tarkoitus, mutta vastaanottaja tulkitsee viestin omassa kontekstissaan. Aiotut merkitykset voivat siis muuttua viestin välittämisen prosessissa.²¹⁴

Mediat, myös valtion tuottamat kanavat, ovat saaneet aseman vaikuttajina, jotka tiedon ja uskomusten lisäksi rakentavat suoraan myös kansainvälistä politiikkaa. On esitetty että se, miten asiat ja ilmiöt esitetään mediassa, vaikuttaa niiden todelliseen merkitykseen.²¹⁵ Oletan tämän näkemyksen pätevän myös arktisuuden tapauksessa, sillä osana maakuvatyötä aihetta voidaan esittää halutulla tavalla. Esittämisen tavat ja tavoitteet voivat vaihdella, mutta median viesteissä voidaan tunnistaa kaksi keskeistä välinettä, jotka ovat sana ja kuva. Sanaa ja kuvaa ei ole mediatutkimuksessa tapana erottaa toisistaan, vaan ne täydentävät toisiaan ja vuorovaikuttavat.²¹⁶ Toisaalta sana ja kuva voidaan erottaa toisistaan; on aiheita, joita kuvat soveltuvat välittämään sanoja paremmin, ja päinvastoin.²¹⁷ Sanat ja kuvat tähtäävät mielikuvien ja merkityksien rakentamiseen tarkoituksenaan vaikuttaa vastaanottajan käsityksiin. Mediassa tätä prosessia kutsutaan representaatioksi. Hallia mukaillen representaatio on merkitysten tuottamista kielen

---

²¹³ Fairclough 1997, 23–24.

²¹⁴ Krippendorff 1993, 13–18. Austin et al 1975.

²¹⁵ Fairclough 1997, 10.

²¹⁶ Mikkonen 2005, 7; 15.

²¹⁷ Ibid, 17; 34–35.

avulla.²¹⁸ Kun esimerkiksi käytämme käsitettä arktisuus ja vahvistamme sitä kuvilla jäätiköistä, luomme käsityksen todellisuudesta, jonka vastaanottaja voi ymmärtää näkemättä arktisuutta.

Representaatiot, merkityksien tuottaminen ja jakaminen eivät rajoitu kuitenkaan ainoastaan mediaan vaan sitä tapahtuu kaikessa sosiaalisessa toiminnassa. Jotta pystymme toimimaan mielekkäästi, tarvitsemme merkityksiä jopa ja varsinkin itsellemme ja omalle identiteettillemme.²¹⁹ Sidomme itsemme tiettyyn ryhmään, jonka sisällä tuotamme merkityksiä ja jaamme käsityksiä representaatioiden avulla.²²⁰ Jatkuva merkityksien esittäminen tarkoittaa kuitenkin, että representaatiot eivät ole koskaan pysyviä tai kuvasta asioita luonnollisella tavalla. Sen sijaan ne ovat rakennettuja, esityksistä syntyneitä käsityksiä.²²¹ Representaatiot ovat jatkuvassa muutoksessa, johon media osallistuu käsittelemällä erilaisia aiheita valitsemiensa kehysten kautta. Sosiaalisen konstruktivismin kentällä onkin käyty keskustelua merkitysten rakentumisesta vuorovaikutuksessa; representaatioiden muutosliike on myös perustelu tälle tutkielmalle, sillä arktisuuden esittäminen ei olisi mielekäästä, jos käsitykset eivät muuttuisi.

Median representaatioiden tutkiminen tarkoittaa sen esiin tuomista, mitä sanaa ja kuvaa käyttämällä on tavoiteltu ja millaisia valintoja on tehty. Oleellista on huomata, että tämä ei tarkoita ainoastaan mitä representaatioon on tuotu, vaan myös mitä on jätetty representaation ulkopuolelle tai ilmaistu epäsuorasti.²²² Toisin sanoen representaatioiden käyttäminen pitää sisällään oletuksia vastaanottajan ennakkotiedoista tai ymmärryksestä. Merkitysten rakentaminen nojaakin usein jaettuihin käsityksiin, näiden vahvistamiseen tai muokkaamiseen. Näiden oletusten tarkastelu on haasteellista ja asettaa mediatutkimuksen toteuttamiselle vaatimuksia. Tutkija voi osoittaa näkemyksensä esimerkiksi tarkastelemalla tekstin valintoja, representaatioiden yhteyksiä tai eroavaisuuksia luokittain sekä toistuvia kielikuvia.²²³ On kuitenkin huomattava, että myös tutkijan tulkinnat ovat yksilöllisiä ja kontekstisidonnaisia.

---

²¹⁸ Hall 1997, 16–17.

²¹⁹ ks. esim. Wendt 1999; Adler 1997.

²²⁰ Hall 1997, 15.

²²¹ Ibid, 22.

²²² Fairclough 1997, 136.

²²³ Ibid, 140–143.

Seppänen esittää, että mediatutkimuksessa tehdään usein ylikorostuneita “tutkijatulkintoja”, jotka kiinnittävät kohteeseen oletuksia, joita ei voida perustella kaikissa tapauksissa.²²⁴ Toisin sanoen tutkijat jättävät representaatioiden tulkinnallisuuden liian vähälle huomiolle analyysissa.

Mediatutkimukseen vaikuttavat median toimintatavat, jotka toistuvat *This is Finland* -lehdessä. Erialaisten ilmiöiden esittämisen näkökulmasta media toimii kahdella keskeisellä tavalla, joilla on merkitystä tämän tutkielman kannalta. Mediatutkimuksen alalla on vakiintunut käsitys median toiminnasta agendan asettamisena ja agendan laajentamisena mukaillen McCombesin & Shaw’n esittämää mallia. Agendan asettamisen teoriolla tarkoitetaan prosessia, jossa media omalla uutisasettelullaan ja aiheiden korostuksilla säätelee, mitä vastaanottajat näkevät sosiaalisen todellisuuden olevan.²²⁵ Agendan laajentaminen taas voidaan määritellä prosessiksi, jossa media ei ainoastaan anna vastaanottajille aiheita, vaan asettaa samalla ne kontekstisidonnaiset vihjeet tai jopa kehykset, joissa annettuja aiheita tulee arvioida.²²⁶ Näiden prosessien avulla media määrittelee, mistä se puhuu, kuinka paljon ja minkä tarkoituksen edistämiseksi.

Agendan laajentaminen nousi mediatutkimuksen keskiöön 1990-luvulla ja aiheesta on keskusteltu siitä lähtien erityisesti suhteessa vaatimukseen median puolueettomuudesta. Esimerkiksi Kuypers pitää agendan asettamista ja laajentamista osoituksena siitä, että medially on keskeinen rooli vaikuttajana erityisesti poliittisissa päätöksissä.²²⁷ Oletan, että agendan asettamista ja laajentamista tapahtuu kaikissa medioissa, mukaan lukien maakuvaan keskittyneet mediat. Maakuvan tapauksessa media kuitenkin eroaa monista “vapaista” medioista selkeän tavoitteensa ansiosta; on selvää, että maakuvaan keskittynyt media pyrkii toteuttamaan maakuvan tavoitteita, joita ovat valtion turismin, ulkomaisten sijoitusten ja brändin edistäminen.²²⁸ Toisaalta muillakin medioilla on selkeitä ohjaavia tekijöitä, kuten edustetut puolueet tai ammattialat. Median toimintamallien tarkastelu on tutkielman kannalta oleellista, jotta voidaan määritellä, mitä median esittämistä asioista tulisi tutkia. Toisin sanoen voidakseni vastata kysymyksen

---

²²⁴ Seppänen 2005, 205.

²²⁵ McCombes & Shaw 1977, 152.

²²⁶ Johnston 1990, 337.

²²⁷ Kuypers 2009, 182–184.

²²⁸ Olins 2005.

miten arktisuutta esitetään, tulee ymmärtää miten media *päättää* kertoa erilaisista asioista. Näen tässä prosessissa kolme keskeistä vaihetta; portinvartijana toimiminen, agendan asettaminen ja agendan laajentaminen. Portinvartijana toimimisella tarkoitan kerrottavien aiheiden valintaa, agendan asettamisella aiheen näkyvyyden korostamista tai tukahduttamista ja agendan laajentamisella sitä, miten media päättää esittää aiheen ja rakentaa sille valitseman kehykset.

Toisaalta esimerkiksi Graber on esittänyt, että tämä prosessi voi jäädä agendan asettamiseen tai joissain tapauksissa edetä agenda laajentamiseen, joka voidaan nähdä tarkoituksellisenä vaikuttamisena.²²⁹ Graber suhtautuu agendan laajentamiseen ikään kuin ylimääräisenä vaiheena, jota pitäisi välttää. Kuitenkin tästä poiketen esitän, että agendan laajentaminen on olennainen osa median toimintaa, eikä sitä voida sulkea median toimintamallin ulkopuolelle. Medialla on jo portinvartijana toimimisesta alkaen oltava perustelunsa aiheiden esiin nostamiselle, ja nämä perustelut laajentuvat koko toimintamallin ajan. Oletan agendan laajentumisen periaatteita mukaillen, että näistä perusteluista voi muodostua jopa aihetta muokkaava kehys, joka vähintäänkin ohjaa esittämisen tulkintaa. Tämä agendan laajentaminen kuuluu median toimintaan ja sen avulla tuotettujen kehysten tunnistaminen on keskeistä vaikuttavia tekstejä tulkittaessa.

4.3 Kehysanalyysi

Median toimintatapojen tarkastelu nosti vaikuttavien tekstien tulkinnan keskiöön kehykset, jotka luodaan agendan asettamisen ja laajentamisen keinoin tukemaan aiottua näkökulmaa. Kehyksen käsitteen kehittäjänä mediatutkimuksen ja laajemmin yhteiskuntatutkimuksen alalla pidetään Goffmania (1974), jonka mukaan kehystäminen alkaa tilannemääritelmästä, joka tarkoittaa sosiaalisen tilanteen hahmottamista.²³⁰ Toisin sanoen Goffmania mukaillen kehys vastaa siihen, mitä tilanteessa tapahtuu. Toisaalta kehystäminen voidaan nähdä toimintana, jonka tarkoituksena on korostaa ilmiön tiettyjä osia tai tehdä näkyväksi vain osa ilmiöstä.²³¹ On jopa esitetty, että ilmiöt ja aiheet ovat sisällöstä riippumatta neutraaleja, kunnes ne kehystetään tietyllä tavalla.

---

²²⁹ Graber 2005, 165.

²³⁰ Goffman 1974, 8.

²³¹ Entman 1993, 52.

Gamsonin (1989) mukaan kehykset eivät ainostaan reunusta aiheita, vaan ovat kaiken tiedon jäsentelyn keskiössä. Toisin sanoen kehykset antavat asioille merkityksen, sillä ilman niiden tarjoamaa upotusta sosiaaliseen todellisuuteen aiheet jäisivät vain havainnoiksi.²³²

Kehyksen lukuisia määritelmiä, jotka mukailevat Goffmanin ja Gamsonin asettamia suuntauksia (ks. esim. Wallet 1993, Karvonen 2000, Graber 2005 sekä Kuypers 2009), yhdistää näkemys siitä, että kehykset ovat sosiaalisen todellisuuden rakentamisen kannalta keskeisiä. Esimerkiksi Karvonen on esittänyt, että kehykset luovat vastaanottajan käsityksen siitä, mitkä asiat tekevät rakentuneesta todellisuudesta huomionarvoisen.²³³ Oletan, että kehystäminen on eräänlainen toiminnallinen nimitys niille median prosesseille, joita sosiaalisen konstruktivismin piirissä on kutsuttu jaettujen merkitysten rakentamiseksi. Karvosta mukaillen käsitän, että kehyksiä löytämällä ja kriittisesti arvioimalla voidaan hahmottaa tuotetun viestin tarkoituksia sekä sen tuottamisen ja vastaanottamisen prosessia.²³⁴ Näkemykseni mukaan kehysten asettaminen on etuoikeus, joka on vain merkityksiä hallitsevilla tahoilla kuten medialla ja valtioilla, koska agendan asettaminen ja laajentaminen vaatii resursseja, joita “tavallisilla” yksilöille ei ole.

Käytännössä kehysten voidaan käsittää olevan rakenteita, jotka säätelevät odotuksia.²³⁵ Lakoffin mukaan näitä rakennetaan aina semantiikan ohjaamana, mikä voidaan havaita esimerkiksi poliittisia diskursseja tarkasteltaessa.²³⁶ Semantiikan ohjaamat kehykset muodostuvat kielestä, jota *päätetään* käyttää. Se pitää sisällään sekä itse puheteot että tekijää sitovat kehykset, joista molemmat rakentuvat kanssakäymisestä kuten Tannen ja Wallet ovat esittäneet määritellesään interaktiivisia kehyksiä. He esittävät, että on olemassa interaktiivisia kehyksiä, jotka määrittelevät mitä tehdään sekä tiedon kaavoja, jotka pitävät sisällään kehysten haltijan odotuksia aiheista ja ilmiöistä.²³⁷ Näen kehystämisen liikkuvana prosessina; erilaisia kehyksiä voidaan käyttää yhtä aikaa tai erilaiset kehykset voivat seurata toisiaan. Toisin sanoen se, miten

---

²³² Gamson 1989, 157.

²³³ Karvonen 2000, 5.

²³⁴ Ibid, 1–2.

²³⁵ Tannen 1993, 21.

²³⁶ Lakoff 2004.

²³⁷ Tannen & Wallet 1993, 59–60.

representaatioita on päätetty käyttää aiheiden kehystämiseksi kertoo käsiteltävien aiheiden lisäksi sekä kehyksen tuottajasta että tämän tavoitteista kontekstisidonnaisesti.

Kehysten määrittelemisen lisäksi kehysten analysointiin on luotu lukuisia erilaisia malleja, joiden avulla voidaan arvioida ja kuvailla (pääasiassa) mediassa esitettyjä kehyksiä (ks. esim. Entman 1991, McCombs, Lopez-Escobar & Llamas 2000, Weaver 2007, Matthes & Kohring 2008). Analyysin mallien avulla voidaan korostaa kehysten erilaisia ominaisuuksia sekä vastata erilaisiin tutkimuskysymyksiin riippuen esimerkiksi siitä, onko tutkimusasetelma luonteelta kvantitatiivinen vai kvalitatiivinen. Erilaisia kehysanalyysin malleja on kuitenkin myös kritisoitu niiden luotettavuudesta, sillä kehyksiä on haastavaa määritellä tarkasti.²³⁸ Esimerkiksi Maherin mukaan kehykset ovat houkutteleva tutkimuskohde, mutta ne eivät välttämättä sovellu mitattaviksi.²³⁹ Maheria mukaillen pidän jopa mahdollisena kehysten tarkkaa “mitoittamista”, ja esitänkin, että kehysten analyysin tulisi keskittyä kielen kautta tuotettujen merkitysten tulkintaan. Perinteisesti tämä on tarkoittanut tulkintoja positiivisesta tai negatiivisesta kielestä.²⁴⁰ Pidän kuitenkin keskeisenä, että tarkastelu kohdistuu näiden vaikutelmien lisäksi itse kieleen, koska kehysten avulla ei ainoastaan muokata mielipiteitä vaan laajemmin kokonaisia käsityksiä. Käsitän kielen kokonaisuutena, johon kuuluu sanojen muodostamia kokonaisuuksia ja näitä täydentäviä visuaalisia esityksiä, kuten kuvia. Käsitelen näitä tasa-arvoisina kielen osina.

Kuypers esittää, että kehysten analysointi on välttämätöntä, sillä kehystämällä aiheita media työntää tiettyjä käsityksiä ja niille annettuja merkityksiä “kansallisen ajattelun etualalle”. Hänen mukaansa kehysten analysointi on se menetelmä, jolla tätä prosessia on mahdollista purkaa.²⁴¹ Ajatus on maakuvien rakentamisen kannalta keskeinen, sillä juuri aiheiden työntäminen kansallisen (ja kansainvälisen) ajattelun etualalle on maakuvatyön tärkein tehtävä. Näitä aiheita ei voida kuitenkaan poimia “tyhjästä”, vaan niiden on sitouduttava maakuvan kontekstiin jaettujen käsitysten kautta ollakseen uskottavia.²⁴² Sama koskee kehyksiä, joiden on oltava

---

²³⁸ Matthes & Kohring 2008, 258.

²³⁹ Maher 2001, 84.

²⁴⁰ Miller 1997, 376.

²⁴¹ Kuypers 2009, 185.

²⁴² Anholt 2007, 6.

suhteessa sosiaaliseen todellisuuteen. Entmanin mukaan vertaammekin kehyksiä muuhun tietoon, minkä vuoksi myös kehysanalyysin on oltava perustaltaan vertailevaa.²⁴³ Toisin sanoen on mahdollista, että havaitsemme kehysten vasta, kun saamme aiheesta tietoa, joka ei ole suodattunut saman kehysten lävitse. Laajennan Entmanin huomiota tarkoittamaan, että tietoa on vertailtava analyysissä paitsi aineistonvälisesti, lisäksi suhteessa käsitteiden määritelmiin. Perustan käyttämäni kehysanalyysin tälle Entmanista laajennetulle oletukselle.

Kehyksistä, kehystämisestä ja kehysten analysoinnista käydystä keskustelusta ammentaan olen muodostanut käsityksen kehyksistä tiedon jäsentelyn kokonaisuuksina, jotka antavat käsiteltäville aiheille merkityksen. Nämä merkitykset osoitetaan kielellisten valintojen kautta, joita voidaan esittää tekstuaalisesti ja visuaalisesti. Kehyksillä on väliä myös kansainvälisen politiikan kontekstissa, koska niiden kautta käytetään valtaa määrittellä käsitteitä ja ilmiöitä. Toisin sanoen ne ovat eräs keskeinen väline, jota media ja valtio voivat hyödyntää jaettuun käsitykseen vaikuttamiseksi. Oletan, että kehyksiä voidaan analysoida lukuisilla tavoilla, joita yhdistää käytettyjen kehysten arviointi ja kuvailu. Sen sijaan, että keskitytään tarkastelemaan kielen aiheille antamia positiivisia tai negatiivisia vaikutelmia on kuitenkin tarkasteltava myös kielen sisältöä, koska kehysten avulla muokataan ja luodaan kokonaisia käsityksiä. Tätä sisältöä voidaan ja on syytä tulkita suhteessa käsitteiden määritelmiin, jotta voidaan nähdä miten kehystäminen on muuttanut aiheen kuvausta. Näitä näkökulmia mukailen olen luonut tutkielman analyysin toteuttamiseen kehysanalyysin kolmivaiheisen mallin, joka ammentaa osin Entmanin määritelmistä ja toisaalta Matthes & Kohringin kuvailemasta manuaalis-holistisesta mallista.²⁴⁴

Kehysanalyysin sovellukseni koostuu kolmesta vaiheesta, joissa käytän erilaisia työkaluja saman aineiston tarkasteluun. Vaiheet voidaan tiivistää kysymyksiin, joita niissä esitetään aineistolle. Entman esittää, että kehykset muodostuvat tekstissä useasta osasta, joita ovat teemat, avainsanat,

---

²⁴³ Entman 1991, 6–27.

²⁴⁴ Matthes & Kohring 2008, 260: “Kehykset muodostetaan kvalitatiivisen analyysin avulla ja kooditetaan sitten holistisiksi muuttujiksi manuaalisen sisällönanalyysin keinoin”. Oma käänös. Ks. myös. Meyer 1995.

metaforat ja visuaaliset kuvat. Toisaalta niihin voivat lukeutua myös nimet, joita annetaan toimijoille, ideoille ja teoille. Näitä osia toistetaan läpi tekstien, joita ohjaa sama kehys. Kehystämisen seurauksena toiset aiheet korostuvat ja toiset tulevat näkymättömiksi.²⁴⁵ Analyysin **ensimmäisessä vaiheessa** aineistolta kysytään, mitä arktisuudesta kerrotaan. Tämä on ylätasoin tarkastelua, jonka avulla tunnistetaan teemat ja konseptit, jotka liitetään arktisuuteen. Ensimmäinen vaihe jatkuu alatasoin tarkastelulla, jossa teemojen ja konseptien sisään luodaan katsaus tunnistamalla avainsanat, metaforat ja visuaaliset kuvat, joilla arktisuudesta puhutaan.

Ensimmäisen vaiheen jälkeen on muodostunut kokonaiskuva siitä, mitä arktisuudesta kerrottiin. Toisin sanoen mitkä teemat siihen liitettiin ja mitkä olivat ne välineet; avainsanat, metaforat ja kuvat, joita hyödynnettiin. **Toisessa vaiheessa** kokonaisuudesta poimituille, arktisuuden teemaan sidotuille artikkeleille esitetään kysymys suhteesta arktisuuden määritelmään. Vertailun tarkoituksena on kertoa, esitetäänkö arktisuutta totutulla tavalla vai onko sen kehystämisen tavanomaisesta poikkeavaa. Tarkoituksena on selvittää, toistuvatko käytetyissä kehyksissä vain avainsanat, metaforat ja kuvat, joita arktisuuteen liitetään vai esitetäänkö ne maakuvan kontekstissa mukaillen arktisuudelle toisaalla annettuja kehyksiä. Toisin sanoen, jos avainsanoja, metaforia ja kuvia käytetään samaan tapaan kuin muissa yhteyksissä, ei maakuvatyöhön ole luotu uudenlaisia arktisuuden kehyksiä eli tapoja esittää aihetta. Jos avainsanat, metaforat ja kuvat taas ovat aiemmista esityksistä poikkeavia, aihetta yritetään kehystää uudella tavalla.

Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan arktisuutta esittävien artikkeleiden välisesti, miten merkittäviä käytetyt kehykset ovat suhteessa aineistoon. Aineistolta kysytään, miten usein samat esittämisen tavat toistuivat. Vaikka arktisuutta esitettäisiin todella poikkeavalla tavalla, mutta esitys toistuisi vain kerran, sitä ei voida pitää merkittävänä kehyksenä. Entmanin mukaillen kehykset saavat merkityksensä toistosta ja johdonmukaisuudesta, joka ohjaa tarkastelemaan aihetta vain annettujen kehysten kautta tehden vaihtoehtoiset tulkinnat näkymättömiksi.²⁴⁶ Oletan, että usein toistuvat esittämisen tavat, välineinään avainsanat, metaforat ja kuvat, muodostavat ne kehykset, joita kehysten tuottaja on pyrkinyt korostamaan läpi aineiston.

---

²⁴⁵ Entman 1991, 7.

²⁴⁶ Ibid, 7.

Tarkastelemalla näitä kehyksiä kriittisesti voidaan saada tietoa siitä, mistä syistä ja mitä tavoitellakseen tuottaja on rakentanut käytetyt kehykset osana kokonaisuutta.

Kehysanalyysi on luonteva valinta vaikuttamaan pyrkivien esitysten tarkasteluun, sillä sen avulla voidaan tarkastella esitysten sisältöä, taustasyitä ja tavoitteita sekä aiheen että tuottajan kannalta. Lisäksi kun tarkoituksena on vertailla esityksiä totuttuihin esittämisen tapoihin, toisin sanoen todeta, onko tavoissa jotain uutta tai poikkeavaa, kehyksanalyysi on soveltuva menetelmä. Kehyksiä vertailemalla ja heijastelemalla onkin mahdollista saavuttaa selkeitä johtopäätöksiä.²⁴⁷ Näiden ominaisuuksien lisäksi esimerkiksi Kuypersin mukaan kehyksanalyysi soveltuu kyseessä olevan aineiston tarkastelun lisäksi sen tuottajien näkemysten tarkasteluun.²⁴⁸ Myös Lindekilden mukaan kehyksanalyysin vahvuuksiin lukeutuu juuri tekstien taustalla olevien toimijoiden tarkastelu strategisina toimijoina, jotka tarkoituksenmukaisesti rakentavat todellisuutta.²⁴⁹ Pidän näitä keskeisinä syinä kehyksanalyysin valinnalle tutkielman menetelmäksi ja käsitän menetelmän mahdollistavan tarkastelun, joka sitoutuu esitysten lisäksi niiden tuottajaan ja tavoitteisiin.

Toisaalta tutkimuksen keskeiset tavoitteet; kielellisten esitysten kriittinen tarkastelu ja näistä johtopäätösten tekeminen suhteessa laajempaan kontekstiin ovat tehtäviä, joihin voitaisiin vastata myös käyttäen diskurssianalyysin keinoja. Diskurssianalyysillä tarkoitan Van Dijkia mukaillen kriittisten menetelmien kirjoa, jonka avulla tutkitaan kirjoitettuja sekä puhuttuja tekstejä, jotta voidaan paljastaa esimerkiksi diskursiivista vallankäyttöä tai epätasa-arvoa. Sen avulla voidaan tarkastella, miten näitä diskursiivisia aiheuttajia ylläpidetään ja toisinnetaan tietyssä kontekstissa.²⁵⁰ Huolimatta siitä, että diskurssianalyysi ja kehyksanalyysi on erotettu toisistaan nimeämällä niiden peruskäsitteet, nämä molemmat menetelmät voidaan nähdä Lindekildeä mukaillen pohjimmiltaan samanlaisina; ne seuraavat sosiaalisen konstruktivismin ajatuksia ja ovat perustaltaan reflektivistisiä (“interpretivistisiä”) suhteessa tarkasteltaviin ilmiöihin.²⁵¹ Toisaalta

---

²⁴⁷ Kuypers 2014, 198.

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ Lindekilde 2014, 223.

²⁵⁰ Van Dijk 1988.

²⁵¹ Lindekilde 2014, 221.

Lindekilde on kuitenkin erottaa menetelmät toisistaan analyysin laajuudessa ja tasoissa, tiedon keruussa sekä valituissa tutkimuskohteissa. Menetelmiä voidaan kuitenkin yhdistellä.²⁵²

Menetelmien väliset yhteneväisyyden ovat kuitenkin mielestäni osoitus siitä, että kehysanalyysi on ennemminkin eräänlainen tapa tuottaa diskurssianalyysia; onhan sen kohteena diskurssi. Kehysanalyysi on kuitenkin menetelmä, jonka tarkoituksena on tehdä näkyväksi tapa, jolla diskurssin tuottaja käyttää kielen keskeisiä osia aiheiden kehystämiseksi. Tähän tarkoitukseen kuuluu taustaoletus siitä, että toimijat todella pyrkivät luomaan merkityksiä ja vaikuttamaan tekstin vastaanottajiin tarkoituksenmukaisesti. Diskurssianalyysi viittaa moniin menetelmiin, joista osan tarkoituksena ei ole vastata näihin seikkoihin. Toisin sanoen kehysanalyysi ei perustavanlaatuisesti poikkeaa diskurssianalyysista, vaan antaa sille tarkemman painopisteen, jonka ansiosta se soveltuu vaikuttamaan pyrkivien tekstien tarkasteluun etenkin mediassa.

Kehysanalyysin selkeistä vahvuuksista huolimatta menetelmää voidaan myös kritisoida sen puutteista tekstien kriittisessä tarkastelussa. Kuypersin mukaan kehysanalyysin keskeinen haaste on, että se ohjailee tutkijaa tekemään havaintoja, joita ei voida perustella aineistoon vedoten. Toisin sanoen menetelmä kärjistää taipumusta löytää se, mitä etsitään. Lisäksi kehysten löytyttyä on mahdollista tahattomastikin “tunkea” myöhemmin havaitut puheteot sen sisään.²⁵³ Tähän haasteeseen voidaan vastata tarkastelemalla valittu aineisto kokonaisuudessaan muiden kysymysten avulla ennen kehysten asettamista. Lisäksi tutkijan on syytä avata omat näkemyksensä tutkittavasta käsitteestä tai ilmiöstä tarkasti ennen analyysin aloittamista. Toisaalta Matthes & Kohringin mukaan osa tutkimuksista ei ota lainkaan kantaa siihen, miten kehukset on määritelty. Jos kehysten havainnointiin johtaneita viitteitä ei nimetä, kehysten kriittinen arviointi on lukijalle mahdotonta.²⁵⁴ Miller onkin esittänyt, että uskottava kehystäminen perustuu mahdollisimman täsmällisesti määriteltyihin kehyksiin, joita voidaan mitata.²⁵⁵ Esitän kuitenkin, että kehysten “auki puhuminen” suhteessa käytettyihin käsitteisiin vastaa haasteeseen

---

²⁵² Lindekilde 2014, 221–222.

²⁵³ Kuypers 2014, 198.

²⁵⁴ Matthes & Kohring 2008, 259–261.

²⁵⁵ Miller 1997, 376.

osuvammin, sillä tulkinnallisia kehyksiä ei voida mitata, mutta ne voivat silti olla perusteltuja. Lisäksi voidaan väittää myös mittaamisen olevan osaltaan tulkinnallista, sillä tutkimuksen “mittarit” perustuvat osaltaan tutkijan valintoihin ja vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin.²⁵⁶

5. Arktisuus This is Finland -lehdessä

Tulkintani mukaan arktisuutta esitetään This is Finland -lehdessä erilaisten representaatioiden avulla 26 artikkelissa vuosina 2016–2019.²⁵⁷ Osa näistä artikkeleista sivuaa arktisuutta muiden aiheiden ohessa esimerkiksi lauseen tai kuvan avulla, osa artikkeleista nostaa arktisuuden pääaiheeksi. Otan analyysissä huomioon kaikki artikkelit, joissa arktisuutta esitetään, sillä keskeistä on arktisuutta esittävien representaatioiden tulkinta. Käsitän siis myös yksittäisten lauseiden tai kuvien voivan luoda merkityksiä ja vaikuttaa käsityksiin. Lisäksi arktisuutta esitetään osassa artikkeleista sekä tekstuaalisesti että visuaalisesti käyttäen sanoja ja kuvia, osassa artikkeleissa vain toisella representaation tavalla, esimerkiksi sanoilla. Käsitelen erilaisia representaation muotoja analyysissä tasa-arvoisina, sillä mediatutkimuksessa ei ole tarpeen erottaa esittämisen muotoja toisistaan kokonaan, vaan niiden voidaan nähdä täydentävän toisiaan ja toimivan mielikuviiin vaikuttamisen välineenä.²⁵⁸ Kehysanalyysissä tarkastelen avainsanoja, metaforia ja kuvia, joista tehdyt havainnot tuon esiin mahdollisimman tarkasti sanallistaen. Havainnot perustuvat arktisuuden määritelmään, jonka keskeisiä osia käsitelin luvussa kaksi.

Arktisuutta esittävät 26 artikkelia jakautuvat yhteensä 39 sivulle aineiston 160 sivusta. Toisin sanoen arktisuutta esitetään noin joka neljännellä aineiston sivulla. Arktisuutta esitetään siis laajasti läpi aineiston, mikä osaltaan osoittaa aiheen olevan keskeinen osa maakuvaa. Toisaalta tämä merkitys voidaan myös ottaa annettuna Suomen maakuvaotyön strategiaan vedoten, kuten esitin aineistoa esitellessäni. Lisäksi analyysin aikana on myös voitu havaita muita keskeisiä teemoja, joita ovat esimerkiksi koulutus, kulttuuri ja suomalaiset ihmiset; nämäkin havainnot

---

²⁵⁶ Golafshani 2003, 598–599. Ks. myös Crocker & Algina 1986.

²⁵⁷ UM 2016 3, 7, 10, 15–17, 28, 29, 30–31, 37; UM 2017 1, 2–3, 4, 15–17, 18–19, 20–21, 26, 38; UM 2018 4, 5, 14–15, 35, 38–39; UM 2019 10–11, 24–25, 26, 30, 34, 38.

²⁵⁸ Mikkonen 2005, 7; 15.

näyttävät mukailevan asetettua maakuvatyön strategiaa. Muista teemoista arktisuus liitetään aineiston tarkastelun perusteella ilmastoon ja ympäristöön sekä teknologiaan ja asiantuntijuuteen. En kuitenkaan tarkastele analyysissa artikkeleita, joissa muita teemoja käsitellään erillään arktisuuden representaatioista, sillä tarkoituksena ei ole luoda kokonaiskuvaa kaikista maakuvan teemoista. Sen sijaan muita teemoja ja aineiston kokonaisuutta on tarkasteltu arktisuuden merkittävyyden määrittelemiseksi aineistossa, jossa arktisuutta esitetään. Tämän tarkastelun perusteella arktisuudelle on annettu merkittävä rooli osana Suomen maakuvaa.

Aineistosta on kehysanalyysin avulla voitu tunnistaa laajempia teemoja, avainsanoja, metaforia ja visuaalisia kuvia, joihin arktisuus liitetään toistuvasti ja näin ollen tarkoituksenmukaisesti. Tarkastelemalla näiden sisältöä ja toistoa olen nostanut aineistosta kaksi keskeistä kehystä, joiden kautta arktisuutta esitetään. Olen nimennyt nämä kehykset “ääriolosuhteiden arktisuudeksi” ja “innovaatioiden arktisuudeksi”. Nimet kertovat kehysten teemoista; ilmastosta ja ympäristöstä sekä teknologiasta ja asiantuntijuudesta, mutta ne eivät avaa kaikkia avainsanoja, metaforia tai kuvia, joita kehysten sisällä on käytetty teeman esittämiseen. Sen sijaan kokoon kehysten nimeämiseen johtaneet havainnot mahdollisimman tarkasti kuvaukseen aineiston analyysistä. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan käsitellä jokaista arktisuudesta tehtyä havaintoa, vaan esittää keskeiset kehysten tunnistamiseen johtaneet havainnot aineistosta nostettujen esimerkkien kautta. On mahdollista, että tällainen tarkastelu yksinkertaistaa joitain esittämisen vivahteita. Esitän kuitenkin Kuypersia mukailen, että kehysanalyysissä on keskeistä perustella löydetty kehykset sen sijaan, että avataan kaikki havainnot. Tällainen tarkastelu lisää selkeyttä ja säästää tilaa.²⁵⁹

Analyysin avulla tunnistetut arktisuuden esittämisen kehykset, ääriolosuhteiden arktisuus ja innovaatioiden arktisuus eivät kerro ainoastaan teemoista ja käytetyistä työkaluista. Kehykset tunnistamalla on voitu lisäksi määritellä niiden tuottajan, Suomen (ulkoministeriön) perusteluja sekä tavoitteita arktisuuden esittämisen taustalla. Tulkintani mukaan arktisuus sidotaan aineistossa ilmastonmuutoksen uhkaan ja vaikutuksiin arktisella alueella, joiden on esitetty muuttavan arktisuutta ja tekevän sen osaltaan kansainvälisesti keskeiseksi. Arktisuuden

---

²⁵⁹ Kuypers 2009, 198–199.

esittämistä perustellaan ilmastonmuutoksella ja sen aiheuttamilla ympäristökysymyksillä, joihin vastaamiseksi tarvitaan aineiston mukaan “arktista osaamista”. Arktisen osaamisen markkinointi on tarkastelun perusteella Suomen tavoite arktisuuden esittämisen taustalla; aineistossa korostuu yhteistyön ja asiantuntijaroolin tavoittelu arktisuuden aiheissa kansainvälisesti. Tavoitetta tuetaan molempien arktisuuden kehysten avulla, jotka liittävät arktisuuden osaksi maakuvaa. Esitän, että arktisuuden kehukset; perustelut, sisältö ja tavoitteet voidaan nähdä “arktisuuden tarinana”, joka määrittää, mitkä representaatiot kuuluvat arktisuuden esittämiseen ja mitkä eivät.

5.1 Ääriolosuhteiden arktisuus

Tulkintani mukaan *This is Finland* -lehestä nostetuista 26 artikkelista 19 esittää arktisuutta erilaisilla tavoilla ääriolosuhteiden tai ääriolosuhteita kuvaavan luonnon kautta. Analyysin perusteella ääriolosuhteita esitetään kolmella keskeisellä tavalla: aineistossa puhutaan suoraan “ääriolosuhteista”, kuvaillaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia olosuhteisiin ja esitetään ääriolosuhteistaan tunnetun arktisen luonnon ominaisuuksia sanoin ja kuvin. Ääriolosuhteet kuuluvat vakiintuneisiin tapoihin määritellä arktisuutta, jota mediassa ja populaarikulttuurissa kuvataan esimerkiksi kesän ja talven valosuhteiden sekä kylmyyden asettamien ääriolosuhteiden kautta. Toisaalta kuvauksiin kuuluu myös eksoottinen luonto, jonka keskeisiä kuvia ovat lumi ja jää, aavat ja erämaat, koskemattomat avoimet tilat sekä kylmyys.²⁶⁰ Ääriolosuhteiden esittäminen on siis yhteydessä arktisuuden luonnonmukaisiin esityksiin, eikä poikkea näistä maakuvan kontekstissa. Kuitenkin sosiaaliset kuvaukset ääriolosuhteista ovat uudenlaisia, sillä niihin kuuluvat aineiston perusteella iloitseminen ja erityisesti naisten rooli korostuu, kun aiemmat arktisuuden kuvaukset ovat liittäneet ääriolosuhteisiin selviytymisen ja maskuliinisuuden.²⁶¹

Suoria viittauksia arktisuuden aiheuttamiin ääriolosuhteisiin voidaan havaita läpi aineiston, esimerkiksi: “ilmasto luo ainutlaatuiset olosuhteet”,²⁶² “äärimmäiset arktiset olosuhteet – hyytävä

---

²⁶⁰ Duda 2017, 41–42.

²⁶¹ Houltz 2013, 293.

²⁶² UM 2016, 10: “the climate creates unique conditions”. Oma käänös.

kylmyys, lumi, jää ja pimeys” sekä “ankarat olosuhteet Suomen Lapissa”.²⁶³ Näistä lainauksista keskeisin kuvailee myös muita tarkemmin, mitä ääriolosuhteilla tarkoitetaan. Suurin osa ääriolosuhteiden kuvauksista annetaan kuitenkin epäsuorasti luonnon ominaisuuksia kuvaillen: “pitkä, pimeä talvi”,²⁶⁴ “Lapissa arktisella alueella aurinko ei laske ollenkaan tiettyinä aikoina”²⁶⁵ sekä “jäinen meri säteilee kylmyyttä”.²⁶⁶ Luontoa ja ääriolosuhteita esitetään lisäksi aineistossa kuvien avulla. *This is Finland* -lehdessä 2018 eräs kuva esittää arktista luonto korkeiden lumikinosten ja lumeenhautautuneiden kynttiläkuusien avulla, joiden joukossa kahlaa iloisesti hymyilevä nainen.²⁶⁷ Toisessa luonnon kuvauksessa iloisesti hymyilevät mies ja nainen kelluvat kelluntapuvuissa jäisessä meressä taustallaan jäänmurtaja.²⁶⁸ Arktisen luonnon kuvauksiin liitetään myös eräässä kuvassa luminen maisema ja pimeällä taivaalla näkyvät revontulet.²⁶⁹ Vastaavat visuaaliset representaatiot toistuvat läpi aineiston ja keskeiseksi nostetaan lumi, jää, pimeys ja toisaalta yötön yö ja erilaiset valoilmioit kuten revontulet sekä kylmyys. Karuista kuvauksista huolimatta kuvissa esitetyt henkilöt näyttävät nauttivan olosuhteista hymyillen.

Ilmastonmuutoksen ja ääriolosuhteiden suhdetta kuvaillaan sanojen ja kuvien muodostamien representaatioiden avulla. Suoria viittauksia tähän suhteeseen tehdään useita, esimerkiksi: “dramaattisimmat ilmastonmuutoksen vaikutukset voidaan jo tuntea arktisella alueella”,²⁷⁰ “arktinen alue on äärimmäisen haavoittuvainen ekosysteemi” sekä “ilmastonmuutos aiheuttaa lyhyemmät talviajat ja pienentää jään peittämää osuutta”.²⁷¹ Kuvissa esitetään esimerkiksi arktisen alueen sulavaa jäätä.²⁷² Avainsanoihin (“ilmastonmuutos”, “haavoittuvaisuus”,

---

²⁶³ UM 2017, 18–19: “extreme Arctic conditions – chilling cold, snow, ice and darkness”; “harsh conditions in Finnish Lapland”. Oma käännös.

²⁶⁴ UM 2016, 7: “The long, cold winter”. Oma käännös.

²⁶⁵ UM 2016, 10: “In Lapland above the Arctic Circle, the sun doesn’t set at all during a certain period”. Oma käännös.

²⁶⁶ UM 2017, 2–3: “The icy sea radiates coldness”. Oma käännös.

²⁶⁷ UM 2018, 35.

²⁶⁸ UM 2017, 2–3.

²⁶⁹ UM 2017, 38.

²⁷⁰ UM 2016, 16: “Most dramatic impacts of climate change are already being felt in the Arctic region”. Oma käännös.

²⁷¹ UM 2019, 24–27: “Arctic regions are extremely vulnerable ecosystems”; “shorter winter periods and reduced ice coverage caused by climate change”. Oma käännös.

²⁷² UM 2016, 16.

“muutokset”), metaforiin (“voidaan jo tuntea”) sekä kuviin perustuvat representaatiot ilmastonmuutoksen ja ääriolosuhteiden välisestä suhteesta mukailevat käsitystä arktisen alueen ympäristön muutoksista, jotka tulevat vaikuttamaan olosuhteisiin tulevaisuudessa.²⁷³ Toisaalta ääriolosuhteiden ja ilmastonmuutoksen kuvaukset ovat keskenään ristiriidassa, johon aineistossa ei oteta kantaa; ilmastonmuutoksen katsotaan “lieventävän” ääriolosuhteita, mutta samaan aikaan ilmastonmuutoksen etenemisen kerrotaan lisäävän kysyntää Suomen ääriolosuhteiden taidoille.²⁷⁴

Ääriolosuhteet ja luonto kuvaavat yhtäältä luonnonmukaista arktisuutta, toisaalta ne voidaan nähdä maakuvassa käytettävien tilallistuksien välineenä; esimerkiksi Anholtin mukaan juuri alueeseen sidotut viestit ovat uskottavimpia maakuvan osia.²⁷⁵ Tulkitaan näitä esityksiä kummasta näkökulmasta tahansa (tai molemmista kuten tässä tutkielmassa), keskeistä on, että ne toimivat alustana kuvauksille sosiaalisesti rakentuneesta arktisuudesta ja maakuvalla keskeisestä kansallisesta identiteetistä. Maakuvan tarkoituksena onkin kuvailla ominaisuuksien lisäksi olemusta, jota alue ja sen piirteet edustavat.²⁷⁶ Tavanomaisesti arktisuuden ääriolosuhteet ovat toimineet alustana sosiaalisesti rakentuneille kuvauksille ankarasta selviytymistaistelusta, vaativista seikkailuista ja näiden tuottamasta maskuliinisuudesta.²⁷⁷ Suomen maakuvassa, *This is Finland* -lehden tapauksessa nämä sosiaaliset kuvaukset on kuitenkin käännetty uudelleen, ja ääriolosuhteisiin ja arktiseen luontoon yhdistetään kielellisiä kuvauksia iloisista, olosuhteista nauttivista ihmisistä ja yhteisöistä sekä tekstuaalisesti että visuaalisesti. Lisäksi on syytä huomata, että läpi aineiston kuvissa korostetaan naisia arktisuuden toimijoina miesten rinnalla.²⁷⁸ Voidaan kyseenalaistaa, onko arktisuuden kaltaista käsitettä tarpeen käsitellä sukupuolittuneiden maskuliinisuuden tai feminiinisuuden kuvausten kautta. Kuitenkin suhteessa arktisuuden maskuliiniseen määritelmään naisten korostus näyttää olevan Suomen maakuvatyössä toistuvaa ja tarkoituksenmukaista, joten käsittelen sitä sille annettun huomion valossa. Se, onko tällaisten kuvausten tuottaminen tarpeen, on kysymys johon tämä tutkielma ei ota kantaa.

---

²⁷³ Ks. esim. Maxwell 1992, 11–12.

²⁷⁴ UM 2017, 18–19.

²⁷⁵ Anholt 2007, 6.

²⁷⁶ Kotler et al. 1993.

²⁷⁷ Nielsen Gremaud 2017.

²⁷⁸ UM 2016, 28, 37; UM 2017, 2–3, 14–17; UM 2018, 14–15, 35; UM 2019, 34.

Hymyileviä ja nauravia naisia korostavan kuvamaailman lisäksi ilo ja arktisuuden tuottama onnellisuus ovat esillä läpi aineiston tekstuaalisesti, avainsanojen kautta esimerkiksi: “suomalaiset viettävät talvensa jäätävissä lämpötiloissa ja pimeydessä, mutta ottavat siitä ilon irti”,²⁷⁹ “pohjoisen luonto kutsuu meitä testaamaan rajojamme”²⁸⁰ sekä “riemastuvat tilaisuudesta leikkiä vedessä jään seassa”.²⁸¹ Lisäksi aineistossa hyödynnetään erilaisia metaforia arktisuuden myönteisyyden korostamiseksi, esimerkiksi: “kylmä on uusi kuuma”²⁸² ja “arktisuuden voimaa kaikille”.²⁸³ Arktisuudesta nauttiminen käännetään aineiston toisessa hallitsevassa kehyksessä, innovaatioiden arktisuudessa lähtökohdaksi kekseliäisyydelle ja erilaisille innovaatioille. Suhteessa sosiaalisesti rakentuneeseen ulottuvuuteen kehykset näyttävätkin ikään kuin seuraavan toisiaan; ääriolosuhteiden ja arktisen luonnon kuvaukset ääriolosuhteiden arktisuuden kehyksessä mahdollistavat seuraavan kehyksen käyttämisen sitomalla sen osaksi maakuvan kontekstissa uskottavia viestejä alueellisista ominaisuuksista ja olemuksista, joita Suomi edustaa.

Arktisuuden esittämisessä on perinteisesti käyty kamppailua siitä, esitetäänkö arktinen alue äärimmäisen niukkana vai yltäkylläisenä luonnonvarojen aarreaittana.²⁸⁴ *This is Finland* -lehdessä arktisiin luonnonvaroihin tehdään pesäero; “salaisuus Suomen menestykseen [koulutuksessa] piilee niukkuudessa. Kyky oppia ja innovoida on lähestulkoon ainoa luonnonvaramme”.²⁸⁵ Luonnonvarojen niukkuutta vastoin esitetään aineetonta yltäkylläisyyttä, johon liitetään ääriolosuhteiden kehyksessä iloisuus ja sukupuolten tasa-arvo. Karu ja niukka luonto esitetään arktisuuden kuvauksille tyypillisesti koskemattomana erämaana, esimerkiksi visuaalisesti lumisina ja jäisinä tunturialueina, jossa ei näy jälkiä ihmisistä tai eläimistä. Tekstuaalisesti kylmyys ja pitkät talvet korostuvat olosuhteiden kuvauksissa. Toisaalta käsityksiä

---

²⁷⁹ UM 2017, 18–19: “Finns spend their winters in freezing temperatures and darkness but they have learnt to make the most of it”. Oma käännös.

²⁸⁰ UM 2019, 38: “The northern natural environment invites us to test our limits”. Oma käännös.

²⁸¹ UM 2017, 2–3: “are overjoyed at the opportunity to play among blocks of ice in the water”. Oma käännös.

²⁸² UM 2017, 18: “COLD IS THE NEW HOT”. Oma käännös.

²⁸³ UM 2017, 14: “ARCTIC POWERS FOR EVERYONE”. Oma käännös.

²⁸⁴ Duda 2017, 41.

²⁸⁵ UM 2018, 4: “The secret of Finnish excellence [in education] lies in scarcity. The ability to learn and innovate is almost the only natural resource we have”. Oma käännös.

arktisuudesta muokannee myös artikkeleiden konteksti, jossa värikkäät ja moninaiset visuaaliset representaatiot ympäröivät arktisuuden esityksiä. Käsitteisiin eivät vaikuta ainoastaan suorasti tai epäsuoraan arktisuuteen liitetyt representaatiot vaan myös esityksen konteksti.²⁸⁶

Ääriolosuhteiden arktisuuden kehys kokoaa yhteen merkittävän osan *This is Finland* -lehdessä käytetyistä arktisuuden representaatioista kuitenkin pakottamatta niitä liian tiukasti rajattuun muottiin. Kehyksen avulla on mahdollista tarkastella niin luonnonmukaisia kuin sosiaalisesti rakentuneita ulottuvuuksia, jotka ovat maakuvaotyössä kietoutuneet toisiinsa. Kehyksen temaattisista kokonaisuuksista keskeisimpiä ovat karut ja kylmät ääriolosuhteet luonnonmukaisena, muokkaavana tekijänä, jotka ovat sosiaalisesti rakentuneet kuvauksiksi kekseliäisyydestä ja onnellisuudesta arktisella alueella pelkän selviytymisen sijaan. Keskeisiä ovat myös tasa-arvon kuvaukset ja visuaalisesti ääriolosuhteet henkilöityvät iloitseviin naisiin, poiketen voimakkaasti totutusta tavasta esittää arktisuutta ankarana ja miesten hallitsemana. Ääriolosuhteiden arktisuuden kehys toimii alustana sitä seuraavalle kehykselle, jota nimitän innovaatioiden arktisuudeksi. Kehys sitoo maakuvaotyön väitteet arktisuudesta maantieteellisesti arktiselle alueelle ja esittää tunnistettavia alueellisia kuvauksia väitteen tueksi. Luonnon kuvausten voidaan tulkita myös vastaavan Olinsia mukaillen maakuvan tehtävään alueen turismin edistäjänä ja etenkin visuaaliset kuvat pyrkivät houkuttelemaan vierailijoita.²⁸⁷

5.2 Innovaatioiden arktisuus

This is Finland -lehdessä esitetään arktisuutta ääriolosuhteiden lisäksi innovaatioiden ja teknologisen kehityksen kautta. Näitä esityksiä yhdistää analyysin perusteella innovaatioiden arktisuudeksi nimetty kehys, jonka teemoja esitetään 11:ssä artikkelissa 26:sta arktisuuteen viittaavasta artikkelista. Kuten vertailu edellisen kehyn esityksiin (19 artikkelia) osoittaa, osa artikkeleista hyödyntää molempia kehyksiä. Laajat artikkelikokonaisuudet nostavat esittämisen tapoja molemmista tunnistetuista kehyksistä ikään kuin toisiaan seuraten ja yhdistellen. Oletan, että erilaisia esittämisen tapoja yhdistelemällä voidaan vaikuttaa erilaisiin vastaanottajiin

---

²⁸⁶ Wendt 1995, 73.

²⁸⁷ Olins 2005, 172.

mukaillen sosiaalisen konstruktivismin näkemyksiä viestin välittämisestä.²⁸⁸ Analyysin perusteella innovaatioiden arktisuutta kuvataan kolmella tavalla: kekseliään luonteen, teknologian sekä suomalaisen tietotaidon (asiantuntijuuden) kautta. Kekseliäs luonne sitoutuu osittain arktisuuden määritelmään, sillä selviytymisen on katsottu vaativan kekseliäisyyttä.²⁸⁹ Sen sijaan teknologia ja tietotaito tai asiantuntijuus eivät kuulu totuttuihin tapoihin kehystää arktisuutta.

This is Finland -lehdessä tehdään suoria viittauksia innovaatioiden ja arktisuuden yhteyteen esimerkiksi esittämällä kuvissa erilaisia kehittyneitä laitteita arktisen luonnon keskellä, kuten eräässä kuvassa modernit virtuaalilasit arktisen kasvillisuuden peittämällä mättäällä.²⁹⁰ Vastakkainasettelu on kuitenkin perusteltua, sillä teknologia ja innovaatiot sidotaan yhteen arktisuuden kanssa vedoten arktiisten olosuhteiden vaatimaan kekseliäisyyteen, jonka avulla alueella on ollut mahdollista selviytyä ja kehittyä. Vaikka kekseliäisyys on kuulunut tapoihin kuvata arktisuutta, This is Finland -lehdessä tälle kekseliäisyydelle annetaan uudenlaisia nimityksiä. Avainsanoina esitetään esimerkiksi suomalaista arktista tietotaitoa (arctic knowhow)²⁹¹ ja metaforina suomalaista “lumibisnestä” (snow business).²⁹² Nimitykset mukailevat Medbyn näkemystä pohjoisesta tulevien ideoiden ja tuotteiden uudelleen brändäämisestä eksoottiseksi arktisuuden kautta. Tavoitteena on vaikuttaa arktisuuden ulkopuolella oleviin vastaanottajiin käsityksiä luoden.²⁹³ Kekseliäisyyttä esitetään myös suoraan kielellisesti, esimerkiksi: “pitkinä ja pimeinä talvina luovuus laitetaan todelliseen testiin”²⁹⁴ sekä “ei ole mikään pieni saavutus löytää vankkoja, kestäviä ratkaisua jäätävässä ja hauraassa ilmastossa toimimiseen”.²⁹⁵

Teknologiaa esitetään aineistossa visuaalisesti kuvina erilaisista laitteista, joita suomalaiset ovat kehittäneet ja testanneet arktisissa olosuhteissa. Kuvissa tätä teknologiaosaamista esitetään

---

²⁸⁸ Fierke 2001, 7–8.

²⁸⁹ Houltz 2013, 293.

²⁹⁰ UM 2016, 29.

²⁹¹ UM 2017, 4; 18–19.

²⁹² UM 2016, 14.

²⁹³ Medby 2014.

²⁹⁴ UM 2016, 7: “The long, cold winter is when [a chef’s] creativity is truly put to the test”. Oma käänös.

²⁹⁵ UM 2019, 24–27: “FINDING ROBUST, DURABLE SOLUTIONS FOR OPERATING IN FREEZING AND FRAGILE CLIMATES IS NO SMALL FEAT”. Oma käänös.

erityisesti meteorologiaan liittyvien laitteiden,²⁹⁶ jäänmurtajateknologian²⁹⁷ sekä erilaisten mobiili- ja virtuaalilaitteiden avulla.²⁹⁸ Erilaisten laitteiden esittelyä osana maakuvaa perustellaan globalisaation ja ilmastonmuutoksen luomilla tarpeilla; toisaalta suomalaista teknologiaa voidaan viedä esimerkiksi kehittyviin maihin, toisaalta ilmastonmuutos avaa arktista aluetta bisnesalueena ja suomalaisten kehittämät laitteet voivat olla avuksi tässä kehityksessä. Tähän asetelmaan tehdään lukuisia suoria sanallisia viittauksia, esimerkiksi: “Suomen Lapissa [on] maailmanluokan arktinen testiekosysteemi älykkäille liikennejärjestelmille ja automaattiselle ajamiselle”,²⁹⁹ “jotka hyötyvät arktisesta tietotaidosta ja satelliittiosaamisesta”³⁰⁰ sekä

Arktisella alueella, missä [ilmaston] lämpeneminen avaa hiljalleen aiemmin jäätyneitä merireittejä. Laivaliikenteen odotetaan tiivistyvän arktisilla vesialueilla, ja suomalaisilla asiantuntijoilla on paljon tarjottavaa palveluiden tuottamisessa, joiden avulla voidaan vahvistaa navigoinnin turvallisuutta jäisissä vesissä.³⁰¹

Teknologian esittäminen osana arktisuutta liittyy kehykseen monia uudenlaisia avainsanoja, metaforia ja kuvia, joista edellä vain osa. Teknologia on aiemmin liitetty arktisuuteen lähinnä automainoksissa, joissa markkinoidaan erilaisia kylmän ja liukkauden sietoon liittyviä ominaisuuksia.³⁰² Voidaan kuitenkin havaita, että näissä yhteyksissä arktisuuteen liittäminen esitetään eri tavoin kuin Suomen maakuvassa; laitteiden on totuttu *kestävän* arktisia olosuhteita, *This is Finland* -lehdessä arktisuuden katsotaan *olevan osa* laitteita. Laitteita ei ole ainoastaan viety arktisiin olosuhteisiin testattavaksi, vaan korkeatasoisen kehitystyön oletetaan myös tapahtuvan arktisissa olosuhteissa. Tavanomaisesti arktisiin olosuhteisiin on liitetty toiminnallisesti perinteiset elinkeinot, joihin kuuluvat esimerkiksi poronhoito, metsästys, kalastus, keräily ja

---

²⁹⁶ UM 2016, 14–17.

²⁹⁷ UM 2016, 17; UM 2017, 2, 20; UM 2019 26–27.

²⁹⁸ UM 2016, 29.

²⁹⁹ UM 2017 18–19: [There is a] a world-class Arctic testing ecosystem for intelligent transport systems and automated driving in Finnish Lapland. Oma käännös.

³⁰⁰ UM 2017, 4: “who will benefit from Arctic know-how and satellite expertise”. Oma käännös.

³⁰¹ UM 2016, 14–16: “Arctic region, where warming is gradually opening previously frozen sea routes. Shipping is expected to intensify in Arctic waters, and Finnish experts have plenty to offer when it comes to producing services to boost navigational safety in icy seas”. Oma käännös.

³⁰² Nokian renkaat 2019.

muut luontaiselinkeinot.³⁰³ Arktisuutta ei ole myöskään ollut tapana määrittää tuotettujen asioiden tai tehtyjen tekojen, vaan abstraktien mahdollisuuksien kautta.³⁰⁴ Suomen maakuvassa arktisuus ei ole tyhjä mahdollisuuksien alusta vaan toiminnallinen ja tuotteistaan tunnettu.

Innovaatioiden arktisuuden kehityksessä tuodaan esiin kekseliäisyyden ja teknologian lisäksi suomalaista arktista tietotaitoa. Arktista tietotaitoa ei ole totuttu esittämään osan arktisuutta, joten vertailukohtia arktisuuden määritelmään on haasteellista nostaa. Sen sijaan maakuvan määritelmään nojaten arktista tietotaitoa voidaan tulkita keskeisesti kahdella tavalla: yhtäältä maakuvan tarkoituksena on houkutella suoria kansainvälisiä sijoituksia ja toimia brändivientinä sekä toisaalta esitellä kuvatun kansakunnan erityispiirteitä.³⁰⁵ Esittelemällä valtiossa olevaa arktista tietotaitoa voidaan luoda perusta erilaisten yritysten sijoituksille Suomeen, jossa esitetään olevan saatavilla runsaasti osaavaa työvoimaa. Toisaalta arktisesta tietotaidosta tehdään *This is Finland* -lehdessä myös suomalaisten arktisuuden ääriolosuhteissa hioutunut erityispiirre, joka tekee kansakunnasta mielenkiintoisen ja erottaa sen muista kansoista. Tulkintaa tukevat läpi aineiston esiin nousevat huomiot, esimerkiksi: “tämän hetken arktinen buumi on luonut vahvan kysynnän suomalaiselle arktiselle osaamiselle”³⁰⁶ ja “tulevaisuudessa tätä ammattitaitoa käytetään yhä enemmän ympäri maapallon, kun maailma suuntautuu arktisiin vesialueisiin”.³⁰⁷

Kekseliäisyys, teknologia ja tietotaito jalostetaan kehityksessä selkeiksi vetovoimatekijöiksi ja vientituotteiksi, sillä läpi aineiston tehdään suoria viittauksia yhteistyön mahdollisuuksiin ja suomalaisen osaamisen kysyntään kansainvälisillä markkinoilla. Tämä voidaan tulkita pyrkimyksenä vaikuttaa valtion vaikutusvaltaan ja maineeseen kansainvälisesti, jopa saada uusia yhteistyön mahdollisuuksia maakuvia muokkaamalla. Anholt onkin todennut, että maakuvat ja maine ovat valtioille työkalu, jonka avulla voidaan saavuttaa juuri vaikutusvaltaa ja yhteistyön

---

³⁰³ Jona 2011, 143.

³⁰⁴ Nielsen Gremaud 2017, 208–209.

³⁰⁵ Olins 2005, 172; Anholt 2010, 100.

³⁰⁶ UM 2017, 18–19: “In today’s Arctic boom there is strong demand for Finnish Arctic know-how”. Oma käänös.

³⁰⁷ UM 2017, 2–3: “In the future, this expertise will be used even more around the globe, as the world turns to the Arctic waters!”. Oma käänös.

mahdollisuuksia.³⁰⁸ Tämä on kuitenkin haasteellista, sillä valtiot eivät voi muuttaa maakuviaan täysin, sillä ne nojautuvat vahvasti vakiintuneisiin käsityksiin, kuten Hakala toteaa tutkimuksessaan.³⁰⁹ Teknologian ja arktisten innovaatioiden esittäminen on kuitenkin uskottavaa, sillä Suomi tunnetaan kansainvälisesti innovatiivisena valtiona ja lisäksi suomalaiset yritykset ovat menestyneet tekniikan alalla.³¹⁰ Ne yhdistetään toiseen uskottavaan maakuvan ominaisuuteen, alueellisista tekijöistä ja kansallisesta identiteetistä kumpuavaan arktisuuteen.

Valitun innovaatioiden kehysten avulla on mahdollista tarkastella sosiaalisesti rakentuneita arktisuuden esityksiä. Teknologian ja arktisten innovaatioiden kehys liittyy arktisuuden yhteen maakuvatyön muiden kärkiteemojen; koulutuksen ja luotettavan liiketoiminnan kanssa.³¹¹ Kehys yhdistelee totuttuja arktisuuden esittämisen tapoja kekseliäisyyden kautta uudenlaisiin esityksiin teknologiasta ja tietotaidosta. Voidaan todeta, että kehys on uskottava, mutta uudenlainen suhteessa jaettuihin käsityksiin arktisuudesta ja määritelmiin maakuvasta. Kehys näyttää vastaavan Olinsin määrittelemistä maakuvan tavoitteista erityisesti suorien ulkomaisten sijoitusten tavoitteluun sekä brändivientiin.³¹² Innovaatioiden arktisuuden kehys kokoaa yhteen merkittävän osan *This is Finland* -lehdessä käytetyistä arktisuuden representaatioista, kuitenkin pakottamatta niitä liian tiukasti rajattuun muottiin. Kehyksen avulla voidaan tarkastella tapaa, jolla arktisuuteen liitetään uudenlaisia, sosiaalisesti rakentuneita representaatioita. Kehys rakennetaan ikään kuin seuraten ääriolosuhteiden arktisuuden asettamia suuntaviivoja.

5.3 Sanomatta jäävät teemat

Entmanin mukailen kehysanalyysi on luonteeltaan vertailevaa, ja tässä analyysissä vertailua on tehty suhteessa arktisuuden käsitteeseen sekä maakuvan viitekehukseen kontekstina.³¹³ Vertailun maakuvan asettamaan kontekstiin on tarkoitus näyttää, millaisista näkökulmista viestejä voidaan

---

³⁰⁸ Anholt 2005, 224–226.

³⁰⁹ Hakala et al. 2013, 542.

³¹⁰ Bloomberg Innovation Index 2019.

³¹¹ FPB 2017, 4.

³¹² Olins 2005, 172.

³¹³ Entman 1991, 25.

tulkita, arktisuuden määritelmän heijastelun tarkoituksena on ottaa kantaa arktisuudelle annettuihin merkityksiin ja viestin sisältöön avainsanojen, metaforien ja kuvien kautta. Sosiaalisesta konstruktivismista ammentaen arktisuuden esittäminen tarkoittaa valintojen tekemistä siitä, mitä otetaan osaksi tätä esitystä ja mitä suljetaan sen ulkopuolelle. Toisin sanoen analyysin aikana on muodostunut myös näkemys sanomatta jääneistä teemoista, joista keskeisiä ovat alkuperäiskansat ja arktisuuden historia, eläimet ja luonnon monimuotoisuus sekä selviytymistaistelu ja maskuliinisuus. Tarkastelen näitä teemoja lyhyesti esittäen mahdollisen tulkinnan siitä, miksi nämä teemat on jätetty maakuvan ulkopuolelle. Tarkoitukseni ei ole ottaa kantaa siihen, pitäisikö näiden teemojen ja niiden representaatioiden olla osa maakuvaa.

Arktisuuteen on tavanomaisesti liitetty kuvauksia alkuperäiskansoista ja arktisuuden historiasta, jota nykyäskäytännön mukaan pidetään kolonialistisena. Alkuperäiskansoja ja arktisuuden historiaa kuvaamalla arktisuus voidaan esittää alueellisena ja ei-valtiollisten toimijoiden hallitsemana ilmiönä.³¹⁴ Tällaiseen esittämiseen tähtäävät representaatiot eivät kuitenkaan kuulu *This is Finland* -lehdessä arktisuuden kehyksiin. Esimerkiksi arktisuutta tutkineen Nielsen Gremaudin mukaan arktiset valtiot näyttävätkin yhä kävelevän alkuperäisväestöjen yli arktisuuden kielellisissä esityksissä.³¹⁵ Suomen maakuvassa arktisuus liitetään toistuvasti valtiotason toimintaan, ja koko valtio kuvataan arktisuuden kautta; arktisuus on vaikuttanut koko kansan ominaispiirteisiin ja koko maa esitetään arktisena esimerkiksi olosuhteiden kuvauksissa. Maakuvatyössä ei oteta *This is Finland* -lehden artikkeleissa kantaa arktisen alueen määritelmään, ei eroteta arktista aluetta muusta Suomesta tai tehdä erottelua alkuperäiskansojen ja kantaväestön välillä. Suomen alueen arktiseen alkuperäisväestöön, saamelaisiin, viitataan aineistossa kerran; kuvalla Saamen lipusta Suomen kartalla.³¹⁶ Kartta on osa tapahtumakalenteria, eikä se ota kantaa siihen, keitä saamelaiset ovat tai mikä kantasuomalaisten suhde on saamelaisiin. Saamea ei myöskään listata Suomen virallisena kielenä lehden tiedoissa.

---

³¹⁴ Medby 2014.

³¹⁵ Nielsen Gremaud 2017, 204–205.

³¹⁶ UM 2019, 4–5.

Saamelaisten ja arktisuuden historian lisäksi maakuvassa ei esitetä eläimiä tai luonnon monimuotoisuutta. Esimerkiksi turismiyritysten tai järjestöjen arktisuutta esittämisestä tutut porot eivät ole mukana esitetyssä maakuvassa *This is Finland* -lehdessä.³¹⁷ Arktinen luonto kuvataan niukkana ja vähävaraisena, eivätkä luonnosta ammentavat elinkeinot nouse esiin osana maakuvaa. Arktisuuteen liitettyjä elinkeinoja ovat tavanomaisesti poronhoito, metsästys, kalastus, keräily ja muut luontaiselinkeinot.³¹⁸ Oletan, että näitä on pidetty vastakkaisina arktisuudelle annettujen uusien merkityksien; nykyaikaisuuden, teknologian ja arktisen tietotaidon rinnalla. Saamelaisten, historian ja luonnon monimuotoisuuden esittäminen kuuluvat perinteiseen arktisuuden kehikseen, jolle “nykyaikaisissa” arktisuuden kehiksissä *This is Finland* -lehdessä ei ole tilaa. Toisaalta arktisuuden esittäminen valtiotason teemana kantaa mukanaan lisäksi oletuksen siitä, että osa suomalaisista tai Suomesta ei voi olla muita “arktisempaa”.

Selviytymistaistelu, seikkailut ja maskuliinisuus lukeutuvat tavanomaisiin arktisuuden esittämisen tapoihin. Arktisuuden on kuvattu olevan ankaraa ja haastavaa, ja siitä selviytyminen vaatii taistelua, mutta tarjoaa kuitenkin myös seikkailuja. Näiden ominaisuuksien kuvailu on usein liittänyt miehet ja maskuliinisuuden arktisuuden toimijoiksi.³¹⁹ Suomen maakuvassa *This is Finland* -lehden tapauksessa esitetyt arktisuuden kehikset ovat kuitenkin tuoneet arktisuuden toimijoiksi myös naiset – etenkin iloitsevat ja onnelliset naiset. Suomalaisten kuvataan paitsi selviytyvän, myös nauttivan arktisuuden ääriolosuhteista. Myönteistä kuvausta voidaan selittää maakuvan tavoitteilla; tarkoituksena on edistää turismia, ulkomaisia sijoituksia ja brändivientiä sekä edistää valtion tunnettuutta, mainetta, asemaa ja yhteistyön mahdollisuuksia.³²⁰ Ilo, onnellisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo ovat näihin tavoitteisiin soveltuvia representaatioita – selviytymistaistelut, seikkailut ja maskuliinisuus ovat vastakkainen suunta, johon Suomen makea tekee *This is Finland* -lehdessä selkeän pesäeron, tulkintani mukaan selkeyden vuoksi.

---

³¹⁷ WWF, 2018.

³¹⁸ Joonas 2011, 143.

³¹⁹ Paradis et al 2018, 182.

³²⁰ Olins 2005, 172; Anholt 2010, 100.

Tarkastelemalla aineistoa, jossa edellä mainituista aiheista; alkuperäiskansat ja arktisuuden historia, eläimet ja luonnon monimuotoisuus sekä selviytymistaistelu ja maskuliinisuus ei puhuta, ei voida tulkita miten sanomatta jääneisiin teemoihin suhtaudutaan. Olisi houkuttelevaa tulkita Suomen sanoutuvan irti esimerkiksi kolonialismin historiasta ja kääntävän maakuvasaan uuden lehden arktisuudesta puhumisessa. Kuitenkaan ei ole selvää, hyväksytäänkö nämä aiheet hiljaa osaksi arktisuutta, jonka ei haluta “pilaavan” maakuva. Anholtin mukaan maakuvan tarkoituksena onkin esittää valtiota mahdollisimman myönteisesti uusien mahdollisuuksien saavuttamiseksi, joten osaltaan tällaisten valintojen tekeminen – jopa “kaunistelu” kuuluu maakuvien hallintaan.³²¹ On syytä huomata, että maakuvien hallinta ei ole tiedon puolueetonta jakamista vaan mielikuviiin vaikuttamista, jonka tarkoituksena on näkemykseni mukaan erityisesti määritellä käsitteiden ja ilmiöiden merkityksiä valtiolle edullisella tavalla. Tämä selittää osaltaan, miksi arktisuus esitetään kehyksissä verrattain yksipuolisesta näkökulmasta käsin, johon esimerkiksi edellä mainitut sanomatta jääneet teemat eivät sovi.

5.4 Yhteenveto: arktisuuden tarina

This is Finland -lehdestä nostetut arktisuuden kehykset; ääriolosuhteiden arktisuus ja innovaatioiden arktisuus sekä sanomatta jääneet teemat, kuten arktisuuteen tavanomaisesti liitettävät alkuperäiskansat, historia ja selviytymistaistelu, jäsentävät analyysin aikana muodostunutta käsitystä siitä, miten arktisuutta esitetään erilaisten representaatioiden avulla. Sisällön tarkastelun lisäksi olen jo kehyksien ja sanomatta jääneiden teemojen kuvauksissa sivunnut mahdollisia perusteluja ja tavoitteita arktisuuden esittämisen taustalla. Esitän analyysin perusteella, että aineistossa luodaan eräänlainen “arktisuuden tarina”, jonka kokonaisuuteen kehykset sisältöineen, perusteluineen ja tavoitteineen kuuluvat. Arktisuudelle rakennettu tarina sitoo nämä osat yhteen ja näyttää, miten ne ovat tulkintani mukaan lisäksi vuorovaikutuksessa ja sidoteisia keskenään. Toisin sanoen arktisuuden tarina on yhteenveto analyysin havainnoista, joita voitiin havaita lähes joka neljännellä aineiston sivulla This is Finland -lehdessä.

---

³²¹ Anholt 2007, xi.

Arktisuuden esittämiselle annetaan tulkintani mukaan *This is Finland* -lehdessä selkeä perustelu, joka on ilmastonmuutoksen globaali uhka ja vaikutus arktiseen alueeseen ja sen kautta koko maailmaan. Tämä näkökulma tuodaan esiin aineistossa melko suoraan, esimerkiksi: “ilmastonmuutos pienentää jään peittämää osuutta”, “on selvää, että ilmastonmuutos saa monet eri valtiot kiinnittämään huomiota arktisiin asioihin”³²² ja “dramaattisimmat ilmastonmuutoksen vaikutukset voidaan jo tuntea arktisella alueella”.³²³ Aineistossa esitetään, että arktisuudella on merkitystä ilmastonmuutoksen vuoksi. Toisin sanoen ilmastonmuutos on perustelu arktisuuden esittämiselle ja lisäksi osa arktisuuden esittämisen sisältöä. Tämä asetelma on nähtävillä esimerkiksi ääriolosuhteiden arktisuuden kehityksessä, joka esittää ilmastonmuutoksen vaikutuksia arktisiin olosuhteisiin. Huomioni mukaan ilmastonmuutos ja arktisuus ovat kietoutuneet diskurssissa – eivät ainoastaan Suomen maakuvaan, vaan laajemmin – niin tiiviisti, että on hankala erottaa, missä toinen alkaa ja toinen loppuu. Teemoilla tuetaan, perustellaan ja määritellään toisiaan myös *This is Finland* -lehdessä ja näin ollen osana Suomen maakuvaan.

Ilmastonmuutos on perustelu arktisuuden käsitteen merkitykselle, mutta käsitettä määritellään ja esitetään aineistossa monin tavoin. Keskeisimmät näistä tavoista muodostavat kaksi pääkehystä, ääriolosuhteiden arktisuuden ja innovaatioiden arktisuuden. Analyysin perusteella ääriolosuhteita esitetään kolmella keskeisellä tavalla: aineistossa puhutaan suoraan ääriolosuhteista, kuvaillaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia näihin olosuhteisiin ja esitetään ääriolosuhteistaan tunnetun arktisen luonnon ominaisuuksia sanoin ja kuvin. Ääriolosuhteet kuuluvat vakiintuneisiin tapoihin määritellä arktisuutta, ja luonnonmukaiset kuvaukset mukailevatkin totuttuja näkökulmia. Kuitenkin sosiaalisesti rakentuneet ääriolosuhteiden kuvaukset esittävät uudenlaista arktisuutta; arktisuuden karuista kuvauksista huolimatta kuvissa esitetään henkilöitä, jotka näyttävät nauttivan olosuhteista hymyillen. Sanallisesti arktisuudesta ei puhuta selviytymisenä, vaan nauttimisena. Arktisuudesta nauttiminen jalostetaan uudenlaiseksi näkökulmaksi, jossa juuri

---

³²² UM 2019, 24–27: “reduced ice coverage caused by climate change”; “It is clear that climate change is making a lot of different countries pay attention to Arctic issues”. Oma käänös.

³²³ UM 2016, 16: “most dramatic impacts of climate change are already being felt in the Arctic region”. Oma käänös.

arktisuus on antanut suomalaisille monia positiivisia ominaisuuksia; iloa, kekseliäisyyttä ja tietotaitoa. Näitä kuvauksia on niin laajasti, ja niitä esitetään erillään ääriolosuhteista, että on perusteltua käsitellä niitä omana kehyksenään: innovaatioiden arktisuutena. Innovaatioiden arktisuutta kuvataan kolmella tavalla: kekseliään luonteen, teknologian sekä suomalaisen tietotaidon (asiantuntijuuden) kautta. Kekseliäs luonne sitoutuu osittain arktisuuden määritelmään, sillä selviytymisen on katsottu vaativan kekseliäisyyttä.³²⁴ Sen sijaan nykyaikainen teknologia ja tietotaito tai asiantuntijuus eivät kuulu totuttuihin tapoihin kehystää arktisuutta.

Tunnistamani kehykset antavat sisällön arktisuuden esittämiselle; toisin sanoen korostavat tiettyjä olemuksia ja ominaisuuksia ja tekevät toiset näkymättömäksi kuten kehystäminen Gamsonia mukaillen toimii.³²⁵ Median agendan asettamisen ja laajentamisen näkökulmia mukaillen ne myös määrittelevät, kuinka laajasti ja millä tavalla arktisuutta tulee käsitellä. Ääriolosuhteiden arktisuuden ja innovaatioiden arktisuuden kehysten perusteella arktisuutta tulee käsitellä suhteessa niihin olosuhteisiin, jotka sen muodostavat. Nämä olosuhteet tulee kuitenkin nähdä positiivisena muokkaavana tekijänä; ei selviytymistä vaativana “karuna kohtalona”. Aineiston mukaan arktisuus jalostuu iloksi, tasa-arvoksi, kekseliääksi luonteeksi ja lopulta tietotaidon synnyttämäksi teknologiaksi ja innovaatioiksi, joita esitetään aineistossa sanoilla ja kuvilla.

Arktisuuden esittämiselle annetaan tulkintani mukaan *This is Finland* -lehdessä myös tavoitteita, jotka ovat suomalaisen arktisen tietotaidon kansainvälinen vienti, toisaalta suorien sijoitusten houkuttelu osaavan työvoiman esitysten kautta ja lopulta yhteistyön tavoittelu arktisuuden avulla. Näitä tavoitteita voidaan tulkita representaatioiden kautta ja erityisesti ne ovat esillä sanallisesti esimerkiksi: “Suomi haluaa vahvistaa arktista yhteistyötä ja sen jatkuvuutta, aina korkeimmalle poliittiselle tasolle saakka”, “Suomen osaaminen arktisuuden aiheissa ei jää toiseksi kellekään”,³²⁶ “tulevaisuudessa tätä asiantuntijuutta käytetään ympäri maapalloa, kun maailma kääntää

---

³²⁴ Houlitz 2013, 293.

³²⁵ Gamson 1989, 157.

³²⁶ UM 2019; 24–27: “Finland is looking to strengthen Arctic cooperation and its continuity, right up to the highest political level”; “Finnish expertise in all things Arctic is second to none”. Oma käännös.

katseensa arktisiin vesiin”³²⁷ sekä “Suomella on tarjottavanaan maailmalle myös muita arktisuuden raaka-aineita”.³²⁸ Suomen asiantuntijaidentiteetin ottaminen ei ole yllättävä havainto, sillä myös muut arktiset valtiot ovat pyrkineet ottamaan erilaisia “rooleja” osana arktisuutta, kuten Norja arktisena johtajana ja Kanada arktisuuden “omistajana”. Tulkitsen roolien jakoa yritysvertauksen kautta. Jos valtiot perustaisivat “Oy Arktisuus Ab:n”, Suomi tavoittelee aineiston perusteella asiantuntijan salkkua, jos Kanada nähdään omistajana ja Norja esimiehenä.

Arktisuuden tarina on upotettu merkittäväksi osaksi Suomen maakuvaan, mikä tarkoittaa myös muiden, sitä ympäröivien aiheiden ja teemojen vaikuttavan siihen. Tällaisia teemoja näyttävät olevan esimerkiksi koulutus ja ratkaisukeskeisyys. Arktisuudelle annettu tarina kulkee yksinkertaistettuna tulkintana näin: ilmastonmuutos on globaali uhka, johon arktisuus liitetään laajasti. Suomi on arktinen toimija (joka osoittaa tämän roolin esimerkiksi toteamalla, että on myös ei-arktisia toimijoita; “olemme selvästi huomanneet trendin, jossa *ei-arktiset valtiot* ja järjestöt ovat osoittaneet mielenkiintoa”³²⁹) ja esittää arktisuuttaan suhteessa ääriolosuhteisiin ja innovaatioihin; ääriolosuhteet ovat osa perustelua arktisuudelle, innovaatiot osa arktisuuden tavoitteita. Suomi ehdottaa maakuvasaan yhteistyötä kertomalla arktisuudestaan ja sitoo sen samalla muihin teemoihin; ympäristöön, teknologiaan ja sukupuolten tasa-arvoon. Esitän, että käytetyt representaatiot rakentavat kehykset ja tarinan, jolla voidaan nähdä olevan tarkoitus vaikuttaa Suomen maineeseen ja vaikutusvaltaan osana kansainvälistä, arktisuuden osalta.

Tulkintani rakentuu suhteessa arktisuuden määritelmän teoreettiseen pohjaan ja se sijoittuu maakuvan analyttiseen viitekehykseen. Se on eräs mahdollinen tulkinta arktisuuden esittämisestä, ja se on perusteltu suhteessa *This is Finland* -lehden aineistoon. Kuitenkin on syytä huomata, että arktisuuden esittämistä voitaisiin tulkita myös toisin esimerkiksi riippuen siitä, miten arktisuuden käsite on määritelty. Kuten sosiaalisen konstruktivismin kirjon periaatteita tarkastellessa voidaan huomata, tulkinnat ovat suhteessa moniin ympäröiviin käsityksiin ja voivat

---

³²⁷ UM 2017, 2–3: “In the future, this expertise will be used even more around the globe, as the world turns to the Arctic waters”. Oma käänös.

³²⁸ UM 2017, 14–17: “Finland has other Arctic raw materials to offer the world”. Oma käänös.

³²⁹ UM 2019, 24–27; “we have clearly seen a trend where *non-Arctic states* and organisations have shown an increased interest”. Oma käänös.

vaihdella kontekstista eli ajasta, paikasta ja niiden tekijästä riippuen.³³⁰ Tämän vuoksi olen mahdollisimman selkeästi avannut käyttämäni käsitteet ja teoreettiset taustat, jotka tukevat esittämäni tulkintaa ja vahvistavat tekemiäni oletuksia. Kuitenkin Kuypersia mukaillen kehysanalyysin tarkoituksena ei ole esittää jokaista tehtyä havaintoa, vaan perustella tehtyä tulkintaa havaintoihin nojaten.³³¹ Toisin sanoen jos olisin tulkinut kehyksiä toisella tavalla, olisin todennäköisesti esittänyt niiden tueksi aineiston representaatioita toisin. Olen kuitenkin esittänyt arktisuuden representaatioita mahdollisimman laajasti ja lisäksi huomioinut teemat, joita ei mainita aineistossa. Tämän vuoksi valitsemani kehykset ja niistä nousut arktisuuden tarina ovat uskottava tapa jäsenellä Suomen arktisuuden esittämistä osana maakuva, joka näyttää osin sitoutuvan käytyyn keskusteluun arktisuudesta ja osin tuottavan uudenlaisia representaatioita.

6. Johtopäätökset

Arktisen alueen ja siitä kumpuavan arktisuuden on nähty nousseen kansainvälisesti niin keskeiseksi, että puhutaan jopa suoranaisesti “arktisestä buumista”, jonka väitetään osaltaan johtuvan ilmastonmuutoksesta. Toisaalta arktisuuden ilmiötä on tarkasteltu jo ennen ilmastonmuutoksen nousua kansainväliseen keskusteluun; aiemmin puhuttiin (ja osin edelleen) arktisen alueen resurssikilpailusta ja arktisuuden mahdollisuuksista. Näistä monista näkökulmista huolimatta arktisuuden käsite on totuttu kuvaamaan kuitenkin vakiintuneena ja yksipuolisena, toisaalta vaikeaselkoisena ja abstraktina. Tämän tutkielman tavoitteena on ollut tarkastella, miten arktisuutta esitetään osana Suomen maakuva. Käsitteen määrittäminen ja esittäminen on kuvattu valtion vallankäytön välineenä, jonka avulla voidaan vaikuttaa kansainvälisiin vastaanottajiin. Tutkielma on tapaustutkimus arktisuuden esittämisestä *This is Finland* -lehdessä, eräässä Suomen keskeisessä maakuva-työn kanavassa. Arktisuuden esittämistä on tarkasteltu representaatioiden kautta, joita tunnistetaan avainsanojen, metaforien ja kuvien avulla.

---

³³⁰ Fierke 2001, 7–8.

³³¹ Kuypers 2009, 198–199.

Tulkitsemalla arktisuuden esittämisen sisältöjä voidaan todeta, mitkä ovat Suomen “arktisuuden tarinan” perustelut ja tavoitteet. Kehysanalyysin perusteella arktisuutta esitetään monin erilaisin representaatioin, joista osa toistaa totuttuja arktisuuden määritelmiä ja osa esittää arktisuutta uudella tavalla. Keskeiset representaatiot on sidottu kahteen kehykseen; aineistossa esitetään tulkintani mukaan sekä ääriolosuhteiden arktisuutta että innovaatioiden arktisuutta, jotka vuorovaikuttavat ja täydentävät toistensa käsitystä arktisuudesta. Ääriolosuhteiden kuvaukset sitovat arktisuuden osaksi Suomen maakuvaan alueellisten ominaisuuksien avulla esittäen erämaita, karua ja niukkaa luontoa sekä kylmyyttä, lunta ja jäätä. Toisaalta ääriolosuhteita esitetään uudenlaisten sosiaalisesti rakentuneiden representaatioiden kautta. Arktisuuteen on aiemmin liitetty selviytyminen, ankaruus ja maskuliinisuus, mutta *This is Finland* -lehdessä nämä korvataan menestyksellä, ilolla ja sukupuolten tasa-arvolla. Innovaatioiden arktisuuden kehyksessä arktisuutta esitetään kekseliään luonteen, teknologian sekä suomalaisen tietotaidon kautta. Kekseliäisyys ammentaa arktisuuden määritelmästä, teknologia ja tietotaito tuovat uusia näkökulmia arktisuuteen ja sitovat sen osaksi Suomen suuntautumista osaamisvientiin.

Suomen maakuvasaan esittämä arktisuus perustellaan aineistossa ilmastonmuutoksen globaalilla uhalla, joka on tehnyt arktisuudesta kansainvälisesti keskeisen ilmiön. Tämä näkökulma sitoutuu aikaisempaan tutkimukseen arktisuudesta, jossa on vahvistunut käsitys ilmastonmuutoksen ja arktisuuden tiiviistä suhteesta. Tulkintani mukaan arktisuuden esittämisen tavoitteena on osaltaan vastata ilmastonmuutoksen globaaliin haasteeseen rakentamalla kuvaa Suomesta ja suomalaisista arktisuuden asiantuntijoina, joiden tietotaidon avulla voidaan ratkaista näitä ongelmia. Lisäksi tavoitteena on esittää Suomi yhteistyöhaluisena kansainvälisten yhteistyömahdollisuuksien saavuttamiseksi, joka voidaan sitoa tavoitteeseen kansainvälisen aseman muuttamisesta. Toisaalta kehysten sisältöä voitaisiin tulkita myös maakuvan yleisten tavoitteiden (turismin, suorien ulkomaisten investointien ja brändiviennin) kautta: luonnon ja iloisen kansan kuvaukset todennäköisesti edistävät turismia, teknologian ja osaamisen kuvaukset sijoituksia. Yhdessä molemmat kehykset ja maakuvan kokonaisuus mahdollistavat Suomen brändiviennin. Molemmat tulkinnat korostavat arktisuuden esittämistä strategisena ulkopoliittisena vallankäyttönä.

Aikaisemman tutkimuksen ja sosiaalisen konstruktivismin lähtökohtien perusteella oletin, että arktisuutta on mahdollista rakentaa kielen avulla. Tutkielman perusteella näyttää siltä, että Suomi rakentaa arktisuutta kielen avulla; arktisuutta esitetään osittain tavanomaisin representaatioin, mutta lisäksi luodaan uudenlaisia käsityksiä arktisuudesta. Tämä on mahdollista uudenlaisten arktisuuden representaatioiden sitomisella tavanomaisiin, tunnistettaviin ja uskottaviin tapoihin käsitellä arktisuutta. Esimerkiksi ääriolosuhteiden luonnonmukaiset esitykset ovat varsin tavanomaisia, sosiaalisesti rakentuneet käsitykset selviytymisestä taas on korvattu kuvauksilla menestyksestä. Tutkielma ei kuitenkaan ota kantaa siihen, miten nämä esittämisen tavat vaikuttavat vastaanottajiin tai vaikuttavatko ne. Keskeistä on valtion toiminta käsitysten muuttamiseksi, mikä kertoo halusta vaikuttaa vastaanottajiin, omaan asemaan ja näin ollen käyttää valtaa. Analyysiin vedoten väitän, että Suomi toimii tällä tavalla. Tutkielma on osaltaan osoitus siitä, että maakuvien keinoin voidaan pyrkiä vaikuttamaan ja jakamaan merkityksiä. Sen vuoksi on perusteltua esittää, että maakuvat ovat voimakas väline informaatiotulvassa, jossa vastaanottajat ovat halukkaita tarttumaan yksinkertaistuksiin monimutkaisista ilmiöistä.

Arktisuuden käsite on itsessään keskeinen kansainvälisen politiikan alalla ilmastonmuutoksen ja Suomen tapauksessa ulkopoliittisen strategian vuoksi. Kuitenkin arktisuuden käsite on lisäksi eräs esimerkki käsitteen määrittelystä ja kielen avulla käytettävästä vallasta osana maakuva. Käsitteiden määrittelyn ja kielen vaikuttavuuden tarkastelu osana kansainvälistä politiikka korostuu sosiaalisen konstruktivismin teorioissa, joiden varaan myös tämän tutkielman teoreettinen perusta rakentuu. Käyttämällä käsitteitä ja rakentamalla representaatioita esimerkiksi tekstuaalisten avainsanojen ja metaforien sekä visuaalisten kuvien avulla on mahdollista vaikuttaa jaettuihin käsityksiin – ja sosiaaliseen todellisuuteen. Tutkielma esittelee erään tapauksen tällaisesta valtioiden ulkopoliittisesta toiminnasta maakuvien avulla. Tällaisen toiminnan tarkastelu on keskeistä, sillä maakuvien tavoitteena on vaikuttaa toisen maan kansalaisiin – ne ovat siis osa informaatiovaikuttamisen ilmiötä, joka puhuttaa tällä hetkellä kansainvälisen politiikan tieteenalalla ja laajemmin julkisessa keskustelussa. Tästä näkökulmasta erilaisten käsitteiden esittämisen tarkastelu on ajankohtainen tutkimustehtävä, johon

kansainvälisen politiikan tieteenalalla tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Tutkielmaa mukaillen tämä on mahdollista esimerkiksi soveltaen mediatutkimuksesta tuttua kehysanalyysia.

Tutkielman perusteella on selvää, että kehysanalyysin avulla voidaan tutkia kansainvälisen politiikan tutkimuksen kannalta keskeisiä ilmiöitä suhteessa niiden sisältöön, perusteluihin ja tavoitteisiin. Voidaankin todeta, että kehysanalyysi soveltuu monenlaisten ilmiöiden tulkintaan kuitenkin suhteessa riittävän tarkasti määriteltyihin käsitteisiin ja kontekstiin. Käsitteiden mahdollisimman tarkka määrittely on keskeinen osa kaikkia tutkimuksia, etenkin kun muodostetut tutkimusasetelmat ovat tiukasti sidoksissa kontekstiin, jossa ne esitetään. Tällainen reflektivistinen tulkinnallisuus vaatii tuekseen kattavat perustelut. Lisäksi tämä on keskeistä tutkielmassa esitetyn näkemyksen valossa; määrittelemällä käsitteitä tietyllä tavalla ja antamalla ilmiöille tietynlaisia merkityksiä voidaan käyttää valtaa. Myös tuotettavan tutkimuksen on oltava kriittinen käytettyä valtaa kohtaan. Tuomalla esiin tulkintani arktisuuden representaatioista osallistun arktisuuden korostamiseen ja osaltani alleviivaan aiheeseen kohdistettua huomiota.

Tutkielman rajoitteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Tutkielman asettamissa puitteissa on mahdotonta luoda kaikenkattavaa näkemystä arktisuuden ilmiöstä, minkä vuoksi olen rajannut tutkielman koskemaan arktisuuden esittämistä osana Suomen maakuvaotyötä ja aineiston kautta *This is Finland* -lehteä vuosina 2016–2019. Arktisuuden esittämisestä luotu näkemys on näin ollen kontekstisidonnainen paitsi Suomen maakuvaan myös lehden muodostamaan tapaukseen, jossa sitä on tarkasteltu. Tulevaisuudessa tutkielman asettamia lähtökohtia arktisuuden tarkastelulle voidaan täydentää esimerkiksi toisella aineistolla kuten Suomen maakuvaotyön strategiaa seuraavilla sosiaalisen median kanavilla. Toisaalta voitaisiin myös asettaa uudenlainen näkökulma; tämä tutkielma on kuvannut miten valtio esittää arktisuutta maakuvaan, mutta maakuvat ovat kuitenkin olemassa myös vastaanottajien muodostamina käsityksinä, joiden tarkasteluun tutkielma ei ota kantaa. Tulevaisuudessa on mahdollista tarkastella, ovatko arktisuudelle annetut merkitykset välittyneet vastaanottajille ja vaikuttaneet heidän mielikuviinsa arktisuudesta ja Suomesta sen edustajana. Toisaalta arktisuutta on käsitelty tutkielmassa esimerkkinä käsitteen määrittelemisestä osana maakuvaa; voidaan siis pohtia myös

tutkimusasetelmia, joissa tarkastellaan jotain toista käsitettä osana maakuvatyötä. Mahdollinen tutkimusasetelma on myös valtioiden itsensä etsimisen tarkastelu; Suomi näyttää määrittelevän itseään arktisuuden kautta, mistä kertovat lukuisat maininnat maakuvasa. Tulevaisuudessa voitaisiin tutkia, miten muut valtiot etsivät ja löytävät itsensä tiettyjen käsitteiden kautta.

Lopuksi kokoan yhteen tutkielman aikana muodostuneen näkemykseni arktisuuden esittämisen merkityksestä. Arktisuus esitetään maakuvasa keskeisenä käsitteenä, mistä kertovat maininnat lähes neljäsosalla aineiston kokonaissivumäärästä. Esittämisen tavoitteena on mielikuvien muuttaminen – ei ainoastaan arktisuudesta, vaan itse valtiosta kuten maakuvatyön kontekstiin kuuluu. Arktisuuden uudelleen määrittelemisen on väline valtion itsensä etsimiselle ja löytämiselle muuttuvassa maailmassa. Tutkielman perusteella näyttää siltä, että Suomi osaltaan pitää kiinni vanhasta; esimerkiksi luonto on edelleen keskeinen representaatio. Toisaalta maakuvasa tuodaan esiin uudenlaisia piirteitä; suomalainen ei aina ole hiljaa ja ajea, vaan menestyy ja nauraa. Voisi sanoa, että Suomi korvaa This is Finland -lehdessä perinteisen asetelman “suo, kuokka ja Jussi” näkemyksellä, jossa “lumi, teknologia ja nainen” edustavat arktisuutta ja näin ollen rakentavat osaltaan Suomen maakuva. Tutkielman puitteissa ei voida ottaa kantaa siihen, onnistuuko Suomi juurruttamaan vastaanottajien mieliin tämän uuden näkökulman arktisuuteen ja maakuvaansa. Voidaan kuitenkin todeta, että yritystä ainakin on, sillä samat arktisuuden teemat toistuvat johdonmukaisesti läpi This is Finland -lehden. Suomi käyttää valtaa määrittelemällä arktisuuden käsitettä ja samalla sitoo arktisuuden osaksi omaa olemustaan.

7. Lähteet

Primääriaineisto

UM, Ulkoministeriö (2016) *This is Finland*. Saatavissa:
<<https://toolbox.finland.fi/life-society/this-is-finland-magazine-2016/>> Luettu 28.2.2019.

UM, Ulkoministeriö (2017) *This is Finland*. Saatavissa:
<<https://toolbox.finland.fi/life-society/this-is-finland-magazine-2017/>> Luettu 28.2.2019.

UM, Ulkoministeriö (2018) *This is Finland*. Saatavissa:
<<https://toolbox.finland.fi/life-society/finland-magazine-2018-2019/>> Luettu 28.2.2019.

UM, Ulkoministeriö (2019) *This is Finland*. Saatavissa:
<<https://toolbox.finland.fi/e-publications/this-is-finland-magazine-2019-2020/>>
Luettu 28.2.2019.

Sekundääriaineisto

Adler, E. (1997), “Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics”, *European Journal of International Relations* 3 (3), 319–363.

Adler, E. (2013), “Constructivism in international relations: sources, contributions, and debates”.
Teoksessa *Handbook of international relations* 2, 112–144.

AHDR, Arctic Human Development Report (2007), *Arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportti. Ympäristöministeriön raportteja 4/2007*. (Helsinki)

Anholt, S. (2003), *Brand new justice: the upside of global branding*.
(Oxford: Butterworth Heinemann).

Anholt, S. (2005), “Nation brand as context and reputation” *Place branding* 1 (3), 224–228.

Anholt, S. (2007), *Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions*. (Palgrave Macmillan: Hampshire)

Anholt, S. (2010), *Places: identity, image and reputation*. (New York: Palgrave Macmillan)

Anholt S. (2011), “Beyond the nation brand: The role of image and identity in international relations” Teoksessa Pike A. toim. *Brands and Branding Geographies*, 289–304. (UK: EEPL)

Arktinen keskus (2018), Lapin yliopiston Arktinen keskus. Saatavissa <<https://www.arcticcentre.org/FI/tietoa>> Luettu 14.12.2018.

Arktinen strategia (2013), *Valtioneuvoston periaatepäätös 23.8.2013*. (Helsinki: Valtioneuvosto).

Austin, J., Urmson, J. & Sbisà, M. (1975). *How to do things with words* (Cambridge: Harvard University Press).

Baloglu, S. & McCleary, K. (1999), "A model of destination image formation" *Annals of tourism research* 26 (4), 868–897.

Ban, Ki-Moon (2016) Keynote. Saatavissa: <<http://www.arcticcircle.org/assemblies/2016/videos>> Katsottu 1.3.2019.

Bateson, G. (1972), *A theory of play and fantasy. Steps to an ecology of mind*. (Chicago: Chicago University Press).

Biersteker, T. (1989) "Critical Reflections on Post-Positivism in International Relations", *International Studies Quarterly* 33 (3), 263–267.

Blaikie, N. (1993), *Approaches to Social Enquiry: Advanced Knowledge*. (Hoboken: Wiley).

Bloomberg (2019), *Bloomberg Innovation Index*. Saatavissa <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-22/germany-nearly-catches-korea-as-innovation-champ-u-s-rebounds>> Luettu 12.3.2019.

Crocker, L. & Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. (Toronto: Holt, Rinehart and Winston, Inc.).

Cullum-Swan, B. (1994), "Narrative, content, and semiotic analysis" Teoksessa Cullum-Swan B. & Manning P. toim. *Handbook of qualitative research*: 463–477. (Thousand Oaks: Sage Publications).

Dittmer, J. et al. (2011), "Have you heard the one about the disappearing ice? Recasting Arctic geopolitics" *Political Geography* 30, 202–214.

Duda, P. (2017), "Arcticness: in the making of beholder" Teoksessa Kelman I. toim. *Arcticness: Power and Voice from the North*: 40–50. (Lontoo: UCLPress).

Entman, R. (1991), "Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents," *Journal of Communication* 41 (4), 6–27.

Fairclough, N. (1997), *Miten media puhuu?* (Tampere: Vastapaino).

Fan, Y. (2006), "Branding the nation: what is being branded?", *Journal of Vacation Marketing* 12 (1), 5–14.

Fan, Y. (2010), "Branding the nation: towards a better understanding", *Place Branding and Public Diplomacy* 6 (2), 97–103.

Fierke, K. (2001), "Critical Methodology and Constructivism". Teoksessa Fierke, K. et al. toim. *Constructing international relations: the next generation*. (New York: M. E. Sharpe).

Foroudi et al. (2016) "A framework of place branding, place image, and place reputation: Antecedents and moderators", *Qualitative Market Research: An International Journal* 19 (2), 241–264.

FPB, Finland Promotion Board (2010) *Maabrändiraportti*. Saatavissa <<https://toolbox.finland.fi/strategy-research/maabrandiraportti/>> Luettu 14.12.2018.

FPB, Finland Promotion Board (2017), *Maakuvatyön strategia*. Saatavissa <<https://toolbox.finland.fi/strategy-research/finlands-country-branding-strategy/>> Luettu 14.12.2018.

FPB, Finland Promotion Board (2018), *The Story of Finland*. Saatavissa <<https://toolbox.finland.fi/the-story-of-finland/>> Luettu 14.12.2018.

FPB, Finland Promotion Board (2019) *The New Arctic*. Saatavissa <<https://toolbox.finland.fi/seasons-destinations/the-new-arctic/>> Luettu 1.3.2019.

Gamson W. (1989), "News as Framing: Comments on Graber," *American Behavioral Scientist* 33, 157–161.

Goffman, E. (1997), "From Frame analysis: An essay on the organization of experience." Teoksessa Lemert C. & Branaman A. toim. *The Goffman reader*: 149–166. (Malden: Blackwell Publishing).

Golafshani, N. (2003), "Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research", *The Qualitative Report*, 8 (4), 597-606.

Graber, D. (2005), *Mass Media and American Politics*. (Washington: Congressional Quarterly Press)

Hakala, U. et al. (2013), "Country image as a nation-branding tool", *Marketing Intelligence & Planning* 31 (5), 538–556.

Hall, S. (1997), *The Work of Representation*. Teoksessa Hall, Stuart toim. *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*: 13–76. (London: Sage Publications)

Heininen, L. et al. (2007), “The Importance of Northern Dimension Foreign Policies in the Geopolitics of the Circumpolar North”. *Geopolitics* 12, 133–165.

Heininen, L. (2011), “Arktisen alueen muuttuva geopolitiikka ja valtioiden arktiset/pohjoiset strategiat” Teoksessa Heininen, L. & Palosaari T. toim. *Jäätä poltellessa. Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*, 37–64. (Tampere: Juvenes Print).

Heininen, L. (2012), *Arctic Strategies and Policies – Inventory and Comparative Study*. (Rovaniemi: The Northern Research Forum & The University of Lapland).

Hermann, M. (2008), “Content Analysis”. Teoksessa *Qualitative Methods in International Relations*, 151–167. (Lontoo: Palgrave Macmillan).

Hirsjärvi, S. et al. (2013), *Tutki ja kirjoita*. (Helsinki: Tammi).

Hollis M. & Smith S. (1990), *Explaining and Understanding International Relations*. (Oxford: Clarendon Press).

Houltz A. (2013), “Displaying the polar nation: Nordic museum exhibits and polar ambitions” Teoksessa Sörlin S. toim. *Science, Geopolitics and Culture in the Polar Region: Norden beyond Borders*, 293–327. (Farnham: Ashgate).

Hytönen, K. (2012), *Suomen maabrändäyksen taustasyyt ja toimintamallin kehittäminen*. Väitöskirja. (Lapin yliopisto: Rovaniemi).

Jick, T. (1979), “Mixing Qualitative and Quantitative Methods: Triangulation in Action” *Administrative Science Quarterly*, 24 (4), 602–611.

Johannessen O. et al (2004), “Arctic climate change: observed and modelled temperature and sea-ice variability”, *Dynamic Meteorology and Oceanography*, 56 (4), 328–341.

Johnston, A. (1990), “Trends in Political Communication: A Selective Review of Research in the 1980s” Teoksessa Swanson D. & Nimmo D. toim. *New Directions in Political Communication: A Resource Book*, 329–362. (Newbury Park: Sage Publication).

Joona, T. (2011), “Näkökulmia arktisiin alkuperäiskansoihin ja luonnonvarakysymyksiin” Teoksessa Heininen, L. & Palosaari T. toim. *Jäätä poltellessa. Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*: 143–164. (Tampere: Juvenes Print).

Kakslauttanen resort (2019) *Resort with million stars in Arctic wilderness*. Saatavissa: <<http://www.kakslauttanen.fi>>. Luettu 1.2.2019.

- Kantar (2017), *Trust in media*. Saatavissa
<<http://www.kantar.com/company-news/Fake-news-reinforces-trust-in-mainstream-news-brands>
> Luettu 21.2.2019.
- Kantola, J. & Valenius J. (2007), “Maailmanpolitiikka”. Teoksessa Kantola, J. & Valenius J toim. *Toinen maailmanpolitiikka*. (Tampere: Vastapaino).
- Keskitalo, C. (2004), *Negotiating the Arctic: The Construction of an International Region* (Lontoo: Routledge).
- Keskitalo, C. (2007), “International Region-Building: Development of the Arctic as an International Region” *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association* 42 (2), 187–205.
- Kessler, O. & Steele B. (2016), “Introduction: Constructing IR: The Third Generation”. *European Review of International Studies* 3 (3), 7–13.
- Koivumaa, J. (2011), “Pohjois-Suomen raja-alueet kylmän sodan jälkeen – kuinka tarttua rajojen Luonteen muutoksen avaamiin mahdollisuuksiin?” Teoksessa Heininen, L. & Palosaari T. toim. *Jäitä poltellessa. Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*: 107–130. (Tampere: Juvenes Print).
- Koivurova, T. et al. (2009), *International Governance and Regulation of the Marine Arctic. Overview and gap analysis*. (Oslo: WWF International Arctic Programme).
- Kornprobst, M. (2019). “Framing, resonance and war: Foregrounds and backgrounds of cultural congruence”, *European Journal of International Relations*, 25 (1), 61–85.
- Kotler, P. (1991), *Marketing Management*. (Prentice-Hall: Englewood Cliffs.)
- Kotler, P. et al. (1993), *Marketing Places*. (New York: The Free Press).
- Kotler, P. & Gertner D. (2002), “Country as a brand, product and beyond: a place marketing and brand management perspective”, *Journal of Brand Management* 9 (4–5), 249–261.
- Kratochwil, F. (1984), “The Force of Prescriptions”. *International Organization* 38 (4), 685–708.
- Kratochwil, F. (2000), “Constructing a New Orthodoxy? Wendt's ‘Social Theory of International Politics’ and the Constructivist Challenge”. *Millennium - Journal of International Studies* 29, 73–101.
- Krippendorff, K. (1993), “Major Metaphors of Communication and Some Constructivist Reflections on Their Use”. *Cybernetics & Human Knowing*, 2 (1), 3–25.

- Kuypers, J. (2009), "Framing analysis" Teoksessa Kuypers, J. toim. *Rhetorical criticism – Perspectives in Action*, 181–203. (Lanham: Lexington Books).
- Lakoff, G. (2004), *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*. (White River Junction: Chelsea Green Publishing).
- Lamont, C. (2015), *Research Methods in International Relations* (Washington: Sage Publications).
- Lapid Y. (1989), "The Third Debate: On the Prospects of International Theory in a Post-Positivist Era", *International Studies Quarterly* 33 (3).
- Lilleker, D. (2008) *Key Concepts in Political Communications*. (Lontoo: Sage).
- Lindekilde, L. (2014), "Discourse and Frame Analysis" teoksessa Donatella della Porta toim. *Methodological Practices in Social Movement Research*. 195–227.
- Loughlin, N. (2012), "The Benefits and Disadvantages of Postpositivism" *E-International Politics* 20.1.2019. Saatavissa:
<<https://www.e-ir.info/2012/01/20/what-are-the-benefits-and-disadvantages-of-post-positivism-for-international-theory/>> Luettu 1.3.2019.
- Lumene (2016) *Arctic Water*. Youtube. 11.11.2016.
<<https://www.youtube.com/watch?v=byLhHcnjrSo>> Katsottu 1.3.2019.
- Maher, M. (2001), "Framing: An emerging paradigm or a phase of agenda setting?" Teoksessa Reese & et al. toim. *Framing public life: Perspectives of media and our understanding of the social world*: 83–94. (Mahwah: Erlbaum).
- Matthes J. & Kohring M. (2008), "The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity" *Journal of Communication* 58, 258–279.
- McCombes M. & Shaw D. (1977), "Agenda-Setting and the Political Process" Teoksessa McCombes M. & Shaw D. toim. *The Emergence of American Political Issues: The Agenda-Setting Function of the Press*. (St. Paul: West Publishing Co.).
- McCombes, M, Lopez-Escobar, E. & Llamas, J. (2000), "Setting the agenda of attributes in the 1996 Spanish general election". *Journal of Communication* 50, 77–92.
- Medby, I. (2014), "Arctic state, Arctic nation? Arctic national identity among the post-Cold War generation in Norway", *Polar Geography* 37 (3), 252–269.

- Medby, I. (2017), “*Preface – ‘Arcticness and change’*” Teoksessa Kelman I. toim. *Arcticness: Power and Voice from the North*: v-vii. (London, UCL Press).
- Meyer, D. (1995), “Framing national security: Elite public discourse on nuclear weapons during the Cold War”, *Political Communication* 12, 173–192.
- Mikkonen, K. (2005), *Kuva ja sana. Kuvan ja sanan vuorovaikutus kirjallisuudessa, kuvataiteessa ja ikoniteksteissä*. (Helsinki: Gaudeamus).
- Miller, M. (1997), “Frame mapping and analysis of news coverage of contentious issues”. *Social Science Computer Review* 15, 367–378.
- Moilanen, T. & Rainisto S. (2008), *Suomen maabrändin rakentaminen*. (Helsinki: Finland Promotion Board).
- Neumann, I. (2016), *Russia and the Idea of Europe : A Study in Identity and International Relations* (Lontoo: Routledge).
- Nielsen Gremaud, A-S. (2017), “Icelandic Futures: Arctic Dreams and Geographies of Crisis” *Arctic Environmental Modernities*, 197–213.
- Nokian renkaat (2017) Järeä Nokian Hakkapeliitta 44. Saatavissa: <<https://www.nokianrenkaat.fi/yritys/uutinen/arktista-tietotaitoa-jarea-nokian-hakkapeliitta-44-ta-lvirengas-on-uusin-aarimmaisten-olojen-huipputu/>> Luettu 1.2.2019.
- Olins, W. (2005), “Making a National Brand” Teoksessa Melissen, Jan toim. *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, 169–177. (Lontoo: Palgrave Macmillan).
- Onuf, N. (1998), “Constructivism: A user’s manual”. Teoksessa Kubálková, V. et al. toim. *International relations in a constructed world*. 58–78. (New York: M.E. Sharpe).
- Paasi, A. (2007), “Boundaries as social processes: Territoriality in the world of flows”. *Geopolitics* 3 (1), 69–88.
- Paradis, M. et al. (2018), “Predicting the North: sovereignty and the Canadian brand in the Arctic” *Canadian Foreign Policy Journal* 24 (2), 182–201.
- Piller, I. (2010), “Sex in the City: On Making Space and Identity in Travel Spaces” teoksessa Thurlow et al. toim. *Semiotic Landscapes: Language, Image, Space*: 123–136. (New York: Continuum Publishing Corporation).
- Ridanpää, J. (2010), “A masculinist northern wilderness and the emancipatory potential of literary irony” *Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography Place and Culture* 3, 319–335.

- Seppänen, J. (2005), *Visuaalinen kulttuuri: teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle* (Tampere: Vastapaino).
- Sharp, P. (2005), “Revolutionary States, Outlaw Regimes and the Techniques of Public Diplomacy”. Teoksessa Melissen, J. toim. *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*: 106–123. (Lontoo: Palgrave Macmillan).
- Simmel, G et al. (1997), *Simmel on culture: Selected writings*. (Lontoo: Sage Publications).
- Smith S. (1996), *International Theory: Positivism and Beyond*. (Cambridge: Cambridge University Press).
- Smith, S. (2000), “The discipline of international relations: still an American social science?”. *British Journal of Politics and International Relations*, 2 (3): 374–402.
- Smith S. (2008), *The Oxford Handbook of International Relations*, (Oxford: Oxford University Press).
- Sterling-Folker J. (2002), “Realism and the Constructivist Challenge: Rejecting, Reconstructing, or Rereading”, *International Studies Review* 4 (1), 73–97.
- Svalbardi (2019) *Pure Water*. Saatavissa: <<https://svalbardi.com/pages/pure-water>>. Luettu 1.2.2019.
- Szondi, G. (2010), “From image management to relationship building: A public relations approach to nation branding” *Place Branding and Public Diplomacy* 2018 (6), 333–343.
- Sørensen, A. (2013), "From International Governance to Region Building in the Arctic?" *New Global Studies* 7 (2), 1–27.
- Sörlin S. (1999), “The articulation of territory: landscape and the constitution of regional and national identity” *Norwegian Journal of Geography* 53 (2–3), 103–112.
- Talouselämä (28.06.2018), “Musta hiili ja Itämeri asialistalla - näistä Niinistö aikoo keskustella Trumpin ja Putinin kanssa”. Uutinen, luettu 21.2.2019.
- Talouselämä (28.8.2018), “Niinistö yrittää taivuttaa Trumpin: musta hiili leviää pohjoisille alueille aina Iranista ja Irakista, mutta Venäjä on pahin saastuttaja”. Uutinen, luettu 1.10.2018.
- Tannen, D. (1993), “What’s in a frame? Surface evidence for underlying expectations”. Teoksessa Tannen D. toim. *Framing in discourse*, 14–56. (New York: Oxford University Press).

Tannen, D., & Wallat, C. (1993), "Interactive frames and knowledge schemas in interaction: Examples from a medical examination/interview". Teoksessa Tannen D. (toim.), *Framing in discourse*. 57–76. (New York: Oxford University Press).

Thurlow et al. (2010), "Introducing Semiotic Landscapes" Teoksessa Thurlow et al. toim. *Semiotic Landscapes: Language, Image, Space*: 1–40. (New York: Continuum Publishing Corporation)

Tuch, H. (1990), *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. (New York: St. Martin's Press).

UM, Ulkoministeriö (2018b), *Suomen arktisen politiikan tavoitteet*. Saatavissa <<https://um.fi/arktinen-yhteistyö>> Luettu 14.12.2018.

van Dijk, T.A. (1988), *News Analysis: Case Studies of International and National News in the Press*. (Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates).

Van Ham, P. (2001). "The Rise of the Brand State: The Postmodern Politics of Image and Reputation", *Foreign Affairs* 80 (5), 2–6.

Wæver O. (1996), "The Rise and Fall of the Inter-Paradigm Debate". Teoksessa Smith S. et al toim. *International Theory: Positivism and Beyond*: 164–170. (Cambridge University Press).

Webster, F. et al. (2004), *The information society reader*. (Psychology Press).

Wendt, A. (1995), "Constructing International Politics". *International Security* 20 (1), 71–81.

Wendt, A. (1999), *Social Theory of International Politics* (Lontoo: Cambridge University press).

WWF (2018), Arktinen alue 8.10.2018. Saatavissa <<https://wwf.fi/alueet/arktinen-alue/>> Luettu 14.12.2018.

Young, O. (2010), *Institutional dynamics: Emergent patterns in international environmental Governance*. (Lontoo: MIT Press).

Young, O. (2011), "The future of the Arctic: cauldron of conflict or zone of peace?" *International Affairs* 87 (1), 185–193.

Zehfuss, M. (2002), *Constructivism in International Relations: The Politics of Reality*. (Cambridge: Cambridge University Press).